

Jaarverslag 1996 van het Hoofdbestuur

Ingevolge Artikel 18.3 van de statuten

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

49ste jaarverslag

du pp

Jaarverslag 1996 van het hoofdbestuur

Ingevolge artikel 18.3 van de statuten

1	Ten geleide	3
2	Hoofdbestuur	4
3	a verslag over 1995	5
	b periodiek overleg hoofdbestuur - kamercentrales (POK) (artikel 27.2 st.)	10
4	Partijraden	11
5	Afdelingen	12
6	Ondercentrales	14
7	Kamercentrales	15
8	Algemeen secretariaat	
	a verslag over 1995	16
	b ontvangst VVD-Thorbeckepening	18
	c archiefbeheerting	19
	d Thorbeckehulpen	20
9	Oplossen van problemen in afdelingen en centrales	
	a verslag over 1995	21
	b commissie van beroep (artikel 32 st.)	22
10	Ledenbestand	
	a ledenwerving ledenbehoud	23
11	Commissies en werkgroepen ad hoc	
	a commissie regimenteren (CEUR)	27
	b commissie Tweede Kamer	28
	c commissie Liberalisme 21 st eeuw	29
	d commissie Verkiezingsprogramma	31
	e positieve actie	32
	f commissie communicatie	33
12	Inhoudelijke discussie	
	a verslag over 1995	34
	b ouderensbeleid	36
13	Commissies van advies (artikel 60 H.R.)	38
14	Bijzondere groepen (artikel 72.1 H.R.)	
	a Organisatie Vrouwen	40
	b VVD-Bestuurdersvereniging	42
	c Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)	45
15	Vrijheid en Democratie	47
16	Kader Planning en Begroeiing	48
17	Public Relations, voorlichting en campagnes	
	a verslag over 1995	49
	b ledenwerving en ledenbehoud	51
	c landelijke propagandacommissie (LPC)	52
	d sprekerscoördinatie	53
18	De jaarverslag verschijnt onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD	
19	Jongerenorgaan	
	a (LJL) ledenraad jongeren (LJL)	55

49ste jaarverslag

Dit jaarverslag verschijnt onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur van de VVD.

De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de verslagen van de Organisatie Vrouwen in de VVD, de VVD Bestuurdersvereniging, de Groep Nederland van de Liberale Internationale, de verschillende fracties in de Staten-Generaal en het Europees parlement, en de prof. mr. B.M. Teldersstichting, ligt bij de afzonderlijke besturen.

Inhoudsopgave jaarverslag 1996

1	Ten geleide	3
2	97 ^e Algemene Vergadering te Noordwijkerhout	4
3	Hoofdbestuur	
	a verslag over 1996	5
	b periodiek overleg hoofdbestuur - kamercentrales (POK) (artikel 27.2 st.)	10
4	Partijraden	11
5	Afdelingen	12
6	Ondercentrales	14
7	Kamercentrales	15
8	Algemeen secretariaat	
	a verslag over 1996	16
	b ontvangers VVD-Thorbeckepenning	18
	c archiefbehartiging	19
	d Thorbeckehuisnieuws	20
9	Oplossen van problemen in afdelingen en centrales	
	a verslag over 1996	21
	b commissie van beroep (artikel 32 st.)	22
10	Ledenbestand	
	a ledenwerving/ledenbehoud	23
11	Commissies en werkgroepen ad hoc	
	a commissie reglementen (CEUR)	27
	b commissie Tweede Kamer	28
	c commissie Liberalisme 21 ^e eeuw	29
	d commissie Verkiezingsprogramma	31
	e positieve actie	32
	f commissie communicatie	33
12	Inhoudelijke discussie	
	a verslag over 1996	34
	b ouderenbeleid	36
13	Commissies van advies (artikel 60 H.R.)	38
14	Bijzondere groepen (artikel 78.1 H.R.)	
	a Organisatie Vrouwen in de VVD	40
	b VVD-Bestuurdersvereniging	42
	c Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)	45
15	Vrijheid en Democratie	47
16	Kader Planning en Begeleiding	48
17	Public Relations, voorlichting en campagnes	
	a verslag over 1996	49
	b ledenwerving en ledenbehoud	51
	c landelijke propaganda commissie (LPC)	52
	d sprekerscoördinatie	53
18	Vorming en Scholing	54
19	Jongerenbeleid	
	a landelijke commissie jongerenbeleid (LCJ)	58
	b landelijke activiteiten	59
	c samenwerkingsprojecten	60

20	Fracties in de Staten-Generaal en in het Europees Parlement	
	a Eerste Kamer	61
	b Tweede Kamer	63
	c Europees liberale fractie	65
21	Verslag internationaal partijwerk	70
22	Prof.mr B.M. Teldersstichting	74
23	Commissie jongerenbeleid VVD-JOVD	77

Bijlagen

I	Lijst van meest gebruikte afkortingen
II	Besluitenlijst 97 ^e JAV te Arnhem
III	Jaarverslagen commissies van advies (art. 60 hr.)
IV	Bijlagen Haya van Somerenstichting

1 Ten geleide

In dit jaarverslag wordt verantwoording gegeven van de werkzaamheden van het hoofdbestuur van de VVD in 1996.

De VVD is een politieke partij die zich ten doel stelt de toepassing van de liberale beginselen te bevorderen. Zij streeft dit doel na door het verder ontwikkelen, verdiepen en verbreiden van de liberale beginselen en het vergroten van hun invloed op de nationale en internationale politiek en door het bevorderen van de verkiezing van leden van de VVD in de vertegenwoordigende lichamen. Open communicatielijnen en verantwoording afleggen zijn bij het bereiken van deze doelstelling van wezenlijk belang.

Reeds in 1996 zijn organisatorische maatregelen getroffen om de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van 1998 kwalitatief zo goed mogelijk te doen zijn. De herziene, vereenvoudigde en gestroomlijnde kandidaatstellingsreglementen die door de 49e Algemene Vergadering te Noordwijkerhout werden vastgesteld, geven ruime mogelijkheid aan de leden in de afdelingen bij het zoeken van kandidaten en samenstellen van de lijsten, deze kwaliteit na te streven.

Daarnaast geeft dit jaarverslag aan dat de partij in 1996 zeer actief is geweest. Het beleidsprogramma van het hoofdbestuur heeft geleid tot vele positieve impulsen, van de hernieuwde aandacht voor de beginselen van de VVD uitmondend in de discussienota "*Vrij en verantwoordelijk*" tot de inhoudelijke discussie over een verantwoord ouderenbeleid en van de vele activiteiten die speciaal voor jongeren werden georganiseerd tot het ruime aanbod van kwalitatieve en professioneel opgezette cursussen en trainingen.

Het hoofdbestuur is blij met onze actieve partij en zal ook in 1997 het beleid erop richten dat met recht gezegd kan worden dat leden van de VVD deelnemers zijn.

ir. A.J. Korff
algemeen secretaris

2 97^e Algemene vergadering te Noordwijkerhout

In de algemene vergadering in Noordwijkerhout op 19 en 20 april 1996 is het voorstel tot wijziging van de kandidaatstellingsreglementen voor verkiezing van leden van de Gemeenteraad, Provinciale Staten, Tweede Kamer, Eerste Kamer en het Europees Parlement aangenomen.

Ook het voorstel tot wijziging van de procedure met betrekking tot inhoudelijke discussie en artikel 50 H.R. met betrekking tot de samenstelling van de partijraad werd door de algemene vergadering aangenomen. In het stuk werden voorstellen gedaan om de kwaliteit van de inhoudelijke discussie te verhogen en de inhoudelijke discussie vanuit het centrale thema 'van leden naar deelnemers' verder in de partij te verankeren. Dit geheel bracht met zich mee dat de samenstelling van de partijraad wijzigde, ook hiermee werd door de algemene vergadering ingestemd.

Verder heeft de algemene vergadering het beleidsplan en de begroting voor 1996 geaccordeerd.

De samenstelling van het hoofdbestuur bleef ongewijzigd.

Tijdens de algemene vergadering werd drs. G.M.V. van Aardenne door de vergadering postuum benoemd tot erelid van de VVD.

Voor de verantwoording over de tijdens deze vergadering genomen besluiten, wordt verwezen naar bijlage II van dit jaarverslag.

3 Hoofdbestuur

3a Verslag over 1996

In 1996 kwam het hoofdbestuur 14 maal bijeen en wel op de volgende data:

15 januari
29 januari
19 februari
11 maart
1 april
15 april
6 mei
3 juni
24 juni
16 september
7 oktober
29 oktober
18 november
9 december

Net als in eerdere jaren was ook in dit verslagjaar een groot deel van de vergaderingen gewijd aan bestuurlijke onderwerpen, bespreking van de actuele binnenlandse en internationale politiek, alsmede de financiële stand van zaken van de partij.

Op 15 januari werd de beschrijvingsbrief voor de 49^e jaarlijkse algemene vergadering vastgesteld door het hoofdbestuur.

In de hoofdbestuursvergadering van 15 januari zijn de leden van de kandidaatstellingscommissie Tweede Kamer benoemd.

Op 29 januari werd de heer mr. D.W. Zwart door het hoofdbestuur benoemd tot directeur van het algemeen secretariaat.

In de hoofdbestuursvergadering van 15 april zijn de leden van de commissie Liberalisme 21^e eeuw benoemd. De commissie werd op 2 mei officieel geïnstalleerd door de partijvoorzitter, de heer drs. W.K. Hoekzema. De commissie Liberalisme 21^e eeuw heeft haar rapport: *“Vrij en verantwoordelijk, een liberaal toekomstperspectief”* aangeboden aan het hoofdbestuur die het in zijn vergadering van 9 december marginaal heeft getoetst en vervolgens in concept heeft vastgesteld ter bespreking in de partij.

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 29 oktober besloten dat zij zich in het voorjaar van 1997 zal gaan beraden op de toekomst van de VVD op lange termijn.

In de vergadering van 18 november is door het hoofdbestuur de commissie Positieve actie geïnstalleerd.

De door het hoofdbestuur ingestelde projectgroep Ouderen heeft de discussienota *“Zorgen voor de toekomst, VVD-visie op ouderenbeleid”* opgesteld. Deze nota is aan het hoofdbestuur aangeboden, die het in zijn vergadering van 16 september heeft getoetst. De discussienota werd opgesteld als voorbereiding op de themadag over ouderenbeleid op 30

november. Op de themadag heeft de partijvoorzitter de Initiatiefgroep Ouderen ingesteld. In zijn vergadering van 9 december heeft het hoofdbestuur vervolgens de taakomschrijving en samenstelling van deze Initiatiefgroep geaccordeerd.

In de hoofdbestuursvergadering van 9 december heeft de heer drs. M. Rutte te kennen gegeven in de 50^e JAV tussentijds af te treden als hoofdbestuurslid in verband met drukke werkzaamheden.

In zijn vergadering van maandag 3 juni stelde het hoofdbestuur de portefeuillevverdeling vast. Een overzicht van de portefeuilles treft u hierbij aan.

Portefeuilleverdeling hoofdbestuurleden 1996

drs. W.K. Hoekzema, voorzitter:

- algehele leiding
- politieke contacten met fracties
- in- en externe communicatie
- zorg voor de voorlichting vanuit de partij
- coördinatie inhoudelijke discussie korte en lange termijn
- curator Teldersstichting
- lid van de raad van de ELDR
- plv internationaal secretaris

R. Haafkens, ondervoorzitter:

- plaatsvervanger van de voorzitter
- plv. algemeen secretaris
- kader planning en begeleiding
- positieve actie
- adviserend bestuurslid van de Organisatie Vrouwen in de VVD

ir. A.J. Korff, algemeen secretaris:

- functioneren en organisatie van de partij
- functioneren en organisatie algemeen secretariaat
- adviserend bestuurslid van de Bestuurdersvereniging
- plv. statuten en reglementen
- plv. penningmeester

jhr. R.P.G. Sandberg, penningmeester:

- financieel beheer van de partij
- inhoudelijke discussie lange termijn
- partijcommissies
- adviserend lid van de partijraad
- plv. inhoudelijke discussie korte termijn

mr. drs. J.C. van Baalen, secretaris voor de organisatie:

- contacten met de ELDR
- coördinatie van de organisatorische activiteiten van de partij op internationaal terrein
- Midden- en Oost-Europaprogramma
- contacten met de besturen van liberale partijen in het buitenland
- lid van de raad van de ELDR
- bestuurslid Liberale Internationale
- organisatie inhoudelijke discussie korte termijn met betrekking tot buitenland, Europa, ontwikkelingssamenwerking en Defensie
- adviserend bestuurslid van de Groep Nederland van de LI
- betrekkingen met de LIGN

mevrouw C.R. Baljé-Rijnders, secretaris voor de organisatie:

- coördinatie jongerenbeleid
- voorzitter Landelijke Commissie Jongerenbeleid
- betrekkingen met de JOVD

- oplossen organisatorische problemen in afdeling en centrales in de provincies Zuid-Holland, Drenthe en Zeeland
- plv. vorming en scholing
- plv. ouderenbeleid

mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks, secretaris voor de organisatie:

- schriftelijke informatiestromen binnen de partij
- voorzitter Redactieraad Vrijheid & Democratie
- organisatie inhoudelijke discussie korte termijn met betrekking tot FES en welzijn
- coördinatie ouderenbeleid
- oplossen organisatorische problemen in afdelingen en centrales in de provincies Groningen, Friesland en Flevoland
- bestuurslid van de mr. A. Kappeyne van de Coppellostichting
- plv. partijcommissies
- plv. adviserend bestuurslid van de Bestuurdersvereniging

F.J.J.M. Breukers, secretaris voor de organisatie:

- ledenwerving en ledenbehoud
- oplossen van organisatorische problemen in afdelingen en centrales in de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Overijssel
- plv. propaganda en campagnes
- plv. voorzitter LPC
- plv. schriftelijke informatiestromen binnen de partij

drs. M. Rutte, secretaris voor de organisatie:

- propaganda en campagnes
- in- en externe communicatie
- voorzitter van de Landelijke Propaganda Commissie
- viering van het 50-jarig bestaan van de VVD
- plv. ledenwerving en ledenbehoud

drs. A. van Voskuilen, secretaris voor de organisatie:

- vorming en scholing
- voorzitter van de Landelijke Commissie Vorming en Scholing
- plv. coördinatie van het jongerenbeleid
- plv. talentmanagement
- plv. adviserend bestuurslid Organisatie Vrouwen in de VVD
- plv. positieve actie

mevrouw mr. W.M.C. de Vrey-Vringer, secretaris voor de organisatie

- toezicht op voortgang statuten en reglementen
- inhoudelijke discussie lange termijn
- organisatie inhoudelijke discussie korte termijn met betrekking tot leefbaarheid en milieu
- adviserend lid van de partijraad
- oplossen van organisatorische problemen in afdelingen en centrales in de provincies Utrecht, Noord-Holland en Limburg
- curator Teldersstichting

In de loop van het verslagjaar waren als adviserende leden van het hoofdbestuur in principe aanwezig:

- mr. drs. F. Bolkestein namens de VVD-Tweede Kamerfractie;
- mr. F. Korthals Altes namens de VVD-Eerste Kamerfractie;
- drs. G.M. de Vries als vertegenwoordiger van de VVD-leden in het Europees Parlement;
- mevrouw T. van der Stroom-van Ewijk namens de Organisatie Vrouwen in de VVD;
- drs. E. Haaksman namens de VVD-Bestuurdersvereniging;
- E.A.H. van der Biezen als jongerenadviseur.

3b Periodiek overleg hoofdbestuur - kamercentrales (POK)

Ingevolge artikel 27.2 van de statuten vond er in 1996 regelmatig overleg plaats tussen het hoofdbestuur en de voorzitters van de besturen van de kamercentrales.

In het verslagjaar is het POK op de volgende data bijeen geweest:

27 januari
30 maart
29 juni
14 september
26 oktober
7 december

Een vast agendapunt tijdens het overleg was de bespreking van de politieke toestand. De fractievoorzitters of hun plaatsvervanger hebben informatie gegeven over de op dat moment actuele onderwerpen.

In 1996 werd gestart met de organisatie van regionale prominentenborrels. Verschillende van deze bijeenkomsten werden in 1996 door de kamercentrales georganiseerd.

Tijdens het overleg van 29 juni werd door Anneke Van Leeuwen (voorzitter kamercentrale Rotterdam) een presentatie gegeven over netwerken. In dit verband werd gevraagd om meer landelijke aandacht voor een voor de VVD herkenbaar benoemingenbeleid.

In het POK van 26 oktober is onder meer gesproken over het ouderenbeleid en de voortgang van de voorbereiding van de themadag op 30 november. Verder werd er van gedachte gewisseld over de Leergang Besturen en dan met name over de Verhouding Bestuur-Fractie.

De laatste POK-vergadering van 1996 vond op 7 december in De Buitensociëteit in Zwolle plaats, tegelijk met de Jongerendag die ook in De Buitensociëteit werd gehouden. In deze vergadering werd teruggeblikt op de themadag Ouderenbeleid en werd medegedeeld welke personen zitting hebben in de Initiatiefgroep Ouderen. Besproken werd een notitie benoemingenbeleid welke notitie besproken is geweest in tegenwoordigheid van de heer mr. A.J. te Veldhuis.

4 Partijraden

Dit jaar vonden er 3 partijraden plaats en wel op de volgende data: 23 maart, 22 juni en 20 september.

De eerste partijraad van dit jaar van zaterdag 23 maart vond plaats in 't Spant te Bussum. Tijdens deze partijraad kwamen de conclusies van de themadag over energiebeleid, die op 25 november 1995 in Groningen was gehouden, aan de orde. Verder werd een voorstel tot wijziging van de procedure met betrekking tot inhoudelijke discussie besproken.

Bij de volgende partijraad, op zaterdag 22 juni in 't Spant te Bussum, zijn de uitkomsten van de themadag van 11 mei in Papendrecht over Individualisering en Liberalisme besproken. Dit was de start van een fundamentele discussie over een liberale visie op de toekomst. Het tijdens de themadag besproken pre-advies "*Individualisering en Liberalisme*" werd op de partijraad samen met de stellingen en conclusies van de themadag besproken. De partijraad werd afgesloten met een speech van de fractievoorzitter van de VVD, de heer mr. drs. F. Bolkestein. De conclusies van deze partijraad zijn meegegeven aan de commissie Liberalisme 21^e eeuw.

Op vrijdag 20 september vond in Musis Sacrum te Arnhem de traditionele partijraad plaats naar aanleiding van de Troonrede, de Miljoenennota en de Algemene Beschouwingen. Na de opening door de partijvoorzitter, de heer drs. W.K. Hoekzema volgde een toespraak door de voorzitter van de VVD-Tweede Kamerfractie, de heer mr. drs. F. Bolkestein. Vervolgens werden in deze partijraad inleidingen gehouden door de vertegenwoordigers van volgende clusters:

1. Bestuur (Justitie en Binnenlandse Zaken)
door mr. O.P.G. Vos
2. BOD (Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking, EG-zaken en Defensie)
door ir. E.L.P. Hessing
3. Welzijn (Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Welzijn en Volksgezondheid)
door mevrouw mr. A.M. van Blerck-Woerdman
4. Leefbaarheid (VROM, Landbouw/Natuurbeheer en Visserij en Verkeer en Waterstaat)
door W.P. Keur
5. FES (Financiën, Economische Zaken en Sociale Zaken)
door mevrouw drs. W.C.G. Voûte-Droste.

Vervolgens werd naar aanleiding van de vijf inleidingen met de zaal gediscussieerd, onder meer over de hoofdpunten van het regeringsbeleid. De heer mr. drs. F. Bolkestein sloot de partijraad af.

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 6 mei de volgende personen benoemd tot lid van de partijraad:

- mevrouw drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh
- A.J. Middelhoek
- prof. H.J.L. Vonhoff
- dr. P. Winsemius

5 Afdelingen

Het aantal afdelingen nam in 1996 af met zeventien tot 537. Als gevolg van gemeentelijke herindeling zijn de afdelingen Alphen en Riel-Chaam-Galder en Strijbeek samengevoegd tot de afdeling Alphen-Chaam; de afdelingen Fijnaart-Zevenbergen-Klundert en Willemstad tot de afdeling Westhoek; de afdelingen Made-Terheijden-Hooge-en Lage Zwaluwe tot de afdeling Made e.o.; de afdelingen Drunen-Vlijmen tot de afdeling Heusden; de afdelingen Waalwijk-Waspik-Sprang-Capelle tot de afdeling Waalwijk; de afdelingen Huijbergen-Ossendrecht-Putte en Woensdrecht tot de afdeling Zuidwesthoek; de afdelingen Halsteren-Bergen op Zoom tot de afdeling Bergen op Zoom; de afdelingen Westkapelle-Domburg-Veere en Valkenisse tot de afdeling Walcheren.

Als gevolg van samenvoeging: de afdelingen Berkel-Enschot en Tilburg tot de afdeling Tilburg; de afdeling Aarle-Rixtel tot de afdeling Laarbeek.

Totaal aantal afdelingen (*=incl. Buitenland):

A	39	K	24
B	27 (*29)	L	14
C	55	M	36
D	26	N	30
E	1	O	43
F	1	P	25 (*26)
G	45 (*46)	Q	34
H	46	R	41 (*42)
I	1	S	5
J	44	Totaal: 537 afdelingen (*inclusief buitenland 542)	

De betekenis van de letters in bovenstaande en volgende tabellen luidt:

A 's-Hertogenbosch	H Dordrecht	O Overijssel
B Tilburg	I Amsterdam	P Groningen
C Gelderland (Arnhem)	J Den Helder	Q Drenthe
D Gelderland (Nijmegen)	K Haarlem	R Limburg
E Rotterdam	L Zeeland	S Flevoland
F 's-Gravenhage	M Utrecht	
G Leiden	N Friesland	

Indienen jaarverslagen

Evenals vorig jaar zijn de ontvangen jaarverslagen en financiële verslagen van afdelingen geregistreerd. Het betrof hierbij steeds gegevens over 1995.

Een volgend overzicht geeft een indicatie in hoeverre afdelingen hun reglementaire verplichtingen zijn nagekomen (gerangschikt per kamercentrale, voor de betekenis van de letters wordt verwezen naar het overzicht op pagina 12).

KC	ontvangen	aantal	%	t.o.v. landelijk
A	7	39	18	-5
B	13	29	45	22
C	7	55	13	-10
D	3	26	12	-11
E	1	1	100	77
F	1	1	100	77
G	12	46	26	3
H	12	46	26	3
I	1	1	100	77
J	5	44	11	-12
K	5	24	21	-2
L	5	14	36	13
M	11	36	31	8
N	6	30	20	-3
O	5	43	12	-11
P	5	26	19	-4
Q	11	34	32	9
R	12	42	29	6
S	2	5	40	17
TL	123	542	23	n.v.t.

124 van de 542 afdelingen voldeden dus aan hun verplichting of wel 23%. Dit is een beduidend lager percentage dan voorgaand jaar (33%).

6 Ondercentrales

Het aantal ondercentrales is in 1996 door samengaan van ondercentrale Den Bosch en Ommelanden met ondercentrale Noord-Oost-Brabant tot de ondercentrale Brabant Noordoost vermindert met 1 (vergelijk 1995 = 90). Hiermee komt het aantal ondercentrales op 89.

Een schematisch overzicht geeft de volgende verdeling per Kamercentrale:

Totaal aantal ondercentrales (*=incl. Buitenland):

's-Hertogenbosch	2
Tilburg	4*
Gelderland	11
Rotterdam	1
's-Gravenhage	1
Leiden	9*
Dordrecht	11
Amsterdam	1
Den Helder	4
Haarlem	3
Zeeland	6
Utrecht	6
Friesland	5
Overijssel	7
Groningen	8*
Drenthe	3
Limburg	6*
Flevoland	1
TOTAAL	89

Ingediende jaarverslagen

De ondercentrales dienen evenals de afdelingen te voldoen aan de reglementaire verplichting een jaarverslag en een financieel verslag bij het hoofdbestuur in te leveren.

18 van de 89 ondercentrales zijn deze verplichting in 1996 nagekomen. Het betreft hier de jaarverslagen over 1995. Procentueel gezien bedraagt het aantal binnengekomen verslagen 20%. Dit is een lager percentage dan voorgaand jaar (25%).

7 Kamercentrales

Het hoofdbestuur heeft tot en met 1995 de doelstelling nagestreefd door middel van bezoeken aan de kamercentrales naast een kennismaking met de voorzitter en de overige hoofdbestuursleden de relatie tussen het hoofdbestuur, de kamercentrales en de afdelingen te versterken. Daartoe is de delegatie van het hoofdbestuur uitgebreid geweest met leden van de VVD Tweede Kamerfractie, de directeur van de prof. mr. B.M. Teldersstichting en de voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de VVD.

Naast het gebruikelijke overleg met de kaderleden is er tijdens de bezoeken ook van gedachten gewisseld met de leden binnen de kamercentrales, dit om de interne communicatie en het contact met de achterban te bevorderen.

Als laatste heeft het hoofdbestuur op 22 januari 1996 de kamercentrale Limburg bezocht.

In het verslagjaar zijn geen verdere afzonderlijke bezoeken meer afgelegd met als reden, dat het hoofdbestuur besloten heeft een andere vorm van ontmoetingen met de kamercentrales te hebben middels het POK.

De voortgang hiervan vindt thans plaats tijdens het Periodiek Overleg hoofdbestuur met de Kamercentrales (POK). Voor het verslag hiervan wordt verwezen naar 3b.

8 Algemeen secretariaat

8a Verslag over 1996

Het algemeen secretariaat beleefde in 1996 een wisseling van de algemene leiding. Mr. D.W. Zwart, sedert 1987 als adjunct-secretaris in diverse functies aan het secretariaat verbonden werd op 29 januari door het hoofdbestuur benoemd tot directeur. Sedert januari 1995 had hij reeds voorzien in de waarneming van deze functie.

Voortvloeiende uit de door het hoofdbestuur in 1995 vastgestelde notitie over de hoofdlijnen van de organisatie van het algemeen secretariaat, werd in 1996 vooral gewerkt aan verbetering van de interne organisatie en communicatie en een correcte en kwalitatieve ondersteuning van het hoofdbestuur. Daarnaast werd ook vorm gegeven aan een actief personeelsbeleid en werd de servicegerichte instelling van het algemeen secretariaat in de richting van de leden aangescherpt. De sfeer in het secretariaat en opinie over het secretariaat zijn daardoor beduidend verbeterd.

Nieuwe benoemingen:

Per 1 mei werd mevrouw drs. Petra Ginjaar benoemd tot partijvoorlichter, voorheen had zij de functie van adjunct-secretaris vorming en scholing uitgeoefend. De heer Arne Geensen werd per 1 januari 1997 benoemd als bestuursassistent internationale zaken, hij was daarvoor als assistent internationale zaken reeds voor het algemeen secretariaat werkzaam.

Per 26 februari werd mevrouw Doesjka Koetsier werkzaam als secretaresse organisatie en administratie. Per 1 juli werd de heer Niek van der Meel als administrateur voor het algemeen secretariaat aangetrokken. Mevrouw drs. Yvonne Hoekstra werd per 1 september benoemd tot bestuursassistent organisatie en administratie. Mevrouw drs. Gerda Velthoen werd per 1 oktober benoemd tot bestuursassistent vorming en scholing. De heer drs. Roger van de Wetering werd per 8 oktober benoemd tot assistent internationale zaken

Vertrokken medewerkers:

Een korte tijd was de heer Bob Berkman als partijvoorlichter aan het algemeen secretariaat verbonden. Mevrouw Felicia Huizing-Panen verzorgde in de periode van 1 april tot en met 31 december de sprekerscoördinatie. Op 1 oktober werd afscheid genomen van drs. Kees Hoving die gedurende een aantal jaren de functie van adjunct-secretaris Internationale Zaken had uitgeoefend.

Externe krachten:

Op externe basis werd het algemeen secretariaat gedurende een gedeelte van het jaar ondersteund door Jessica Mahn, accountant en Bert van der Stoel, projektmedewerker Provincie & Gemeente (VVD-bestuurdersvereniging). Tevens was werkzaam Maaïke van Utrecht, als secretaresse Vorming en Scholing in verband met zwangerschapsverlof van mevrouw Susanne Meijers en werd per 1 januari 1997 werkzaam de heer mr. Christiaan van Eekhout in de functie van assistent voorlichting, in het bijzonder ook belast met de sprekerscoördinatie.

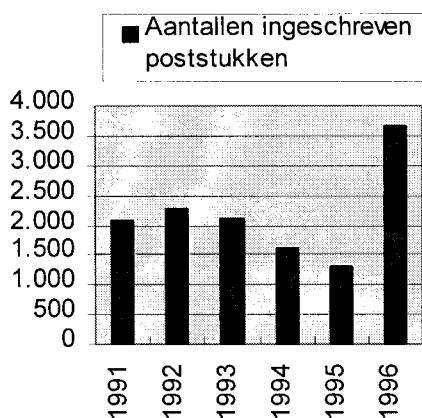
Per 1 januari 1997 waren de volgende personen aan het secretariaat verbonden:

J.J. Alberts, mevrouw drs. L.B.J. Bessem, M.M.J. Borsboom, A.W. Dijk, mevrouw R. Dijkman, mevrouw E. Gans, A. Geensen, mevrouw drs. P.H. Ginjaar, mevrouw M. de Goede, mevrouw M.A.M. Goergen-Coenen, mevrouw drs. Y. Hoekstra, mevrouw G.M.W. Kalkman, mevrouw D. Koetsier, mevrouw G.J. Koopman-Stieber, J. Maris, mevrouw M.A. ter Marsch, N.J.H. van der Meel, mevrouw S.M. Meijers, drs. L.H.M. Osterholt, mevrouw E.C.A.M. de Ruiters, mevrouw I.F.L. Sybesma, mevrouw L. Trompet, mevrouw drs. G. C. Velthoen, drs. R. G. van de Wetering, mr. D.W. Zwart.

Alsmede mr. C. van Eekhout, A.G. van der Stoel, mevrouw M. van Utrecht.

Statistiek

Het algemeen secretariaat (inclusief Haya van Somerenstichting, VVD-bestuurdersvereniging en Organisatie Vrouwen in de VVD) omvatte per ultimo 1996 22,3 formatieplaatsen en 26 personen, waarvan 9 mannen en 17 vrouwen

8b Ontvangers VVD-Thorbeckepenning

Door het hoofdbestuur werd in 1996 aan de volgende leden de VVD-Thorbeckepenning uitgereikt:

1. J.J. van Heukelum te Vries
2. mevrouw drs. J. Buzeman te 's-Gravenhage
3. B. van der Klis te Huybergen
4. P. Slijpen te Halsteren
5. ir. B. Poppens te Lelystad
6. drs. F.A. Lensing te Amstelveen
7. F.A.H.M. Puls te Berkel-Enschot
8. Sir David Steel te Schotland
9. mevrouw mr. H.C. ter Kuile-van der Hoeven te Rotterdam

Totaal: 9 penningen

8c Archiefbehartiging

Het archief van het hoofdbestuur werd, evenals in voorgaande jaren, bewaard op drie verschillende plaatsen. Voor het lopende archief van de afgelopen vier jaar werden de relevante stukken bewaard op het algemeen secretariaat te Den Haag. Voor de archiefonderdelen van de periode 1948- 1993 is de belangstellende onderzoeker aangewezen op de archieven bij het Algemeen Rijksarchief (ARA) te Den Haag en het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) te Groningen. Slechts een grove splitsing in tijd kon globaal aangeven op welke plaats de onderzoeker de meeste kans had de voor hem/haar relevante stukken te vinden.

Bij de voorbereidingen van het 50 jarig bestaan van de partij in 1998, werd ook de noodzaak gevoeld om deze situatie te veranderen. Gesprekken met het ARA en het DNPP in 1995 en 1996 maakte de weg vrij naar een meer gedetailleerde beschrijving en aansluiting op elkaars bestanden, aan welke beschrijving in 1996 hard is gewerkt. Het resultaat van deze inspanningen zal in 1997 gepresenteerd worden.

Daarnaast werd ook het semi-statische archief van de VVD bij het DNPP in 1996 aangevuld. In een zeer plezierige samenwerking met de medewerkers van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) werd gestreefd naar de verwerking van het aanvullend materiaal en het verkrijgen van aanvullingen op deelcollecties.

De VVD plaatsingslijst bevatte eind 1996 rond de 1920 nummers. De elders bij het DNPP opgeslagen affiche-collectie alsmede de audio- en de brochure-verzameling zijn hierbij dan nog niet meegerekend, evenmin als de VVD archieven bij het Algemeen Rijksarchief.

Het geluidsarchief werd aangevuld met bandopnamen van de Algemene Vergaderingen, partijraden en de woordelijke uitwerking van deze vergaderingen.

Ook met andere archiefinstellingen werden in 1996 goede relaties onderhouden. Genoemd worden hier met name het Vlaams Liberaal Archief (België), het Algemeen Rijksarchief (ARA, Den Haag), het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG, Amsterdam) en de Stichting Film en Wetenschap eveneens in Amsterdam. In het kader van het opstarten van een gedocumenteerd foto-archief werden goede contacten onderhouden met het Maritiem Museum te Rotterdam en leden en bestuur van het Nederlands Fotogenootschap.

Contacten met de KC Leiden, resulterend in de bewerking door het ARA van de archieven van de Kamercentrale. Deze bewerking zal in 1997 haar afronding beleven.

Individuele schenkingen werden ontvangen van leden, die daarmee aanvullend materiaal leverden voor het archief van met name de liberale voorlopers van de VVD en de beginjaren van de VVD. In dit kader mag de bijdrage van de heer dr. R. de Maar uit Den Haag niet onvermeld blijven. Hij zuiverde met persoonlijke archiefjaargangen van "Liberaal Reveil" en "Vrij" een aantal omissies aan.

De 8^e gewijzigde druk van het VVD Documentenregister werd aangevuld met recent materiaal en uitgebreid met aangeboden archiefmateriaal. Vervolgens werd deze druk voorlopig afgesloten op 30 juni 1996 en ter beschikking van de partij gesteld.

8d Thorbeckehuisnieuws

Het Thorbeckehuisnieuws beleefde in 1996 zijn vierde jaargang. Dit periodiek van het hoofdbestuur is in 1996 opnieuw gestructureerd. Zowel de vorm als de inhoud werden grondig bekeken en gewijzigd, en van de aanloop-kinderziektes ontdaan. Ook kwam het in handen van een vaste kernredactie.

Dit 'besluitenblad' verscheen in 1996 voor het eerst op vaste tijdstippen, namelijk maandelijks met uitzondering van de recesperiode.

In de voorzitterscolumn op het voorblad werd steeds een toelichting gegeven op de belangrijkste partijactiviteiten. Bestuursbesluiten, cursussen, activiteitschema's voor de komende twee maanden, spreekbeurten en personeelsmutaties vonden via het Thorbeckehuisnieuws direct de weg naar belanghebbenden: hoofdbestuur, Eerste Kamer, Tweede Kamer, Europees Parlement, bewindslieden, ereleden, secretarissen partijcommissies, LPC, LCV, LCJ, voorzitters en secretarissen van (kamer) centrales en afdelingen.

Voorts groeide het ledenbestand van ruim 800 naar meer dan 1400 door de dubbele verzending; zowel naar voorzitters als secretarissen, met daarnaast nog enkele geïnteresseerde leden. Het blad bleef dé service van het bestuur om snel te communiceren met het bestuurskader.

9 Oplossen van problemen in afdelingen en centrales

9a Verslag over 1996

Trouble-shooting

De trouble-shooters vanuit het hoofdbestuur in 1996 waren mevrouw mr. W.M.C. de Vrey-Vringer, mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks en mevrouw C.R. Baljé-Rijnders.

Bovendien bemiddelden in één zaak de heer ir. A.J. Korff, algemeen secretaris en de heer drs. E. Haaksman, voorzitter van de VVD-Bestuurdersvereniging, vanwege de delicate problematiek die in het betreffende gebied was ontstaan.

Vanuit het algemeen secretariaat werd de trouble-shooting gecoördineerd door mevrouw I.F.L. Sybesma.

In het afgelopen jaar werd daarnaast op een aantal plaatsen bemiddeld bij organisatorisch of bestuurlijke problemen die in de afdelingen en centrales waren gerezen en zonder hulp van onafhankelijke bemiddelaars niet konden worden opgelost.

Ook werden de procedures rondom trouble-shooting voor afdelingen gewijzigd. Besloten werd dat bemiddeling in eerste instantie geschiedt door de kamercentrale waartoe de vragende afdeling behoort. De kamercentrale-voorzitter is daarvoor de eerst verantwoordelijke persoon. Pas wanneer de kamercentrale er niet in is geslaagd partijen bij elkaar te brengen of wanneer de kamercentrale partij is in het conflict, kan schriftelijk bemiddeling bij het hoofdbestuur worden aangevraagd. Over een zodanig verzoek wordt in de eerst komende hoofdbestuursvergadering beslist.

Na het ingaan van gewijzigde procedure kwamen in de tweede helft van 1996 een aantal kamercentrales in actie. In totaal moesten in ongeveer 30 gevallen, overal in het land, trouble-shooters aan het werk, zowel vanuit kamercentrales als het hoofdbestuur.

In veel gevallen werd ook ondersteuning van het bestuur van de VVD-Bestuurdersvereniging verkregen.

Problemen deden zich in veel gevallen voor wanneer de verschillende verantwoordelijkheden van afdelingsbesturen en gemeenteraadsfracties niet voldoende werden gescheiden. Anderzijds deden problemen zich ook voor wanneer fractie en bestuur over hun verantwoordelijkheden en standpunt niet voldoende contact onderhielden om tot wederzijds begrip te komen.

Een andere veel voorkomende oorzaak van problemen was het gebrek aan adequaat personeelsbeleid met betrekking tot de fractie- en bestuursleden. Om het kader beter bewust te maken van bovenstaande werd de workshop "Verhouding bestuur - fractie" ontwikkeld door de Haya van Somerenstichting in samenwerking met de VVD-Bestuurdersvereniging. Voor de workshop was in 1996 veel belangstelling.

9b Commissie van Beroep

De leden van de Commissie van Beroep in het jaar 1996 waren:

- W.J.A. van den Berg te Diever (voorzitter)
- mevrouw T. Blom - de Kok van Leeuwen te Den Haag
- mr. A. Voûte te Aerdenhout

De plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep in het jaar 1996 waren:

- mevrouw J.L. Niemantsverdriet-Leenheer
- drs. M.A.J. Knip
- mr. drs. H.A. Meulemans

Ondersteuning vanuit het algemeen secretariaat werd gegeven door mevrouw I.F.L. Sybesma.

De commissie kwam dit jaar bij elkaar in één geval waarin beroep werd ingesteld.

10 Ledenbestand

10a Ledenwerving/ledenbehoud

De stabilisering van het ledenbestand in 1995 werd niet gehandhaafd in 1996. De partij verloor leden, zij het met mate. Ongeveer 4000 personen meldden zich aan bij de partij; ongeveer 5000 leden besloten hun lidmaatschap te beëindigen. Daardoor moest per 31 december 1996 een netto verlies van 1110 leden worden geïncasseerd.

Geconstateerd moet worden dat het bruto aantal opzeggingen nagenoeg gelijk bleef, doch het aantal aanmeldingen terugliep.

Redenen voor het opzeggen van het partijlidmaatschap waren velerlei. De grootste groep opzeggers bestond uit leden die haar interesse in de gehele politiek verloren heeft, en het belang van het lidmaatschap onvoldoende onderkende. Bij het verminderen van het aantal leden speelde daarnaast de vergrijzing een belangrijke rol. Ook de terugloop van het aantal aanmeldingen kan hiermee mogelijk in verband staan. Het aantal wanbetalers werd dit jaar terug gebracht van 1700 leden naar 1200 leden, vanwege een actie door middel van centrale telefonische benadering.

Tabel 1: Bruto/netto ledenmutaties 1996

Jaar	Nieuw lid	Heropvoering	Afvoering	Netto
1992	3346	559	5805	-1900
1993	4402	695	5462	-365
1994	4338	857	5120	75
1995	4438	628	5066	0
1996	3403	637	5150	-1110

In de afgelopen decennia hebben de grote politieke partijen jaar na jaar met ledenverlies te kampen gehad. Voor de VVD verliep dit de laatste 10 jaar als volgt:

Ontwikkeling Bruto/Netto ledenmutaties 1986 - 1996

Jaar	Aantal leden	Bruto aanmelding	Bruto afname	Netto mutatie	% mutatie
1986	84.617				
1987	76.282	2508	10843	-8335	-9,85
1988	68.735	2102	9649	-7547	-9,89
1989	64.554	5026	9207	-4181	-6,08
1990	59.047	2906	8413	-5507	-8,53
1991	55.654	1940	5333	-3339	-5,75
1992	53.754	3905	5805	-1900	-3,42
1993	53.390	5097	5462	-365	-0,68

1994	53.465	5195	5120	75	0,14
1995	53.465	5066	5066	0	0
1996	52.355	4040	5150	-1110	-2,12

Het verloop van de opzeggingen van de "nieuwe leden" is als volgt:

	Aantal opvoeringen	nu nog lid	percentage
1994	5195	2922	56,20%
1995	5066	3584	70,70%
1996	4040	3508	86,80%

Ongeveer 25% van de opzeggingen wordt veroorzaakt door overlijden. De vergrijzing is ook bij de VVD-partijorganisatie merkbaar. Een groot deel van de aanmeldingen komt voort uit de jongerendoelgroep. De gemiddelde leeftijd van het ledenbestand is daardoor in 1996 wel omlaag gegaan. De indeling in leeftijdscategorie is in 1996 als volgt:

Ledenbestand in 1995 en 1996 verdeeld naar leeftijdscategorie

Leeftijd	Leden 1995	Leden 1996	Verschil	In %
sexe niet bekend	44	64	20	45%
Leeftijd onbekend	5469	5301	-168	-3%
< 18 jaar	27	26	-1	-4%
18 - 29 jaar	2835	2732	-103	-4%
30 - 39 jaar	5058	5016	-42	-1%
40 - 49 jaar	8410	7609	-801	-10%
50 - 59 jaar	11420	11718	298	3%
60 - 69 jaar	7979	7805	-174	-2%
70 - 79 jaar	7858	7674	-184	-2%
80+	4365	4410	+45	1%

De ontwikkeling van het ledenbestand is niet in alle kamercentrales dezelfde geweest. Het verloop per kamercentrale in de afgelopen 3 jaar is als volgt:

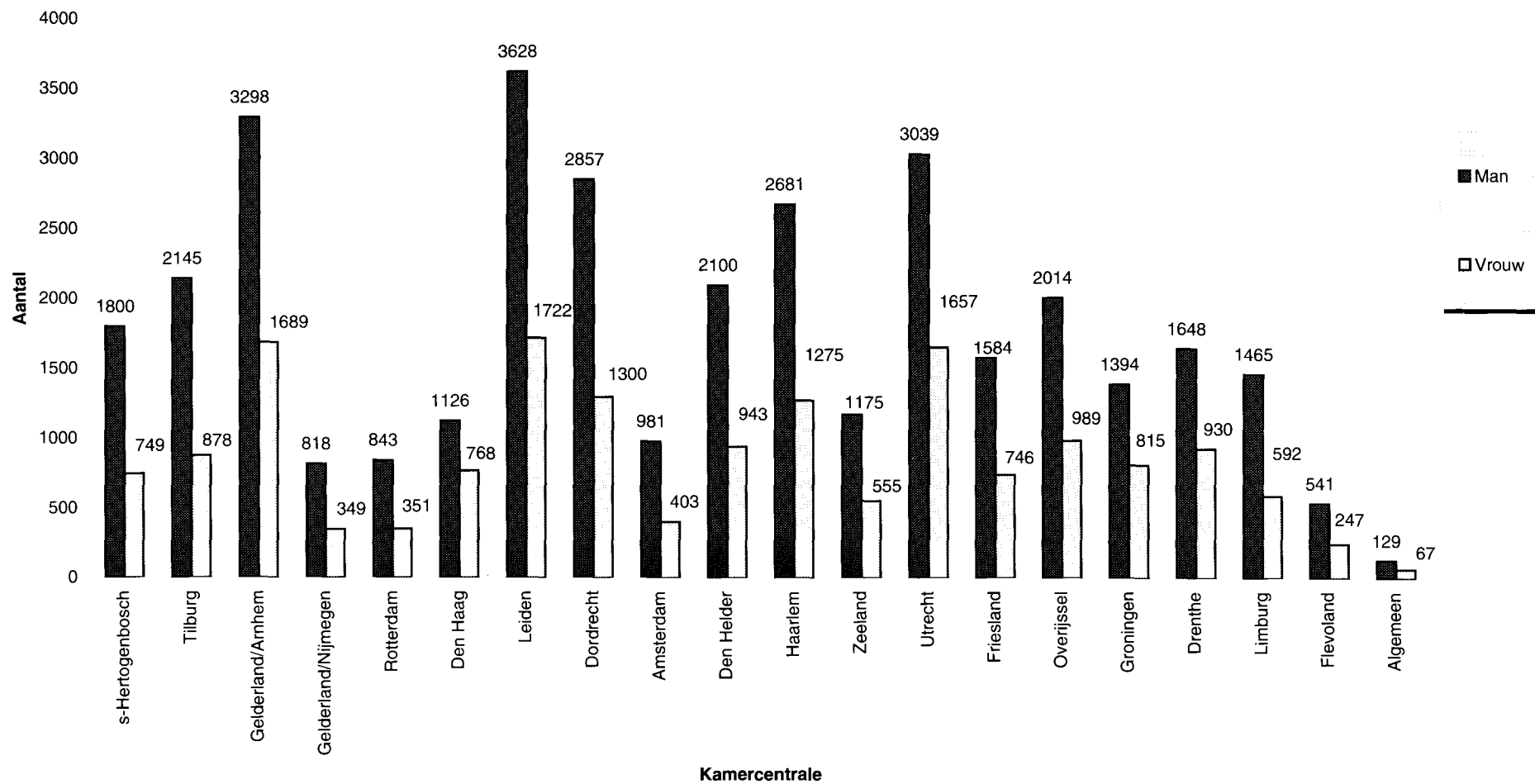
Kamercentrale	1994	1995	1996	Vershil t.o.v. 1995	Bruto winst verlies t.o.v. 1995
<i>s-Hertogenbosch</i>	2588	2630	2550	-80	-3,04%
<i>Tilburg</i>	2924	2945	3026	81	2,7%
<i>Gelderland/Arnhem</i>	5247	5206	4995	-211	-4,05%
<i>Gelderland/Nijmegen</i>	1168	1230	1169	-61	-4,95%
<i>Rotterdam</i>	1137	1208	1195	-13	-1,07%
<i>Den Haag</i>	1938	1951	1901	-50	-2,5%
<i>Leiden</i>	5506	5505	5358	-147	-2,67%
<i>Dordrecht</i>	4300	4266	4160	-106	-2,4%
<i>Amsterdam</i>	1302	1377	1385	8	0,5%
<i>Den Helder</i>	3029	3018	3047	29	0,9%
<i>Haarlem</i>	3985	3982	3960	-22	-0,5%
<i>Zeeland</i>	1801	1778	1733	-45	-2,5%
<i>Utrecht</i>	4830	4856	4702	-154	-3,1%
<i>Friesland</i>	2418	2372	2332	-40	-1,6%
<i>Overijssel</i>	3116	3079	3005	-74	-2,4%
<i>Groningen</i>	2295	2267	2211	-56	-2,4%
<i>Drenthe</i>	2741	2681	2581	-100	-3,7%
<i>Limburg</i>	2118	2119	2060	-59	-2,7%
<i>Flevoland</i>	811	810	788	-22	-2,7%
<i>Landelijk lid</i>	211	185	197	12	5,5%

De aantallen leden per kamercentrale per sexe laat zich lezen uit de grafiek op de volgende pagina.

NOOT

Kleine verschillen in de ledentotalen van pagina 25 en 26 kunnen optreden doordat er verschillende peildata zijn gebruikt. Deze data liggen weliswaar dicht bij elkaar, maar kunnen toch voor lichte afwijkingen zorgen.

Aantallen leden per kamercentrale naar sexe

11 Commissies en werkgroepen ad hoc

11a Commissie Reglementen (CEUR)

In zijn vergadering van 26 juni 1995 heeft het hoofdbestuur de Commissie Evaluatie en Update Reglementen (CEUR) ingesteld.

De CEUR was als volgt samengesteld:

mevrouw mr. W.M.C. de Vrey-Vringer	voorzitter
ir. A.J. Korff	
mevrouw mr. C.L. Liebregs	
mr. E. Mijnsberge	
J.W. Prins	scribent
prof. mr. J.R. Schaafsma	
mevrouw mr. M.Th.M. Tangel	
O. Tammens	
ing. P.H. Tirion	
mr. D.W. Zwart	adviseur/scribent

Kandidaatstellingsreglementent

De in 1995 ontwikkelde voorstellen van de commissie voor de kandidaatstellingsreglementen werden vastgesteld in de 49e Jaarlijkse Algemene Vergadering van 19 en 20 april 1996 te Noordwijkerhout. In november 1996 werden deze reglementen gepubliceerd in een handzame losbladige uitgave die in tweevoud aan de afdelingen en centrales werd toegezonden.

Doorstart

De commissie had als tweede opdracht om de statuten en het huishoudelijk reglement van de VVD te toetsen aan de praktijkervaringen en te komen met voorstellen voor verbetering. Bij het maken van deze voorstellen diende gestreefd te worden naar vereenvoudiging.

Het tempo, waarin de CEUR werkte was vrij hoog. Nadat de commissie in de periode juli-november 1995 de kandidaatstellingsreglementen had herzien maakte de commissie ondertussen in januari 1996 een doorstart met de statuten en huishoudelijk reglement. De voorstellen van de CEUR werden op 9 december 1996 aan het hoofdbestuur aangeboden en worden behandeld in de 50^e Jaarlijkse Algemene Vergadering te Venlo in mei 1997.

11b Commissie Tweede Kamer

In zijn vergadering van 15 januari 1996 benoemde het hoofdbestuur de volgende personen tot lid van de commissie Tweede Kamer 1998:

- ir. D. Luteijn (voorzitter)
- mevrouw drs. N. Ginjaar-Maas
- drs. L.M.L.H.A. Hermans
- J. Kamminga
- mr. H.E. Koning

Als secretaris van de commissie trad de directeur van het algemeen secretariaat, mr. D.W. Zwart op.

De opdracht van de commissie Tweede Kamer was gesprekken te houden met alle voorlopige kandidaten en het hoofdbestuur te adviseren over de mate waarin deze personen geschikt zijn voor het Kamerlidmaatschap.

De commissie bereidde haar werkwijze voor in de zomer van 1996 en nam een aanvang met de oriënterende gesprekken met geïnteresseerde personen vanaf oktober 1996.

Deze oriënterende gesprekken worden in het voorjaar van 1997 voortgezet.

11c Commissie Liberalisme 21^e eeuw

Mede naar aanleiding van opmerkingen op de algemene vergadering in 1995 over de wenselijkheid van een discussie inzake de waarden van het liberalisme op weg naar de 21^e eeuw, heeft op 2 mei 1996 de installatie-vergadering van de commissie Liberalisme 21^e eeuw plaatsgevonden. Sinds die bijeenkomst vergaderde de commissie een 8-keer plenair.

De samenstelling van de commissie was als volgt:

mr. I.W. Opstelten	voorzitter
prof. dr. G. Zoutendijk	ondervoorzitter
dr. G.A. van der List	scribent
drs. A. Bakas	
mevrouw A. van den Berg	
mr. P.H.G. Brood	
prof. mr. dr. P. Cliteur	
mevrouw prof. dr. H.M. Dupuis	
dr. K. Groenveld	
mevrouw drs. I. Günther	
prof. dr. P.J. Idenburg	
J. Kamminga	
dr. A.A.M. Kinneging	
mr. H.E. Koning	
drs. H.H.J. Labohm	
prof. dr. U. Rosenthal	
mevrouw E. Tuijnman	
mevrouw drs. P.H. Ginjaar	ambtelijk secretaris

Adviseurs:

drs. W.K. Hoekzema
mr. drs. F. Bolkestein
mr. F. Korthals Altes
drs. G.M. de Vries

De opdracht aan de commissie was: "zich te buigen over de vraag welke antwoorden en oplossingen kunnen worden gegeven op de veranderende omstandigheden (in de breedste zin des woord) in de samenleving. Waar ligt voor liberalen het evenwicht tussen markt en overheid, tussen individuele vrijheid & verantwoordelijkheid en de collectieve verantwoordelijkheid. Hoe kan in deze het publieke moraal worden ontwikkeld".

Het hoofdbestuur had aan de commissie gevraagd een rapport te schrijven en dit voor 5 december 1996 aan te bieden. Vooruitlopend hierop organiseerde het hoofdbestuur -in samenwerking met de Teldersstichting- op 11 mei een themadag Individualisering en Liberalisme. De uitkomsten van deze themadag zijn besproken tijdens de openbare partijraadsvergadering van 22 juni te Bussum.

De commissie heeft het rapport in concept getiteld *Vrij en verantwoordelijk. Een liberaal toekomstperspectief*. op 5 december aangeboden en op 9 december aan het hoofdbestuur toegelicht.

Op 17 december werd het rapport gepresenteerd en verzonden aan de afdelingen en centrales. In de eerste maanden van 1997 zal een aantal grote geclusterde bijeenkomsten plaatsvinden in het land. In deze discussiebijeenkomsten, waarbij zowel de commissie als

het hoofdbestuur zijn betrokken, zal met de afdelingen en de centrales het rapport worden besproken. Uiteindelijk zal in de JAV 1997 (23 en 24 mei te Venlo) de finale behandeling plaatsvinden.

11d Commissie verkiezingsprogramcommissie 1998 - 2002

Het hoofdbestuur heeft in de hoofdbestuursvergadering van 7 oktober 1996 de VVD Tweede Kamer verkiezingsprogramcommissie 1998 - 2002 benoemd. Vervolgens werd de commissie op 16 oktober 1996 door de partijvoorzitter drs. W.K. Hoekzema geïnstalleerd.

De taakopdracht was als volgt geformuleerd.

1. De commissie wordt verzocht een compact verkiezingsprogramma te schrijven, waarbij op een evenwichtige wijze alle beleidsterreinen worden behandeld en beschreven vanuit een liberale toekomstvisie met inachtnamen van de Beginselen en Statuten van de VVD.
2. De commissie Verkiezingsprogramma zal aan het hoofdbestuur een vóórontwerp-verkiezingsprogramma aanbieden, welk vóórontwerp vervolgens door het hoofdbestuur, na marginale toetsing dus toetsing op de liberale uitgangspunten, aan de partij ter bespreking wordt aangeboden.
3. Vervolgens, gehoord hebbende de partijraad en gelezen hebbende de amendementen bij de amendementenbeurs en de besluitvorming daaromtrent, zal de commissie het definitieve ontwerp aanbieden aan het hoofdbestuur, of een nota van wijziging schrijven bij het vóórontwerp en dit aanbieden aan het hoofdbestuur. Vervolgens toetst het hoofdbestuur dit ontwerp en biedt het aan ter bespreking en vaststelling tijdens de BAV van 30 januari 1998.

De samenstelling van de commissie was per 31 december 1996 als volgt:

R.L.O. Linschoten	voorzitter
mr. F. Korthals Altes	vice-voorzitter
dr. K. Groenveld	secretaris
drs. L.H.M. Osterholt	ambtelijk secretaris
mevrouw mr. M.E. Bierman-Beukema toe Water	
dr. H.W.A.M. Coonen	
mevrouw H.L. van Eesteren-Smith	
mr. P.J. Nouwen	
mr. ing. C. van Tilborg	
drs. M.S. Visser	
C. Wolzak	

De toegevoegde leden waren

mr. drs. F. Bolkestein	fractie-voorzitter VVD Tweede Kamerfractie
drs. E. Haaksman	voorzitter VVD Bestuurdersvereniging
drs. W.K. Hoekzema	voorzitter VVD
drs. G.M. de Vries	voorzitter VVD-fractie in het Europees Parlement

De commissie heeft in 1996 drie keer vergaderd en wel op 16 oktober, 6 november en 27 november.

11e Positieve actie

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 18 november 1996 een nieuwe commissie Positieve actie ingesteld en deze de volgende doelstelling meegegeven:

"Het komen tot adviezen die leiden tot een grotere vertegenwoordiging van Vrouwen in de VVD in het algemeen en in de verschillende vertegenwoordigende lichamen in het bijzonder. Daarbij moeten vrouwen al in het voortraject sterker bij kandidaatstellings-procedures worden betrokken. Centraal staat dat de projectgroep met voorstellen komt in de richting van het hoofdbestuur om een vergrote deelname van vrouwen in de politiek te kunnen waarborgen."

Na de installatiebijeenkomst op 3 december 1996 is de groep, mede met het oog op de zeer nabije verkiezingen voor de Gemeenteraden en de Tweede Kamer, voortvarend te werk gegaan. Tijdens haar eerste vergadering (8 januari 1997) heeft de projectgroep zich primair gebogen over doelstelling, samenstelling, zittingsduur, vergaderfrequentie, taak en werkwijze voor de korte, middellange en langere termijn.

In overleg met de portefeuillehouder uit het hoofdbestuur, de heer R. Haafkens, werd besloten de nieuwe projectgroep Positieve actie als volgt in te vullen:

mevrouw mr. J.D. van Tongeren	voorzitter
mevrouw mr. C.L. Liebregts	secretaris
drs. L.H.M. Osterholt	ambtelijk secretaris
mevrouw mr. B. Dircksens	
mevrouw drs. D.M. de Korte-Rolof	
mevrouw F. Kruithof-Nipperus	

Adviseurs:

- R. Haafkens - portefeuillehouder positieve actie in het hoofdbestuur
- mevrouw T. van der Stroom-van Ewijk - voorzitter Organisatie Vrouwen in de VVD

11f Commissie communicatie

Het hoofdbestuur heeft zich in 1996 ook gebogen over de aanbevelingen van de ad hoc Commissie communicatie. Deze commissie die door het hoofdbestuur in het leven was geroepen om de uitgave van alle bladen van de VVD te onderzoeken op de mogelijkheid van een betere presentatie en eventuele besparingen, rapporteerde aan het hoofdbestuur in de vergadering van 24 juni 1996.

In die hoofdbestuursvergadering werd besloten een onderzoek in te stellen naar de twee in het stuk genoemde aanbeveling: één blad voor professionals en één voor leden. De financiële consequenties zouden daarnaast nog verder moeten worden uitgewerkt.

In de hoofdbestuursvergadering van 29 oktober rapporteerde de commissie opnieuw. Onderzoek had uitgewezen dat de bladen VVD-expressie en Provincie & Gemeente zelfstandig wenste te blijven. Door het hoofdbestuur werd besloten nu verder te gaan met het op een andere manier vormgeven van Vrijheid en Democratie. Dit proces was op 31 december 1996 nog niet afgerond.

De samenstelling van de commissie was tijdens het verslagjaar

mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks voorzitter

G.G.P. Dröge

mevrouw S. Hollander- Dalmeijer

T.P. Monkhorst

drs. M. Rutte

M. Waterlander

H.J. Zomerdijk

12 Inhoudelijke discussie

12a Verslag over 1996

In het kader van de inhoudelijke discussie in de partij, werden er in 1996 drie themadagen georganiseerd. Themadagen hebben tot doel te komen tot discussie en afstemming met de leden over spraakmakende onderwerpen en de uitkomsten van themadagen worden voorgelegd aan de partijraad. In de partijraad worden vervolgens de uitkomsten bediscussieerd en vastgesteld.

Op 11 mei 1996 vond te Papendrecht de themadag "Individualisering en Liberalisme" plaats onder voorzitterschap van de partijvoorzitter drs. W.K. Hoekzema.

Op de themadag werd een bekorte versie besproken van geschrift 82 van de prof. mr. B.M. Teldersstichting getiteld *"Tussen vrijblijvendheid en paternalisme. Bespiegelingen over communitarisme, liberalisme en individualisering"*.

Als inleiders traden op:

prof. dr. J.A.A. van Doorn
dr. C.J. Klop (CDA)

Lid curatorium prof. mr. B.M. Teldersstichting
Plaatsvervangend directeur van het wetenschappelijk
instituut voor het CDA
Oud fractie-voorzitter in de Tweede Kamer voor de
PvdA en lid van de Eerste Kamer voor de PvdA

drs. Th. Wöltgens (PvdA)

De inleiders gaven over verschillende aspecten van het onderwerp vanuit hun politieke achtergrond hun visie en gingen daarbij met name in op de politiek filosofische achtergronden van het liberalisme.

De uitkomsten van deze dag werden meegegeven aan de commissie Liberalisme 21^e eeuw (zie aldaar) welke commissie het concept-rapport op 5 december 1996 aanbood aan het hoofdbestuur.

Mobiliteit en Actualisering van het nationaal ruimtelijk beleid waren twee discussiedagen die door het hoofdbestuur werden georganiseerd om te komen tot adviezen in de richting van de later in 1996 ingestelde verkiezingsprogramcommissie. Op de themadag Mobiliteit van 17 februari werd in het Aviodome te Schiphol uitgebreid van gedachte gewisseld aan de hand van het pre-advies dat door het hoofdbestuur was opgesteld.

De partijcommissie Verkeer en Waterstaat schreef de discussienotitie *Actualisering nationaal ruimtelijk beleid*, een notitie waarvan de uitgangspunten tijdens een flitscongres op 16 maart 1996 brede steun ondervonden.

Op maandag 18 maart organiseerde de prof. mr. B.M. Teldersstichting in samenwerking met de VVD partijcommissie Wetenschap- en technologiebeleid een symposium over de kwaliteit van het onderzoek op Nederlandse universiteiten. Deelnemers en inleiders discussieerden over de vraagstelling : hoe is het gesteld met de kwaliteit van het onderzoek op Nederlandse universiteiten, zowel voor wat betreft het zuiver wetenschappelijk onderzoek als het toegepaste onderzoek in de exacte en technische wetenschappen.

De themadag ouderenbeleid van 30 november 1996 kende een grote opkomst, waarbij zeker niet de vele delegaties van de verschillende ouderenbonden ongenoemd mogen blijven. Ongeveer 200 deelnemers discussieerden over de discussienota *Zorgen voor de toekomst*. Dagvoorzitter was drs. W.K. Hoekzema, die het belang van het onderwerp onderstreepte door aan het einde van deze dag aan te kondigen dat op zeer korte termijn de

initiatiefgroep ouderen door het hoofdbestuur zou worden ingesteld om de belangen van ouderen in de VVD beter zichtbaar te maken (zie ook ouderenbeleid).

Het cluster Inhoudelijke discussie kwam in 1996 vier keer bij elkaar om afstemming te bewerkstelligen tussen de verschillende VVD onderdelen die bij deze portefeuille betrokken zijn. Het cluster bestond per 31 december 1996 uit;

drs. W.K. Hoekzema	voorzitter
mr. drs. J.C. van Baalen	
mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks	
dr. K. Groenveld	
drs. L.H.M. Osterholt	ambtelijk secretaris
mevrouw mr. W.M.C. de Vrey-Vringer	
jhr. R.G.P. Sandberg	

met als toegevoegde leden:

mr. drs. F. Bolkestein,
mr. F. Korthals Altes
drs. G.M. de Vries

12b Ouderenbeleid

In december 1995 stelde het hoofdbestuur een projectgroep ouderenbeleid in om te komen tot een meer heldere en een meer zichtbare invulling van ouderenbeleid binnen de VVD.

Als uitgangspunten bij het beleid van de VVD werd aan de projectgroep het liberale uitgangspunt meegegeven, dat ouderenbeleid niet als categoriaal moet worden aangemerkt. Eén leeftijdsgrens voor ouderen is immers niet te geven.

De liberale opvatting, dat eigen verantwoordelijkheid en redzaamheid ook van ouderen mag worden gevraagd, werd daarbij onderschreven.

De projectgroep was als volgt samengesteld

drs. M.A.M. Ornstein	voorzitter
drs. E. van Bruggen	vice-voorzitter
mevrouw mr. A.C.H.Q. Pleunis	secretaris
drs. L.H.M. Osterholt	ambtelijk secretaris
drs. F.M. Helmer	
H.M. van den Heuvel	
mevrouw P.C. Krikke	
drs G.A. Mak	
mevrouw F. Kruithof-Nipperus	
mevrouw mr. E. Veder-Smit	
mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks	lid hoofdbestuur VVD

Op basis van de door de projectgroep geformuleerde clustervisie, werd uiteindelijk de discussienota "Zorgen voor de toekomst. VVD visie op Ouderenbeleid" geschreven ter bespreking op de VVD themadag Ouderenbeleid van 30 november 1996 te Maarssen(broek).

Op deze dag werd duidelijk dat de VVD ouderen in het land veel te bieden heeft vanuit de liberale uitgangspunten en het VVD beleid, maar dat dit onvoldoende voor het voetlicht gebracht kon worden. Deze zeer goed bezochte themadag werd afgesloten met de presentatie van de Initiatiefgroep ouderenbeleid. De initiatiefgroep werd door het hoofdbestuur in de vergadering van 9 december benoemd en geïnstalleerd op 18 december 1996.

De samenstelling per 31 december 1996 van de Initiatiefgroep was als volgt;

mevrouw drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh	voorzitter
drs. R.C.E. Neef	secretaris
drs. L.H.M. Osterholt	ambtelijk secretaris
mevrouw C.A. Huigen-van Boven	
mevrouw drs. H.M.A. Magis-Habets.	
drs. R.C.E. Neef	
ing. G. Oudelaar	
dr. E.V. Simons	
L.G. de Steur	
J. Suurmond	

Adviseurs (alfabetisch)

mevrouw mr. A.M. van Blerck-Woerdman	lid Tweede Kamer
mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks	lid hoofdbestuur VVD en lid Nederlands Platform Ouderen in Europa,
mevrouw N. van den Broek-Laman Trip	lid Eerste Kamer
mevrouw dr. P.C. Plooy - van Gorsel	lid Europees Parlement

De taakopdracht van de Initiatiefgroep werd als volgt omschreven: het VVD beleid met betrekking tot ouderenvraagstukken op een heldere manier vorm te geven en uit te dragen.

De initiatiefgroep zal gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan het hoofdbestuur van de VVD en de verschillende fracties over onderwerpen met betrekking tot ouderenbeleid en daaraan verwante beleidsterreinen. De adviezen kunnen door het hoofdbestuur worden meegegeven aan de commissie verkiezingsprogramma als bouwstenen voor het VVD verkiezingsprogramma.

De adviezen van de initiatiefgroep bevatten concrete voorstellen aan het hoofdbestuur of de fracties om te komen tot oplossingen van specifieke problemen van mensen in de derde levensfase.

Daarnaast werd de projectgroep gevraagd het hoofdbestuur te ondersteunen bij het profileren van het VVD ouderenbeleid. Overleg met ouderenbonden op landelijk en regionaal niveau om beleidsvisie(s) te ontwikkelen of de VVD-visie toe te lichten werd daarbij als een van de mogelijkheden genoemd.

Adviezen van de initiatiefgroep zouden zodanige oplossingen moeten bieden, dat een geïntegreerde aanpak van problemen waar mensen in de derde levensfase in de samenleving mee te maken hebben of naar verwachting te maken krijgen, worden aangepakt binnen de liberale opvattingen en politieke uitingen.

De Initiatiefgroep is in 1997 de werkzaamheden gestart.

13 Commissies van advies (artikel 60 H.R.)

In 1996 werden er door de verschillende commissies van advies 137 plenaire vergaderingen gehouden, waarbij de leden van de commissies en de leden van de Staten-Generaal en de Europese fractie geïnformeerd werden over de nieuwe ontwikkelingen in de verschillende beleidsterreinen.

In de samenstelling van de commissies zijn personele wisselingen opgetreden. Leden bedankte onder meer als lid in verband met gewijzigde persoonlijke omstandigheden of gewijzigde werkkring. Door het hoofdbestuur werden in verschillende vergaderingen nieuwe leden benoemd, zodat er eind 1996, 189 commissieleden waren.

In zijn algemeenheid kan gezegd worden, dat de commissies bij hun werkzaamheden ook steeds meer deskundigen van buiten de eigen partij betrokken. De partijcommissies Buitenlandse Zaken, Defensie, Europese Zaken en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening waren hier een goed voorbeeld van. In de afzonderlijke jaarverslagen van de commissies die als bijlage III zijn toegevoegd, kunt u de verschillende activiteiten op dit terrein teruglezen. Ook de samenwerkingsverbanden die evenals in 1995, regelmatig plaatsvonden, treft u in deze verantwoording aan.

Partijcommissie-notities

De partijcommissies waren in 1996 zeer produktief. Naast zeer veel adviezen aan de leden van de Staten-Generaal en de Europese fractie, schreven de commissies onder meer de notitie "*Communautisering derde pijler voor wat betreft drugsbeleid*" (commissie Europese Zaken) en het pre-advies "*Actualisering van het ruimtelijk beleid*" ten behoeve van het flitscongres met dezelfde titel op 16 maart 1996.

Deelname aan de Inhoudelijke discussie

De portefeuilles Inhoudelijke discussie en partijcommissies zijn nauw met elkaar verbonden. Het is dan ook niet onbegrijpelijk, dat de werkzaamheden van beide beleidsterreinen in elkaar door-en overlopen. De partijcommissies waren in 1996 nauw betrokken bij de vormgeving van de Inhoudelijke discussie in de partij, onder meer door inhoudelijke voorbereiding van twee themadagen en een flitscongres, naast een aantal door de commissies zelf georganiseerde bijeenkomsten om te komen tot gedachtenuitwisselingen. De themadagen waaraan werd meegewerkt betroffen Mobiliteit (17 februari) en Ouderenbeleid (30 november), het flitscongres werd georganiseerd op 16 maart 1996.

Tweede Kamerverkiezingen

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen, heeft het hoofdbestuur in het tweede deel van het verslagjaar aan de commissies gevraagd punten te formuleren ter bespreking in de VVD verkiezingsprogramcommissie (zie aldaar). De commissies hebben allen schriftelijk aandachtspunten aangedragen ter bespreking door de commissie.

Portefeuillehouder

Jhr. R.G.P. Sandberg was het gehele jaar portefeuillehouder partijcommissies. In die hoedanigheid was hij voorzitter van het jaarlijks overleg met de partijcommissies welk overleg dit jaar plaatsvond op 8 oktober in de Jaarbeurs te Utrecht. Tijdens dit overleg werd onder meer gesproken over de invulling van commissies bij de komende Tweede Kamerverkiezingen. De commissieleden treden dan reglementair af, het hoofdbestuur draagt zorg voor herbemensing van de commissies.

Secretariële ondersteuning

De coördinatie en ondersteuning van de werkzaamheden van de partijcommissies was tijdens het verslagjaar in handen van drs. Lucas H.M. Osterholt en mevrouw M.A.M. Goergen-Coenen (secretaresse).

In 1996 werden er ten behoeve van de werkzaamheden van de commissies ongeveer 3100 vergaderstukken verzonden en werden er 104 brieven ontvangen met betrekking tot inhoudelijke aspecten van het werk van de commissies.

OVERZICHT AANTAL VERGADERINGEN PER PARTIJCOMMISSIE gedurende het jaar 1996

	aantal vergaderingen
Binnenlandse zaken:	2
Justitie:	8
Buitenlandse zaken / ontwikkelingssamenwerking	9
Defensie:	9
Europese zaken:	7
Financieel Economische Zaken/MKB	8
Belastingen:	11
Sociale zaken:	11
Volkshuisvesting / ruimtelijke ordening	10
Milieuhygiëne:	8
Landbouw en visserij / natuurbeheer:	8
Verkeer en waterstaat:	10
Onderwijs:	7
Wetenschap en Technologiebeleid:	9
Volksgezondheid:	9
Leefvormen en homosexualiteit:	10
Totaal	137

14 Bijzondere groepen

14a Organisatie Vrouwen in de VVD

Samenstelling

Op 1 januari 1996 was het landelijke bestuur als volgt samengesteld:

mevrouw T. van der Stroom-van Ewijk	voorzitter
mevrouw C.A. Buursema-Kassel	vice-voorzitter
mevrouw H.L. van Eesteren-Smith	penningmeester
mevrouw W.C.M. van Ark-Hessing	secretaris
mevrouw A. de Wit	2e secretaris
mevrouw S. Holland-Dalmeijer	secretaris PR en propaganda
mevrouw R. Hoekstra-Hinze	secretaris politiek
mevrouw drs. A. Heij	secretaris politiek
mevrouw G. van der Veen-Weggemans	vertegenwoordigster NVR
mevrouw L.H. Traas-van Vianen	adviseur Liberale Vrouw en V&D

Administratief medewerkster was mevrouw L. Trompet-Wolters.

Op de jaarvergadering traden af:

mevrouw C.A. Buursema-Kassel
mevrouw H.L. van Eesteren -Smith
mevrouw L.H. Traas-van Vianen

Als nieuwe leden van het landelijk bestuur werden benoemd:

mevrouw A.C. Volder-van Hulst	penningmeester
mevrouw D.M. de Korte-Rollof	secretaris Vorming en Scholing
mevrouw J.C. Beumer-van der Schaar	secretaris PR

Tevens vond een wisseling plaats in portefeuilles:

mevrouw A. de Wit werd benoemd tot vice-voorzitter en mevrouw S. Holland tot secretaris congres.

Het landelijk bestuur vergaderde 10 maal. De adviseur vanuit het hoofdbestuur van de VVD, de heer R. Haafkens nam ook aan deze vergaderingen deel.

Afwisselend bezochten fractieleden uit de Tweede Kamer de vergaderingen en werd over politieke zaken van gedachten gewisseld.

De voorzitter van de Organisatie nam als adviserend lid deel aan de vergaderingen van het hoofdbestuur. In het verlengde hiervan werd eveneens deelgenomen aan vergaderingen van het POK en de partijraad. Ook vergezelde zij het hoofdbestuur bij de bezoeken aan de verschillende Kamercentrales.

De secretaris vorming en scholing en de secretaris propaganda en public relations waren actief betrokken bij het werk van de Landelijke Commissie Vorming en Scholing (LCV) respectievelijk de Landelijke Propaganda Commissie (LPC).

De organisatie had in 1996 een actieve inbreng in het Politiek Vrouwen Overleg (PVO), het platform van 5 politieke vrouwenorganisaties. Hieraan werd zowel door de voorzitter, als door de politiek secretarissen deelgenomen.

De Organisatie Vrouwen in de VVD heeft landelijk verschillende externe vertegenwoordigingen, te weten in de Vrouwen Alliantie door drs. J. Gremmée-Schaafsma en drs. M. Bierstee en in de Nederlandse Vrouwenraad (NVR) door G. van der Veen-Weggemans.

Verschillende leden van het LB namen deel aan de bijeenkomsten van Arachne, vrouwen adviesbureau Overheidsbeleid.

Voorts was de organisatie door W.C.M. van Ark-Hessing vertegenwoordigd in "VeelZIJdigheid in de politiek".

De Adviesraad van de Organisatie Vrouwen in de VVD vergaderde vier maal: De vergaderingen waren gewijd aan huishoudelijke, organisatorische en politieke zaken, waarbij een Tweede-Kamerlid een inleiding hield. Het jaarlijks congres te Lunteren had als thema "De Ondernemende Vrouw" en werd zeer goed bezocht.

De Liberale Vrouw werd ook dit jaar gratis verspreid onder de aangeslotenen. Voor het eerst is het blad ook eenmaal aan alle vrouwelijke VVD-leden gezonden.

De Organisatie Vrouwen in de VVD heeft in 1996 een meerjaren beleidsplan 1996-1999 opgesteld. In dit plan heeft de Organisatie de speerpunten voor haar beleid voor de komende jaren neergelegd. Nadat het plan in de Adviesraad is vastgesteld en aan het hoofdbestuur is aangeboden is met de implementatie van het plan een start gemaakt.

Voor een uitgebreid verslag wordt verwezen naar het afzonderlijke jaarverslag van de Organisatie Vrouwen in de VVD over 1996.

14b VVD-Bestuurdersvereniging

Was 1995 voor de VVD-Bestuurdersvereniging een bijzonder goed jaar, 1996 was een bijzonder jaar. Onze organisatie bestond 50 jaar, een lustrum dat uitbundig werd gevierd tijdens het jaarlijkse congres op 1 en 2 november in de Blije Werelt te Lunteren. Tevens werd een lustrumboek uitgebracht: "96 x knipoog", een bundel overdrukken uit Provincie & Gemeente.

Het ledental was stabiel; de gevolgen van de gemeentelijke herindelingen in Noord-Brabant, Zeeland en Overijssel worden eerst in 1997 zichtbaar. Per 31 december 1996 kende de VVD-Bestuurdersvereniging 5 ereleden, 2132 gewone leden, 300 buitengewone leden en 69 abonnees op Provincie & Gemeente.

Begin 1996 bestond het bestuur uit navolgende personen:

dagelijks bestuur

drs. E. Haaksman	voorzitter
W.I.I. van Beek	penningmeester
A.S. Scholten	lid
mevrouw drs. L.E.J. Engering-Aarts	ondervoorzitter
mevrouw mr. drs. M.J.M. Vlaanderen	secretaris

provinciale vertegenwoordigers

mevrouw A. ter Borg-Guliker	Gelderland
mevrouw M. Brouwer-te Roller	Zeeland
mevrouw J.A.H. Ceha-Konings	Limburg
mevrouw G. Slob-Minkema	Zuid-Holland
mevrouw drs. M.A. Toorop	Flevoland
mevrouw drs. A. de Widt-Nieuwenhuizen	Drenthe
F.T.J.M. Backhuijs	Noord-Brabant
mr. R.S. Cazemier	Friesland
mr. M.A.P. van Haersma Buma	Overijssel
J.C. de Lang	Utrecht
G.J.A.M. Nijpels	Noord-Holland
H. Rosing	Groningen

kwaliteitszetels

mr. R.H. Engel	gemeentesecretarissen
ir. J.E.M. van Velsen	waterschapsbestuurders

lid van advies namens het hoofdbestuur van de VVD

ir. A.J. Korff

Tijdens de jaarvergadering op 30 maart trad de heer Backhuijs volgens rooster af. Hij werd opgevolgd door mevrouw D.G. Vonk-Bergeren.

De personele bezetting van het bureau bleef ongewijzigd: de heren A.W. Dijk (adjunct-secretaris) en A.G. van der Stoel (freelance projectmedewerker) en mevrouw M. de Goede (administratrice) hebben als steeds op de gebruikelijke, dus voortreffelijke, wijze hun werkzaamheden verricht.

Ook in 1996 organiseerde de VVD-Bestuurdersvereniging naast veel regionale bijeenkomsten weer enkele landelijke activiteiten.

Op 30 maart vond in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht de reeds genoemde jaarvergadering plaats. Na het huishoudelijke deel spraken de dames mr. drs. E. Slump, beleidsmedewerker van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, en mr. drs. M.J.M. Vlaanderen, voorzitter van het gewest Gooi en Vechtstreek, en de heer drs. B. van der Velden, directeur van de Dienst Ruimte en Groen en lid van de zogenoemde 's-Hertogenboschgroep, over taakverdeling tussen en binnen bestuurslagen.

Op 4 april organiseerden het Liberaal burgemeestersgezelschap P.J. Oud en het Platform gemeentesecretarissen, griffiers en gewestsecretarissen in het stadhuis van Utrecht een conferentie voor burgemeesters, gemeentesecretarissen, leden van Provinciale Staten, gedeputeerden, commissarissen van de Koningin, griffiers en gewestsecretarissen met als thema "Interactieve besluitvorming: typisch liberaal?". Ten behoeve van deze bijeenkomst was vooraf een 'position paper' samengesteld.

Op 19 april werd in de Leeuwenhorst te Noordwijkerhout door vrouwelijke burgemeesters gesproken over belemmeringen bij het krijgen van meer vrouwelijke VVD-leden als burgemeester; een bijeenkomst in samenwerking met de Organisatie Vrouwen in de VVD.

Op 9 september werd in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht gesproken met de heer J.W. Remkes, VVD-Tweede Kamerlid, over gemeentelijke herindeling en C20-gemeenten.

Op 20 september organiseerde het Liberaal burgemeestersgezelschap P.J. Oud een werkbezoek aan Koninklijke Ahold NV te Zaandam.

Op 28 september werd in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht gesproken over monisme en dualisme.

In samenwerking met de VVD-Tweede Kamerfractie werd op 4 oktober in het Tweede Kamergebouw een bijeenkomst gehouden over liberaal lokaal onderwijsbeleid.

Op 1 november vond in de Blijde Werelt een door de Ir. Lely Kring georganiseerde bijeenkomst plaats naar aanleiding van een door dit waterschapsonderdeel van de VVD-Bestuurdersvereniging gehouden enquête over de Waterschapswet.

Op dezelfde datum en in hetzelfde gebouw organiseerde het Liberaal burgemeestersgezelschap P.J. Oud een bijeenkomst over "Zorg voor en zorg om het stadshart".

Tijdens het jubileumcongres op 1 en 2 november volgde vrijdags na redes van de heren drs. E. Haaksman en mr. drs. F. Bolkestein, de voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, een paneldiscussie over "Wat vindt een ander van ons liberalen?" met de heer mr. J.G.C. Wiebenga, VVD-lid van het Europees Parlement, als discussieleider. Panelleden waren mevrouw drs. A. Grewel, PvdA en gemeenteraadslid van Amsterdam, en de heren drs. H.H. Apotheker, D66 en burgemeester van Leeuwarden, en mr. J.J.L. Pastoor, CDA en gedeputeerde van Drenthe. De voorzitter van de VVD, de heer drs. W.K. Hoekzema, verraste de VVD-Bestuurdersvereniging met een oorkonde "50 jaar samenwerking en verbondenheid". Zaterdags was er een korte huishoudelijke vergadering, opgeluisterd door huishoudelijk assistente Nel en gevolgd door een uit eigen werk voordragende dichteres Margriet Donker.

In samenwerking met de VVD-Tweede Kamerfractie werd op 4 oktober in het Tweede Kamergebouw een bijeenkomst gehouden over liberale lijnen binnen lokaal sportbeleid.

De gedeputeerden, commissarissen van de Koningin, de voorzitters van de VVD-fracties in de Staten-Generaal, de partijvoorzitter en de voorzitter en de secretaris van de VVD-Bestuurdersvereniging hadden op 21 februari en 25 september hun periodieke overleg.

Op 19 januari en 14 september vond het periodiek overleg plaats tussen de bestuurdersorganisaties van PvdA, CDA, VVD en D66.

De commissie Gemeenteprogramma 1998 presenteerde in december de concept-leidraad VVD-gemeenteprogramma 1998-2002.

De eerste activiteiten werden ontwikkeld om te komen tot de commissie Provincieprogramma 1999.

Een aantal vertegenwoordigers van de VVD-Bestuurdersvereniging participeerde in de werkgroep Leergang Gemeenteraad, de werkgroep Leergang Provinciale Staten en andere partijcommissies.

Zoals gebruikelijk verscheen Provincie & Gemeente tienmaal.

Er werd medewerking verleend aan een onderzoek naar mogelijkheden om binnen de VVD tegen lagere kosten tot een betere bladenstructuur te komen. Het voorstel van de commissie Communicatie, de daartoe door het hoofdbestuur van de VVD ingestelde onderzoekscommissie, werd door het bestuur van de VVD-Bestuurdersvereniging afgewezen. Het was onvoldoende onderbouwd en zou naar de mening van het bestuur ook niet tot de noodzakelijke meerwaarde, noch kwalitatief noch financieel, leiden.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het jaarverslag van de VVD-Bestuurdersvereniging over 1996.

14c Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)

De Liberale Internationale Groep Nederland heeft in 1996 een aantal goede discussiebijeenkomsten georganiseerd. Het jaar 1996 heeft vooral in het teken gestaan van het 47^e LI-congres in Noordwijk (5-8 juni). Naast de VVD/LIGN-delegatievergaderingen en fringe-meetings te Noordwijk, heeft de LIGN onder andere op 28 maart een avond inzake handelsbevordering met de heer H. Groen (oud-directeur NCM) te Amsterdam en een jongerenexcursie naar het Europees Parlement in Straatsburg (9-10 december) georganiseerd. Gedurende het hele jaar werd goed en adequaat samengewerkt met het internationaal secretariaat van de VVD, de partijcommissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Europese Zaken en Eurocontact, de Teldersstichting en de Haagse VVD Jongeren.

De Liberale Internationale Groep Nederland heeft op een goede en adequate manier gebruik kunnen maken van de mogelijkheden binnen het algemeen secretariaat van de VVD. De noodzakelijke ondersteuning voor het effectief functioneren van de LIGN werd hierdoor gewaarborgd.

Bestuurssamenstelling

Tijdens de Jaarvergadering van 28 maart 1996 in de Industriële Grote Club te Amsterdam werd het bestuur als volgt samengesteld:

ir. B.P. Rauwerda	voorzitter
mevrouw E.J. Brandenburg	ondervoorzitter
A. Geensen	secretaris
S.P. Metz	penningmeester
mr. drs. J.C. van Baalen	namens de VVD
mr. R.E. Batten	lid
ir. E.L.P. Hessing	lid
mevrouw drs. G. J. Rutgers	lid

Het bestuur van de LIGN had een goede onderlinge samenwerking en taakafstemming en kwam vanaf de jaarvergadering van 28 maart 1996 regelmatig formeel en informeel samen.

Activiteiten

Jaarvergadering

Op 28 maart 1996 vond in de Industriële Grote Club te Amsterdam de algemene jaarvergadering plaats. Op deze vergadering vond een bestuurswisseling plaats. Gerty Rutgers, medewerker van Jan Kees Wiebenga in het Europees Parlement, kwam in de plaats van de heer A.G.B.T. von Bóné, die wegens andere werkzaamheden te weinig tijd had voor het bestuur van de LIGN. De vergadering werd goed bezocht.

Handelsbevordering.

Eveneens op 28 maart heeft de LIGN in samenwerking met de KC Amsterdam een bijeenkomst georganiseerd inzake handelsbevordering. De heer H. Groen, oud-directeur Nederlandse Credit Maatschappij (NCM), hield een introductie, waarna een goede discussie plaatsvond.

47^e LI-congres

Van 5 tot en met 8 juni 1996 vond in Huis ter Duin te Noordwijk het 47^e LI-congres plaats. Op het congres volgde Frits Bolkestein Sir David Steel op als voorzitter van de Liberale Internationale. Frits Bolkestein overhandigde de Prize for Freedom aan Martin Lee, leider van de Democratische Partij in Hongkong. Op 1 juli 1997 komt Hongkong na 150 jaar Brits bewind weer onder Chinese soevereiniteit. De advocaat Martin Lee vecht met zijn Democratische Partij voor behoud van de democratische rechtstaat in Hongkong. Tijdens het congres zijn twee LIGN-delegatievergaderingen en enkele fringe-meetings georganiseerd, over onder andere het themarapport Media & Democratie. Daarnaast kwam het Netwerk van Internationale Liberale Vrouwen bijeen voor een fringe-meeting en een diner.

Jongerenexcursie

Op maandag 9 en dinsdag 10 december 1996 is een jongerenexcursie georganiseerd naar het Europees Parlement en de Raad van Europa in Straatsburg. De jongeren van de LIGN waren voor twee dagen te gast bij de Europarlementariërs Jan Kees Wiebenga, Elly Plooy-van Gorsel en Jan Mulder. In Straatsburg zijn onder ander de thema's informatiemaatschappij, fraude in de EU, mensen- en burgerrechten en de Intergouvernementele Conferentie behandeld. Zowel de LIGN-leden als de Europarlementariërs vonden het een zeer geslaagde excursie. Voor deze excursie waren alle jongeren (tot en met 30 jaar) van de LIGN uitgenodigd.

Ledenbestand

Per 1 januari 1996 telde de LIGN 227 leden. In de periode 1 januari 1996 tot en met 31 december 1996 verloor de LIGN 24 leden door opzeggen of overlijden; in dezelfde periode hebben zich 18 nieuwe leden aangemeld. Het ledental per 1 januari 1997 is 221.

Bijzondere groep binnen de VVD

Het bestuur van de LIGN heeft, net als in voorgaande jaren, actief leden geworven, vooral onder jongeren (onder andere door de jongerenexcursie naar Straatsburg). Het bijzondere karakter van de LIGN binnen de VVD, behoeft een goed draagvlak. De samenwerking met het internationaal secretariaat was voor de LIGN zeer belangrijk. Mede hierdoor konden in 1996 succesvolle activiteiten gerealiseerd worden, waaronder het 47^e LI-congres in Noordwijk, van 5 tot en met 8 juni.

15 Vrijheid & Democratie

Ook in 1996 is Vrijheid & Democratie acht maal uitgekomen. De redactie begon met een themanummer over de vraag of de VVD klaar was voor de 21^e eeuw.

Politiek gezien werd veel aandacht besteed aan de IRT. Ook het landbouwbeleid van minister Van Aartsen, discussiepunt op de druk bezochte voorlichtingsavond in Bunnik, kreeg veel aandacht. Voorts accentueerde de redactie de start van een discussie over het Liberalisme in de toekomst, die op 11 mei begon met een themadag over "Individualisering en Liberalisme".

Het julinumnummer kreeg een internationaal karakter door het congres van de Liberale Internationale met de benoeming van Frits Bolkestein tot president, en een uitvoerig artikel over de Intergouvernementele Conferentie, die in de eerste helft van 1997 zal plaats hebben. Een verslag over de partijraadsvergadering over "Individualisering en Liberalisme" zorgde voor het vervolg op de themadag.

In septembernummer werd gewag gemaakt van de historische omslag met de Miljoenennota (de cijferterreur is over). Het oktoberblad kwam met de letterlijke verklaring van Frits Bolkestein in de Tweede Kamer over zijn nevenfunctie. Het kalenderjaar werd afgesloten met een groot interview met partijvoorzitter drs. W.K. Hoekzema, waarin hij duidelijk uiteenzette dat politiek iedereen aangaat en hij zijn zorg uitte over de geringe neiging van mensen om lid te worden van politieke partijen. De voorzitter is daarover in contact getreden met de voorzitters van de andere politieke partijen.

Na de jaarlijkse algemene vergadering, waarin veel kritiek was op ondermeer het niet vermelden van spreekbeurten, trachtte de redactie de formules van Vrijheid & Democratie, stapsgewijs en binnen de middelen die daartoe beschikbaar zijn, zoveel mogelijk aan te passen aan de geuite wensen van de leden. Zo werden ondermeer de spreekbeurten van de VVD-partijtop weer opgenomen. Met verdere stappen zou worden gewacht op de resultaten van het onderzoek door de commissie communicatie, die zich richtte op een efficiëntere en doelmatiger aanpak van de gehele schriftelijke communicatie van de partij met haar leden.

In de zomer was het rapport van de commissie communicatie gereed. Daarin werd bepleit alle VVD-periodieken te bundelen in twee bladen. Daardoor zou meer geld kunnen worden besteed aan de kwaliteit van het ledenblad, zowel qua vormgeving als inhoud. De commissie ging uit van een kaderblad, bestemd voor alle actieven - bestuurders en politici - binnen de partij - met daarnaast een algemeen ledenblad. Bij de betrokken "vak"-organen leefde de intentie om zelfstandig door te gaan echter sterker dan de wens tot bundeling van de informatie. Alleen de mogelijkheid om gezamenlijk bij een drukker onder dak te komen, waarbij door bundeling van de bladen de steeds stijgende portokosten mogelijkerwijs kunnen worden gedrukt, zal nog nader worden onderzocht.

De redactie bleef zoeken naar een bevredigender formule, waarin meer leden zich kunnen vinden. Daartoe plaatste zij ondermeer in het decembernummer een oproep om afdelingsbladen toe te sturen naar het redactie-adres. Daaraan werd massaal voldaan. Daardoor kwam in januari 1997 weer een nieuwe rubriek tot leven: nieuws vanuit centrales en afdelingen.

16 Kader Planning en Begeleiding

Met Kader Planning en begeleiding heeft het hoofdbestuur in 1996 een nieuwe start gemaakt met het vastleggen van gegevens over (te ontstane) vacatures en VVD kandidaten ter invulling van deze vacatures. Kader Planning en Begeleiding richt zich in eerste instantie op het opzetten van een centraal gecoördineerd systeem van registratie om zo te komen tot een werkbare invulling van bestanden voor de VVD.

Bij dit beleidsterrein gaat het in eerste instantie om mensen en de mogelijkheid om hen, binnen de smalle marges die er zijn, te begeleiden bij het doorstromen binnen of buiten de partij.

In november 1996 is er gestart met het opzetten van een landelijk registratiesysteem, dat eerst op beperkte schaal ingezet kan gaan worden voor het registreren van de mogelijkheden binnen (semi-) publieke functies in het maatschappelijk middenveld alsmede andere, meer politieke functies.

In 1997 zal dit beleidsterrein een verdere ontwikkeling doormaken, waarbij de voorwaarden met betrekking tot registratie van personen volgens regels van de Registratiekamer zullen worden nageleefd.

17 Public Relations, Voorlichting en campagnes

17a Verslag over 1996

Inleiding

Het is van wezenlijk belang voor de VVD om zich continu aan leden en kiezers te blijven presenteren. Zo ook in 1996. Bestaande contacten werden verstevigd en nieuwe contacten werden gelegd. Deze voortdurende communicatie met leden en kiezers moet dan ook mede de basis leggen voor succes bij de komende verkiezingen in 1998.

1 Grote manifestaties

In het kader van de uitlegcampagne is in februari geëxperimenteerd met een "uitlegavond" over het mestbeleid. Zowel de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Jozias van Aartsen, alsmede de volksvertegenwoordigers Piet Blauw en Marius Varekamp hebben aan deze bijeenkomst hun medewerking verleend.

Door de aanwezigen, politici, bestuurders en boeren, werd deze directe manier van informatie zeer op prijs gesteld.

In het kader van de gemeentelijke herindelungsverkiezingen is een aantal grote manifestaties georganiseerd in de kamercentrales Den Bosch, Tilburg en Zeeland. Deze bijeenkomsten werden in nauw overleg met de organisator van de betreffende kamercentrale (veelal de LPC'er) vanuit het algemeen secretariaat gecoördineerd. Door middel van het in 1994 en 1995 ontwikkelde concept van "infotainment" is ook dit jaar een afwisselend programma aangeboden.

2 VVD 50

Het hoofdbestuur heeft een commissie ingesteld die in 1996 is begonnen met de voorbereidingen van de viering van het 50-jarig bestaan van de VVD. Op 24 januari 1998 zal in dit kader een grote happening in Amsterdam plaatsvinden.

De commissie bestond op 31 december 1996 uit:

Mark Rutte	voorzitter
Guy Kerpen	
Alex de Vries	
Mark Harbers	
Wichard de Waard	
Wendelien Tonjann	
Ineke Sybesma	

3 Ledenpanels

In 1996 is begonnen met het opstarten van ledenpanels. Het doel van de ledenpanels is het betrekken van een groep leden bij de activiteiten van VVD-politici om op die manier de betrokkenheid van leden bij de VVD te vergroten. Het hoofdbestuur heeft in deze een initiërende en ondersteunende taak.

Een groep willekeurig gekozen leden per regio kwam drie keer bijeen om samen met een lid van de VVD-Tweede Kamerfractie van gedachten te wisselen. Naast de ledenpanels per regio waren er ook doelgroep-ledenpanels. Het jongeren-ledenpanel was hiervan een voorbeeld.

In het verslagjaar zijn drie ledenpanels opgezet en de reacties zijn positief te noemen. Gebleken is dat ook eigen initiatieven worden ontplooid om ledenpanels op te zetten met lokale politici. Na de experimentele fase zal in 1997 worden bekeken hoe het project het beste kan worden voortgezet.

4 *Netwerk propagandisten*

Naar aanleiding van de evaluatie van de verkiezingscampagnes in 1994 en 1995 werd geconcludeerd dat het netwerk propagandisten, mede met het oog op de verkiezingen in 1998, versterkt diende te worden. In 1996 is in de LPC-vergaderingen uitvoerig gediscussieerd over het hoe en waarom van netwerken. Het is voor propagandisten van belang gebleken om zowel het interne netwerk, bijvoorbeeld contacten met lokale pr-functionarissen, als het externe netwerk, bijvoorbeeld contacten met de pers, te versterken. De eerste plannen hiervoor zijn afgelopen jaar ontwikkeld. Er is een begin gemaakt met het nauwkeurig bijhouden van de adresgegevens van propagandisten in de ondercentrales en afdelingen.

5 *Radio en T.V-uitzendingen*

Ook in 1996 had de VVD weer de beschikking over zendtijd op zowel de radio als de televisie in het kader van de zendtijd voor politieke partijen. De radio-uitzendingen werden verzorgd door de VVD-Tweede Kamerfractie. De T.V.-uitzendingen werden in nauwe samenwerking met diezelfde fractie door het algemeen secretariaat verzorgd.

6 *Thorbeckehuis Nieuws*

In 1996 werd het Thorbeckehuis Nieuws 9 maal verzonden aan onder andere de afdelingen, bewindspersonen, parlementariërs en lokale bestuurders. Naast reglementaire mededelingen werd ook informatie gegeven over de besluiten en activiteiten van het hoofdbestuur. Voorts werden, teneinde zo veel mogelijk publiciteit te krijgen, de spreekbeurten van de voorzitter van de VVD-Tweede Kamerfractie en van de VVD-bewindspersonen vermeld.

17b Ledenwerving en ledenbehoud

Inleiding

De ontwikkeling van het ledenbestand maakte dat ook in 1996 veel aandacht is gegeven aan ledenwerving en ledenbehoud. Besloten werd om vooral aan te haken bij grote bijeenkomsten die overal in het land werden georganiseerd met de VVD-ministers en de voorzitter van de Tweede Kamerfractie. Deze bijeenkomsten zijn politiek natuurlijke mediamomenten, en daarom een uitgelezen mogelijkheid om leden te werven. Rond deze bijeenkomsten zijn dan ook afzonderlijke ledenwerfacties opgezet door middel van folders, advertenties in regionale kranten en het intensief bewerkstelligen van free publicity in de regio. Vanuit het algemeen secretariaat vond hierbij individuele begeleiding plaats.

1 *Onderzoek profiel ledenbestand*

In 1996 is een klein onderzoek naar profiel en doelgroepen van de VVD afgerond. Met deze uitkomsten heeft een gerichte benadering van doelgroepen in het kader van ledenwerving en ledenbehoud plaatsgevonden. Daarbij is met name gericht op doelgroepen en gebieden waarin de VVD al veel stemmers trok.

2 *Ledenwerfactie met behulp van nieuwe folder*

Ter ondersteuning van de mediamomenten is een ledenwerffolder ontwikkeld die door afdelingen konden worden aangevraagd bij het hoofdbestuur. De folder is door het hoofdbestuur gefinancierd en op voorwaarde van een goed verspreidingsplan zijn 400 folders per afdeling beschikbaar gesteld. Met de afdelingen die de folders hebben aangevraagd zijn individuele afspraken gemaakt over verdere ondersteuning bij een in het najaar te voeren ledenwerfactie. Het onderzoeken van doelgroepen en bestanden, wervingsbrieven, advertorials en telefoonbenadering zijn vormen van ondersteuning die aan de orde kwamen. Helaas kwam slechts 25 % van de afdelingen in actie dit najaar.

3 *Actie behoud laatbetalers*

In 1995 werd de actie behoud van laatbetalers via de afdelingen uitgevoerd. Omdat deze werkwijze opmerkelijk minder resultaat opleverde dan een landelijke belactie in 1994 zijn de laatbetalers het afgelopen jaar weer landelijk benaderd. De actie bleek succesvol: ruim 500 minder laatbetalers werden afgevoerd.

4 *Telemarketing*

Vanaf augustus 1996 werd structureel gewerkt met een telemarketingbureau dat voor de VVD diverse doelgroepen telefonisch benaderde. Het ging daarbij zowel om mensen die uit eigen beweging al interesse hebben getoond in de VVD en die gevraagd werden om daadwerkelijk lid te worden, als om oud-leden, met het doel hen weer tot het lidmaatschap te bewegen. Ongeveer 10 % van de laatste doelgroep kon weer als lid worden bijgeschreven.

5 *Dag-Den Haag*

Het organiseren van de Dag-Den Haag door het algemeen secretariaat is in 1996 gecontinueerd. Er hebben 8 van deze bijeenkomsten plaatsgevonden. 3 daarvan werden georganiseerd voor de leden van de afdelingen die in 1995 de ledenwerfwedstrijd hadden gewonnen. Over het algemeen kon geconstateerd worden dat Dag-Den Haag succesvol was. Elke keer weer leverde het een aantal nieuwe leden op.

17c Landelijke Propaganda Commissie (LPC)

Bij het PR-beleid speelden de leden van de LPC ook in 1996 weer een belangrijke rol. De commissie kwam in 4 maal bijeen. Op 28 en 29 juni vond het jaarlijkse LPC-weekend plaats. Er is dat weekend door de leden van de LPC informeel gebrainstormd en gediscussieerd over de rol van de LPC bij onder andere ledenwerving, netwerken en de komende campagnes. Voorts werd besloten dat elke LPC'er een jaarplan opstelt en dit plan naar een ander lid van de LPC opstuurt, opdat een ieder wordt geprikkeld na te denken over het eigen beleid.

Eind 1996 bestond de Landelijke Propaganda Commissie uit de volgende leden:

drs. M. Rutte	voorzitter
mevrouw drs. P.H. Ginjaar	secretaris
mevrouw M. Peeters	KC 's-Hertogenbosch
J.J. van Toorn	KC Tilburg
R.C.H. Verdijk	KC Gelderland
R. Stout	KC Rotterdam
H. van de Stolpe	KC Den Haag
mevrouw C.M. de Paepe	KC Leiden
J. Lindberg	KC Dordrecht
mevrouw A.M.L. Wekking	KC Amsterdam
A.W. Boer	KC Den Helder
J. Bakker	KC Haarlem
P.W.J.W. Slijpen	KC Zeeland
S.W. Prins	KC Utrecht
mevrouw J.M.B.E. Janssen	KC Friesland
G. Dijkslag	KC Overijssel
mevrouw R.A. Speelman-Dijkema	KC Groningen
mevrouw J.M.R. Lubbers	KC Drenthe
A.J.M. Huijben	KC Limburg
F.F. Bronsgeest	KC Flevoland

Adviseurs:

mevrouw J. C. Beumer-van der Schaar	Organisatie Vrouwen in de VVD
A.W. Dijk	Bestuurdersvereniging
mevrouw R. Dijkman	Hoofdredacteur V & D
mevrouw drs. J.M. de Vries	Tweede Kamerfractie
drs. E. van Splunter	Voorlichting VVD-fractie Tweede Kamer

Tevens werd aan de LPC-vergaderingen deelgenomen door de medewerkers van het algemeen secretariaat mevrouw E. Gans en mevrouw I.F.L. Sybesma.

17d Sprekerscoördinatie

De sprekerscoördinator heeft binnen het algemeen secretariaat de taak te bemiddelen bij de aanvragen van spreekbeurten van VVD-politici. Mevrouw F. Huizing-Panen was het afgelopen jaar met deze taak belast.

In 1996 zijn ongeveer 175 spreekbeurten via bemiddeling van de sprekerscoördinator tot stand gekomen. Het gaat daarbij om zowel aanvragen van VVD-afdelingen, ondercentrales en kamercentrales als aanvragen van maatschappelijke instellingen en organisaties.

Het beleid om leden van de Tweede Kamer voor afdelingen te laten spreken en bewindslieden, alsmede de voorzitter van de VVD-Tweede Kamerfractie alleen in kamercentrale-verband te laten optreden, is voortgezet. Voorts is geprobeerd om bijeenkomsten van VVD-afdelingen te clusteren teneinde een zo groot mogelijke publiciteit te genereren. Vanaf het najaar werden de spreekbeurten van de bewindslieden en de voorzitter Tweede Kamerfractie weer gepubliceerd in Vrijheid en Democratie en het Thorbeckehuis Nieuws.

18 Vorming en Scholing

Inleiding

Vorming en Scholing is van wezenlijk belang voor de kwaliteit van VVD-bestuurders, (aankomende) politici en leden van de VVD. 1996 heeft in het teken gestaan van het ondersteunen van de bestuursleden van de afdelingen, ondercentrales en kamercentrales. Voor deze doelgroep is een leergang ontwikkeld waarin centraal stond het versterken van de kennis, politieke inzichten en vaardigheden. Een groot aantal vrijwilligers heeft zich ingezet bij het begeleiden en trainen van ons bestuurlijk kader.

Voorts is het beleid voortgezet waarin is gestreefd naar een constante verbetering van de kwaliteit, efficiëntie en effectiviteit van het vormings- en scholingswerk.

1996 heeft dan ook voor Vorming & Scholing met name in het teken gestaan van een actief beleid ten aanzien van:

- het meer en breder aanbieden van cursussen en trainingen;
- verbetering van de kwaliteit van cursussen, inleiders, trainers en materiaal;
- het uitbreiden en actualiseren van het cursusaanbod;
- het ontwikkelen van plannen voor verdere professionalisering.

In 1996 is niet alleen een toename te constateren in het aantal georganiseerde cursussen, maar ook in het aantal deelnemers per cursus en centraal georganiseerde bijeenkomst.

Dankzij de inzet van vele vrijwilligers, V&S-functionarissen, organisatoren, inleiders en trainers konden leden, (kandidaat) politici en bestuurders gebruik maken van een gevarieerd aanbod van cursussen en trainingen.

Stuurgroep

De samenstelling van de stuurgroep was tijdens het verslagjaar als volgt:

drs. A. van Voskuilen	voorzitter
mevrouw drs. P.H. Ginjaar	secretaris tot 1 maart, vervolgens adviserend lid
mevrouw drs. L.B.J. Bessem	secretaris, tot 1 oktober
mevrouw G.C. Velthoen	secretaris, vanaf 1 oktober
J.N.J. van den Broek	
mevrouw A.W.J. Luijben	
O. Hoes	
ir. F. van Dalen	
mevrouw S. Wolthuis	
R.W.A. Klaassen	adviserend lid
mevrouw drs. J.M. de Vries	adviserend lid
mevrouw C.R. Baljé-Rijnders	adviserend lid

De Stuurgroep van de Haya van Somerenstichting kwam in 1996 negen maal bijeen. Belangrijkste thema's en onderwerpen van deze vergaderingen waren:

- de Leergang Besturen;
- professionalisering Vorming & Scholing;
- opzet en inhoud Topkadertraining;
- vernieuwing & actualisering van het cursusaanbod;
- Leergang Gemeenteraad en Leergang Provinciale Staten;
- selecteren van, ondersteuning aan en opleiding van trainers, inleiders en V&S-functionarissen;
- kaderontwikkeling.

LCV

De Landelijke Commissie Vorming en Scholing (LCV) vergaderde in 1996 vijf maal. Belangrijkste thema's van deze vergaderingen waren:

- activiteiten in de kamercentrales;
- algemene informatie uitwisseling;
- vernieuwing en actualisering van het cursusaanbod;
- organiseren van de cursussen, Leergang besturen;
- ondersteuning aan V&S-functionarissen;
- kaderontwikkeling.

Medewerkers

Medewerkers Vorming en Scholing waren mevrouw drs. P.H. Ginjaar (adjunct-secretaris tot 1 mei), mevrouw drs. L.B.J. Bessem (beleidsmedewerker) en mevrouw S.M. Meijers (secretaresse). Vanaf oktober werd aangetrokken als bestuursassistent mevrouw drs. G.C. Velthoen en mevrouw M. van Utrecht (secretaresse)

Specifieke aandachtspunten

1 Lokale en regionale cursussen en trainingen

Het reguliere, steeds terugkerende, programma is ook in 1996 in stand gehouden. Met name wordt hierbij bedoeld op lokaal & regionaal georganiseerde cursussen. In afdelingen, ondercentrales en kamercentrales is veel gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. In totaal zijn decentraal ruim honderd cursussen georganiseerd. Dit betekent een toename in de cursusorganisatie.

De totale realisatie van het aanbod van cursussen en trainingen van de Haya van Somerenstichting is opgenomen in de bijlage.

2 Landelijke dag Vorming & Scholing

Op 9 maart werd te Ede de jaarlijkse Landelijke dag Vorming & Scholing georganiseerd. Na een inleiding over kaderontwikkeling volgden workshoprondes met als onderwerpen, de Leergang Besturen, de VVD-visie op besturen en de verhouding bestuur-fractie, de Leergang Gemeenteraad & Leergang Provinciale Staten, didactiek voor trainers en inleiders en Liberalisme.

In totaal bezochten ruim 160 belangstellenden, trainers, inleiders en V&S-functionarissen deze dag.

3 Topkadertraining

Onder leiding van de heer drs. L.M.L.H.A. Hermans stond de topkadertraining dit jaar in het teken van "Liberalisme". Gedurende 3 weekeinden, 4 & 5 oktober, 8 & 9 november en 13, 14 & 15 december, is met 28 deelnemers gesproken over dit onderwerp met de nadruk op de volgende thema's:

- de problematiek van de normen en waarden
- sociaal economische zaken
- staatkunde
- de rol van het onderwijs
- visies en standpunten van VVD, PvdA en CDA

Met name door de uitstekende bijdragen van de (gast)sprekers - de heer prof. W.J. van der Dussen, de heer R.L.O. Linschoten, de heer H.F. Dijkstal, de heer J.

Franssen, de heer A.T.H. Duivesteijn en de heer drs. W.J. Deetman - vonden inhoudelijke intensieve en boeiende discussies plaats.

Naast inhoudelijke kennisoverdracht werden ook de communicatieve vaardigheden getraind onder leiding van de heer dr. N.H.M. Schraag en de heer J. Broekhuis.

4 Herziening cursussen

Het cursusaanbod is de laatste jaren in de breedte toegenomen. In 1996 is een aantal nieuwe cursussen toegevoegd aan en geactualiseerd binnen het bestaande aanbod:

- De workshop verhouding bestuur-fractie
- De workshop Gemeentelijke herindeling
- Fractiemanagement
- Debatingtechnieken
- Europa
- Liberalisme in de praktijk

5 Didactiek inleiders en Train de trainer

Ook in 1996 is het beleid voortgezet om aandacht te besteden aan opleiding en begeleiding van trainers en inleiders. De trainers en inleiders dienen immers niet alleen bekend te zijn met de inhoud van de trainingen en cursussen, maar ook met de manier van didactisch handelen.

Naast het herzien en ontwikkelen van docentenhandleidingen heeft op 15 juni een train de trainerdag plaatsgevonden. De nadruk lag op het omgaan met moeilijke cursisten, het hanteren van de video-apparatuur en het geven van presentaties voor de camera. Tevens hebben individuele voortgangsgesprekken, aan de hand van de evaluatieformulieren, met de trainers plaatsgevonden.

In het najaar stond een trainers en inleidersavond gepland, echter wegens een te kort aan deelnemers is deze verplaatst naar het voorjaar 1997.

6 Ondersteuning V&S-functionarissen

Op 7 & 8 juni vond te Ede een trainingsweekeinde voor de LCV en de Stuurgroep plaats. Dit jaar heeft een andere opzet plaatsgevonden dan voorgaande jaren. Naast het leerelement is dit jaar ook aandacht geschonken aan het sociale aspect van het netwerk van de LCV. Beide elementen hebben een positief effect gehad op het vergroten van het enthousiasme en de motivatie van de aanwezigen.

7 JOVD-VVD Topkadercursus

De JOVD-VVD Topkadercursus vond, onder leiding van mevrouw mr. B.M. de Vries, plaats op 14 & 15 september te Kampen met als thema: "Liberalisme". 30 deelnemers hebben vanuit verschillende invalshoeken over ontwikkelingen, problemen en mogelijke oplossingen gediscussieerd. Veel aandacht was hierbij voor de liberale kijk op deze problematiek. Tevens vond een vaardigheidstraining plaats.

8 Leergang Besturen

Het doel van de Leergang Besturen is het gericht opleiden van met name afdelings- en ondercentrale-bestuurders, zodat zij beter zijn voorbereid en uitgerust op een meer aan de tijd aangepaste wijze van besturen. Gevolg hiervan is het plaatsvinden van meer aansprekende activiteiten, het adequater besturen en tevens het verstevigen van het actieve kader van de partij.

De Leergang Besturen bestaat uit de volgende onderdelen:

- per kamercentrale of combinatie van kamercentrales een centrale bijeenkomst van een dag voor alle bestuurders
- een vervolgtraject bestaande uit vervolgcursussen

In 1996 hebben 15 kamercentrales een centrale bijeenkomst georganiseerd.

In het najaar is gestart met het vervolgtraject. Het vervolgtraject bestaat uit een aantal cursussen/workshops. Een nieuw ontwikkelde workshop is de workshop verhouding bestuur - fractie. In 1997 zal het vervolgtraject worden voortgezet.

9 Mediatraining kamercentralevoorzitters

Op 8 & 15 juni heeft een mediatraining plaatsgevonden voor de kamercentrale voorzitters. Tevens werd een vervolgtraining georganiseerd op 12 oktober en 2 november.

Tijdens deze training werd de nadruk gelegd op interview, presentatietechnieken, de eigen positionering en argumenteren.

10 Onderzoek haalbaarheid Kaderschool

Vanaf september 1996 is een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van het structureren van de kaderontwikkeling. Veel aandacht is besteed aan de meningen van de leden van de partij in hoeverre zij dachten over het opzetten van een kaderschool.

Begin 1997 zal het onderzoek worden gepresenteerd aan het hoofdbestuur.

19 Jongerenbeleid

19a Landelijke Commissie Jongerenbeleid

Jongerenbeleid is een belangrijk beleidsterrein voor het hoofdbestuur, om de voor de hand liggende reden dat jongeren de toekomst van de organisatie vormen. In het beleidsplan 1995 - 1998 van het hoofdbestuur is daarom voor jongerenbeleid veel aandacht gevraagd.

Voor de jongerendoelgroep is in 1996 een groot aantal - met name landelijke - activiteiten opgezet, om zowel jonge leden te werven als te behouden.

Het beleid is voorts gericht op:

1. Het stimuleren van decentrale projecten
2. De organisatie van landelijke activiteiten
3. Het streven naar een voorbeeldfunctie door het landelijk inzetten van jongeren
4. Het aantrekkelijker maken van de algemene activiteiten van de VVD voor jongeren.

Aan de uitvoering van het beleid wordt in toenemende mate gewerkt door jonge en oudere functionarissen in kamercentrales, ondercentrales en afdelingen; daarnaast ook door de JOVD.

Verantwoordelijk voor het beleid vanuit het hoofdbestuur was mevrouw C.R. Baljé-Rijnders. Daarnaast was er de jongerenadviseur in het hoofdbestuur E.A.H. van der Biesen. Ondersteuning vanuit het algemeen secretariaat werd gegeven door Ineke Sybesma. De LCJ, adviesorgaan van het hoofdbestuur, vergaderde tweemaal, op 10 juni en op 25 november.

19b Landelijke activiteiten

De volgende landelijke activiteiten werden georganiseerd:

1. Landelijke jongerendag

Op 7 december werd deze dag te Zwolle gehouden. Onderwerp was InterNETwerken. De dag werd bezocht door ruim tweehonderd jongeren, waaronder een groot aantal jonge leden en niet leden. De dag werd door de deelnemers als zeer succesvol ervaren.

2. Governmentgame

Op 9 november werd in Den Haag een grote competitie van dit simulatiespel gehouden, waarbij door ruim tweehonderdvijftig jonge leden in teams onder leiding van een bestuurs- of fractielid uit hun afdeling de besluitvorming in het Paarse kabinet werd nagespeeld. Nadruk daarbij lag op het financieel-economisch beleid van de regering. Minister Zalm van Financiën reikte om die reden de prijzen uit. De Government Game was een groot succes. In 1997 zal een Gemeente Game worden georganiseerd.

3. Dag - Den Haag

Vanwege de grote belangstelling om met een kamercentrale-delegatie de politiek in Den Haag te bezoeken, werd ook in 1996 8 maal de Dag Den Haag georganiseerd. De Dag Den Haag wil jonge mensen een kijkje achter de schermen van de landspolitiek geven, en wordt daarom begeleid door de jonge medewerkers van VVD-politici en -bestuurders in Den Haag.

4. Scriptieprijs

In samenwerking met de Teldersstichting werd de drs. G.M.V. van Aardenneprijs bedacht, die aan afstuderende studenten de mogelijkheid biedt hun afstudeerscriptie in te sturen. Om de prijs te winnen moet de scriptie hebben bijgedragen aan liberale meningsvorming. De prijs zal voor het eerst in 1998 worden uitgereikt.

5. Stageprojecten

In samenwerking met de VVD-bestuurdersvereniging wordt gewerkt aan de vormgeving van stages voor jongeren bij lokale fracties en besturen. Als try-out wordt hiervoor de kamercentrale Utrecht gebruikt. In 1997 zullen de stages voor het eerst worden gelopen.

19c Samenwerkingsprojecten

In samenwerking met de JOVD werden een aantal samenwerkingsprojecten uitgevoerd. Voor deze projecten is een speciale commissie in het leven geroepen, onder leiding van hoofdbestuursleden uit beide organisaties. Georganiseerd werden:

1. *Jongerenwerkbezoeken.*

In 1996 werd op zes plaatsen een bezoek georganiseerd aan een bedrijf of instelling dat politiek gezien in de belangstelling stond. De groepen jongeren werden begeleid door kamerleden en andere deskundigen van VVD-huize. Bezoeken werden afgelegd aan het gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, de Luchthaven Schiphol, het Asielzoekerscentrum Vugt, de Arbeidsvoorziening Noord Holland, de Vliegbasis Leeuwarden en Radio 538.

2. *Jongerenontbijten*

In 1996 werd het Amerikaanse fenomeen campusbreakfast uitgetest in de VVD, in de studentensteden Rotterdam en Leiden. Ongeveer 40 jongeren per keer bezochten een ontbijtlokaal waar informeel gesproken kon worden met Minister Zalm over de Euro, het begrotingstekort en tal van andere financiële onderwerpen. Vanwege de goede resultaten zal het fenomeen campusbreakfast in 1997 in meerdere plaatsen worden georganiseerd.

3. *Instapcursus liberalisme voor jongeren*

Deze cursus wordt voorbereid door een lid van de stuurgroep Haya van Somerenstichting en het vormings- en scholingsinstituut van de JOVD en zal begin 1997 gereed zijn.

4. *JOVD-VVD-topkadertraining.*

Traditioneel wordt ieder jaar de topkadercursus georganiseerd voor deelnemers uit beide organisaties. In 1996 was het onderwerp, analoog aan de "grote" topkadertraining "liberalisme". De cursus werd gehouden in Kampen op 14 en 15 september, en stond onder leiding van kamerlid Bibi de Vries.

20 Fracties in de Staten-Generaal en in het Europees Parlement

20a Eerste Kamer

Sedert enige jaren nemen de VVD-fracties in de Staten-Generaal en het Europees Parlement deel aan het opstellen van dit verslag. Ook thans geven deze bijdragen een globale indruk van de werkzaamheden van de leden van de Eerste Kamerfractie en hun problemen.

Samenstelling Eerste Kamerfractie

Op 1 januari 1996 was de fractie als volgt samengesteld:

mr. F. Korthals Altes te Rotterdam
dr. L. Ginjaar te Burgh-Haamstede
J.A. van Graafeiland RA te Venlo
drs. L. Hilarides te Drachten
ing. L.M. de Beer te Vlaardingen
mevrouw N.H. van den Broek-Laman Trip te Heemstede
drs. D.J.D. Dees te Breda
dr. W.F. van Eekelen te Den Haag
mr. R.A.E. de Haze Winkelman te Den Haag
J.J. van Heukelum te Vries
H.F. Heijmans te Hengelo
mr. ir. H. Heijne Makkreel te Aerdenhout
A. de Jager te Waddinxveen
ir. N.G. Ketting te Huizen
ir. M.H.C. Lodewijks te Roermond
Jhr. mr. A.A. Loudon te Velp
drs. O.H.G.N. Luijten te Amsterdam
mr. J. Rensema te Hoorn
mevrouw F.M. Roscam Abbing-Bos te Rijswijk
mr. H.P. Talsma te Epse
M.J. Varekamp te Naaldwijk
J.W. Verbeek te Rotterdam
H. Wiegel te Giekerk

voorzitter
vice-voorzitter
secretaris-penningmeester
tweede secretaris

Werkzaamheden

De werkzaamheden van de fractie betroffen, zoals gebruikelijk, voornamelijk het behandelen van voorstellen van wet die na aanneming in de Tweede Kamer aan de Eerste Kamer worden toegezonden. Daarbij let de Eerste Kamer vooral op grondwettelijke toelaatbaarheid, rechtmatigheid en doelmatigheid en overigens ook op juridische correctheid. In toenemende mate is de fractie genoodzaakt voorstellen meer in detail in beschouwing te nemen. De oorzaak daarvan is ondermeer gelegen in het grote aantal amendementen dat in de Tweede Kamer der Staten-Generaal op wetsvoorstellen wordt aangebracht. Naast de behandeling van wetsvoorstellen worden de beleidsdebatten gevoerd.

De fractie vergaderde in het algemeen op dinsdag, voorafgaande aan de op die dag gehouden wekelijkse openbare vergadering van de Kamer en omstreeks eenmaal per maand - al dan niet bovendien - op de eraan voorafgaande maandagavond. Voor de op maandagavond gehouden vergaderingen werd een VVD-lid van de fractie van Liberaal-Democraten in het Europees Parlement uitgenodigd. De fractievoorzitter van de Tweede

Kamerfractie bezocht deze vergaderingen incidenteel. Voorts streefden de leden van de fractie ernaar zoveel mogelijk deel te nemen aan vergaderingen van partijcommissies; al naar de mogelijkheden waarover de individuele leden beschikten, was het resultaat dat de vaste afspraak werd gemaakt dat de leden als contactpersoon (in tegenstelling tot de taakopvatting van adviserend lid) optreden en kennisnemen van de hun toegezonden stukken.

Namens de Eerste Kamerfractie heeft de heer J.W. Verbeek zitting in de Raad van Europa (vice-president van de assemblee) en in de West-Europese Unie, plaatsvervangend vertegenwoordiger is de heer D.J.D. Dees.

De heer W.F. van Eekelen vertegenwoordigt de fractie in de Noord Atlantische Assemblee, plaatsvervangend lid is de heer J.A. van Graafeiland.

De heren W.F. van Eekelen en D.J.D. Dees vertegenwoordigen de fractie in de Benelux Raad, plaatsvervangend lid is de heer J.W. Verbeek.

20b Tweede Kamerfractie

Samenstelling fractie

Bij aanvang van het verslagjaar was de fractie als volgt samengesteld:

J.D. Blaauw
P.M. Blauw
mr. drs. F. Bolkestein
drs. O. Cherribi
C.G.A. Cornielje
mevrouw mr. A.M. van Blerck-Woerdman
M. van den Doel
A.A.M.E. van Erp
mevrouw M.J. Essers-Huiskamp
mevrouw S. van Heemskerck Pillis-Duvekot
ir. E.L.P. Hessing
H.A.L. van Hoof
ir. P.H. Hofstra
drs. J.P. Hoogervorst
H.G.J. Kamp
mevrouw drs. M.M.H. Kamp
drs. J.H. Klein Molekamp
W.P. Keur
dr. mr. W.H.J. Passtoors
mr. A.H. Korthals
J.W. Remkes
J.F.B. van Rey
J. Rijpstra
mevrouw A.L.E.C. van der Stoel
mr. A.J. te Veldhuis
mevrouw drs. P.J.L. Verbugt
mr. O.P.G. Vos
mevrouw drs. W.C.G. Voûte-Droste
mevrouw mr. B.M. de Vries
mevrouw drs. J.M. de Vries
drs. F.W. Weisglas.

De samenstelling van het fractiebestuur wijzigde zich in het verslagjaar niet.

Fractievergaderingen

Tijdens plenaire vergaderingen van de Kamer, vergaderde de fractie iedere dinsdagochtend en om de week op woensdagmiddag.

Op 23 en 24 augustus kwam de fractie bijeen voor het jaarlijkse fractieweekend ter voorbereiding op het nieuwe parlementaire jaar, op 24 augustus voegden de liberale bewindslieden zich bij de vergadering.

Overige activiteiten

De fractie belegde:

- Een tweetal bijeenkomsten in de Kamer waarbij de fractie en de betrokken VVD-bestuurders van gedachten wisselden over mogelijke tracés voor de aanleg van de Hoge Snelheids Lijn;
- Een rondetafeldebat met als titel 'Van Overleg-economie naar Groei-economie'.
- Een rondetafeldebat over actuele problemen in de landbouwsector.
- Een rondetafeldebat met als titel 'Ververs of visie' over het omroepbestel.
- Een aantal bijeenkomsten ter plaatse voor de betrokken VVD-bestuurders ter bespreking van gemeentelijke herindelingsvoorstellen voor Brabant en Drenthe.

Contacten met partijgeledingen

In de tweede helft van het verslagjaar verleenden de fractieleden volop steun aan de campagne voor de verkiezingen in het kader van de gemeentelijke herindeling in Brabant en Zeeland.

Als adviserend lid woonden de fractieleden de diverse vergaderingen en themabijeenkomsten van partijcommissies bij.

De ondersteuning bij de activiteiten van de Haya van Somerenstichting werden gecontinueerd.

Diversen

De fractie ontving dit verslagjaar 1557 brieven. Via het partijbureau waren dat er 119. Afzonderlijk ontvingen de leden honderden brieven.

De fractie ontving 75 groepen. Individuele leden ontvingen elk tientallen groepen.

De contacten met belangenorganisaties en bedrijven zijn voortgezet middels werkbezoeken en gesprekken in de Kamer of ter plaatse.

Na bijna vier jaar tijdelijke huisvesting in de nieuwbouw keerde de fractie 9 januari terug in de gerestaureerde oudbouw op Binnenhof 1A.

Ter gelegenheid van deze terugkeer hield de fractie op 27 maart een 'open-huis-borrel', waarbij ruim 500 genodigden de vernieuwde werkplekken bezichtigden. Tijdens de borrel was het mogelijk om in te tekenen voor de, in genummerde oplage, te verschijnen zeefdruk van de gang naast de fractiekamer. Deze zeefdruk is op verzoek van de fractie gemaakt door de broers Jan en Frans de Leef.

Op de dag van de open-huis-borrel' opende de fractie een VVD-site op het Internet. Op deze site is actuele informatie te vinden, zijn de VVD-expresses te lezen, worden spreekbeurten aangekondigd en zijn inbrengen en speeches opgenomen.

20c Europees liberale fractie

verslag van de werkzaamheden van de zes VVD leden van het Europees Parlement

1. De Liberale Fractie

De fractie van de Partij van Europese Liberalen en Democraten (ELDR) is met haar huidige aantal van 43 leden de vierde fractie in grootte in het Europees Parlement. De positie van de Liberale fractie tussen de twee reuzen - de Socialisten en de Christen-Democraten - weerhoudt haar er niet van om een beslissende rol te spelen op het moment dat het Europees Parlement cruciale besluiten moet nemen. De Liberale fractie wist keer op keer haar wippositie met succes te benutten en herhaaldelijk een leidende rol te spelen op verschillende terreinen.

De ELDR fractie bestaat uit twee Britse leden, zes Belgische leden, vijf Deense leden, zes Italiaanse leden, een Luxemburgs lid, twee Spaanse leden, een Iers lid, een Frans lid en drie Zweedse leden. Sinds de verkiezingen in Oostenrijk en Finland in Oktober behield Oostenrijk één lid in de Liberale fractie. Het aantal Finse leden liep terug van zes naar vijf.

Sinds de verkiezingen in 1994 vormen de Nederlanders de grootste nationale groep in de ELDR fractie met vier leden van D66 en zes leden van VVD. Gijs de Vries werd in 1994 met unanimititeit van stemmen gekozen tot voorzitter van de fractie. Vanwege het voorzitterschap van Gijs de Vries is Jan Kees Wiebenga delegatieleider van de zes VVD leden in het Europees Parlement (de minifractie). Hij coördineert de werkzaamheden van deze minifractie.

Helaas stapten de acht Portugezen van de PSD in november over naar de Christen-Democratische fractie. Als gevolg van deze overstap wordt de ELDR fractie in toenemende mate en tot grote spijt van de zittende leden een fractie waarin de Noordelijke lidstaten in de meerderheid zijn.

2. Werkzaamheden

Voor het Europees Parlement in het algemeen en de Liberale fractie in het bijzonder was 1996 een goed jaar. Veel tijd werd besteed aan de Intergouvernementele Conferentie die voorziet in de herziening van het Verdrag van Maastricht. De op handen zijnde uitbreiding van de Europese Unie met de Midden- en Oosteuropese landen maakt een grondige herziening van het Verdrag van Maastricht noodzakelijk.

Op 3 en 4 mei 1996 organiseerde de ELDR in Bratislava een Congres over de uitbreiding en de Intergouvernementele Conferentie. Eén van de belangrijkste taken van de Europese Unie is de uitbreiding met Polen, Hongarije en Tsjechië. Naarmate te lang wordt gewacht met deze uitbreiding, kunnen nationalistische krachten in deze landen aan terrein winnen. De stabiliteit in Europa zou dan ernstig in gevaar kunnen komen. Tevens zou hierdoor een halt toegeroepen kunnen worden aan de positieve ontwikkelingen in deze landen als het gaat om de toename van democratie en respect voor de mensenrechten. Uitbreiding moet vanuit politiek, democratisch en veiligheidsoogpunt dan ook zeer toegejuicht worden. De Europese Unie is op dit moment de belangrijkste economische partner van de landen in Midden- en Oost-Europa. De groei van de import uit deze landen in de periode 1989 - 1995 bedraagt 115%. De export naar deze landen groeide in deze periode maar liefst met 171%. Deze percentages liegen er niet om als het gaat om de onderlinge economische afhankelijkheid.

Uitbreiding van de Europese Unie maakt een herziening van de institutionele structuur van de EU noodzakelijk om haar slagvaardiger en democratischer te maken.

De Intergouvernementele Conferentie is bepalend voor de richting die de Europese Unie straks opgaat en de inhoud die gegeven wordt aan het proces van Europese Integratie. Deze herziening mag niet plaatsvinden zonder actieve betrokkenheid van de burgers van de Europese Unie. De Europese Unie heeft de steun van de burgers nodig om te slagen in haar historische opdracht als anker van veiligheid en stabiliteit in Europa. De VVD leden van het Europees Parlement richten zich om die reden op drie onderwerpen waar de burger direct mee te maken heeft: **werk, recht en vrijheid**.

Werk

De voor de groei van de werkgelegenheid noodzakelijke lage inflatie, een strikt begrotingsbeleid en een stabiele munt zullen worden bewerkstelligd door de Economische en Monetaire Unie. De Europese Liberalen zijn altijd voorstander geweest van één stabiele, sterke Europese munt. Begin 1998 wordt bekend welke lidstaten aan de criteria voldoen en de derde fase van de EMU mogen ingaan. Onder het Ierse voorzitterschap de tweede helft van 1996 werden veel resultaten geboekt. De lidstaten bereikten overeenstemming over het stabiliteitspact dat een duurzame begrotingsdiscipline in de derde fase van de EMU garandeert. Het Nederlands voorzitterschap moet ervoor zorgen dat de Europese munt straks stabiel en sterk is. Dit is zij de burger verplicht.

Op 13 maart stemde de Liberale fractie tegen het verslag van mevrouw Dury en mevrouw Maij-Weggen over het advies van het Europees Parlement inzake de Intergouvernementele Conferentie. Op het laatst diende de Socialistische fractie amendementen in die voor de Liberale fractie onacceptabel waren. In deze amendementen werd onder andere opgeroepen tot het instellen van een werkgelegenheidscomité op Europees niveau. De Liberale fractie is van mening dat het niet de taak van de Europese Unie is om werkgelegenheid te creëren maar van de nationale regeringen. Daarnaast werd een amendement van de Liberalen verworpen waarin juist opgeroepen wordt tot het respecteren van het tijdschema en de convergentiecriteria van de EMU.

Recht

Tijdens het achttiende Congres van de ELDR in Wenen bracht Gijs de Vries in zijn hoedanigheid van fractievoorzitter verslag uit van de activiteiten van de ELDR fractie. Hij benadrukte dat problemen zoals internationale misdaad en illegale immigratie niet meer voldoende op regionaal en nationaal niveau aangepakt kunnen worden en een internationale en Europese aanpak vereisen. Vooruitgang op het terrein van justitie en binnenlandse zaken - de zgn. derde pijler van het Verdrag van Maastricht - is één van de belangrijkste doelstellingen die bereikt moet worden tijdens de Intergouvernementele Conferentie.

Grenscontroles in Europa zijn voor goederen afgeschaft terwijl de burgers van Europa en legaal in de Europese Unie gevestigde derdelanders nog steeds gehinderd worden in hun recht op vrij verkeer. De politie- en justitieautoriteiten ondervinden bij internationale samenwerking nog steeds hinder van de grenzen terwijl dezelfde grenzen voor criminelen zo lek als een mandje zijn. De intergouvernementele structuur van de derde pijler staat vooruitgang in de weg. Om die reden moet de Intergouvernementele Conferentie in het belang van de burger streven naar toename van besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid evenals naar een toename van het recht van initiatief van de Europese Commissie, naar een toename van de parlementaire controle door het Europees Parlement en naar een toename van de juridische controle door het Europese Hof van Justitie.

Dit onderwerp stond centraal tijdens een seminar van de ELDR fractie over asiel- en immigratiebeleid / vrij verkeer van personen en veiligheid in Brussel in oktober 1996 waar o.a. Jan Kees Wiebenga als fractiewoordvoerder op dit terrein het woord voerde. Het seminar werd bijgewoond door zielsverwanten uit de nationale parlementen.

Vrijheid

Open maatschappijen wereldwijd met vrijheid en kansen voor iedereen staat bij de ELDR fractie centraal. In 1996 heeft de ELDR fractie evenals in voorgaande jaren getracht de oorzaak van de schendingen van de mensenrechten aan te pakken en te bekritisieren. Resoluties werden onder andere ingediend over de slechte omstandigheden in Chinese weeshuizen, de verslechtering van de omstandigheden in Europese gevangenissen, de herdenking van de slachtoffers van het Nazi-régime, schending van de mensenrechten in Kroatië en het gebrek aan respect voor de fundamentele vrijheden in Indonesië. Tijdens de plenaire vergadering van het Europees Parlement in december nam de kandidaat die door de ELDR fractie naar voren was geschoven - China's meest bekende dissident Wei Jingsheng - de Sakharov Prijs voor de mensenrechten in ontvangst.

3. VVD Contacten

De zes VVD leden van het Europees Parlement rekenen het traditioneel tot hun taak intensieve contacten te onderhouden met de VVD in al haar geledingen. Voor deze contacten maken Gijs de Vries, Jan Kees Wiebenga, Jessica Larive, Jan Mulder, Florus Wijsenbeek en Elly Plooi-j-van Gorsel tijd vrij buiten de vergaderdagen van het Europees Parlement en van de parlementaire gremia waarbinnen zij taken vervullen (fractie, vakcommissies, parlementaire delegaties, conferentie van voorzitters), en naast de werkbezoeken die zij afleggen in eigen land en in de andere EU-lidstaten.

Het Europees Parlement kent door zijn omvang en samenstelling (626 leden uit 15 landen) meer vergaderdagen dan diverse nationale parlementen. Zo heeft het EP in 1996 zes weken reces; de Tweede Kamer daarentegen dertien.

Niettemin stellen de VVD leden van het Europees Parlement er een eer in een maximale presentie te waarborgen op de landelijke bijeenkomsten van de partij. Ook anderszins leveren zij een actieve bijdrage aan het functioneren van de VVD. De contacten met de partij kunnen als volgt worden samengevat.

3.1 Landelijke bijeenkomsten

In 1996 werd actief deelgenomen aan de jaarlijkse algemene vergadering (19 en 20 april), de partijraden (23 maart, 22 juni en 21 september), de themadag Ouderenbeleid (30 november), het tiende lustrum van de VVD Bestuurdersvereniging (1 - 2 november) en het Congres van de Vrouwen in de VVD (15 en 16 maart).

3.2. Contacten met het Hoofdbestuur en het POK

Bij toerbeurt wonen de VVD leden van het Europees Parlement de vergaderingen bij van het Hoofdbestuur en van het POK. Op uitnodiging van de EP-leden brachten negen leden van het Hoofdbestuur, de heer dr. K. Groenveld - directeur van de Teldersstichting -, de heer mr. D.W. Zwart - directeur van het algemeen secretariaat van de VVD, mevrouw drs. P.H. Ginjaar - VVD partijvoorlichter en de medewerkers van het Internationaal Secretariaat van de VVD - op 20 en 21 oktober een werkbezoek aan het Europees Parlement om zich op de hoogte te stellen van de werkzaamheden van de VVD leden van het Europees Parlement en overleg te voeren over politieke en partijangelegenheden.

3.3 ELDR bijeenkomsten

De zes VVD leden namen deel aan het jaarlijks congres van de ELDR (Wenen, 10-11-12 juli). Daarnaast namen Gijs de Vries, Jan Mulder en Jan Kees Wiebenga deel aan het ELDR-seminar over uitbreiding en de Intergouvernementele Conferentie te Bratislava (3 en 4 mei). Als fractievoorzitter nam Gijs de Vries deel aan de bijeenkomsten van de ELDR-

Council (8 maart Brussel, 10 juli Wenen, 13 september Helsinki, 5 november Brussel, 6 december Den Haag), alsmede aan de ELDR Leaders Meeting (14 juni Brussel en 6 december Den Haag).

Op 5 december 1996 bracht het ELDR fractiebestuur een bezoek aan Den Haag om van gedachten te wisselen over de prioriteiten van het Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie. De meeste aandacht ging uit naar de Economische en Monetaire Unie, de uitbreiding van de Europese Unie en de afronding van de Intergouvernementele Conferentie. Gesproken werd met de minister-president - Wim Kok- , de minister van Binnenlandse Zaken, - Hans Dijkstal- , met de minister van Buitenlandse Zaken, - Hans van Mierlo- , met de minister van Financiën, - Gerrit Zalm - en met de minister van Justitie, - Winnie Sorgdrager.

3.4 Contacten met bewindslieden

Met staatssecretaris Patijn werd veelvuldig overlegd over actuele zaken. De diverse EP-leden hebben op het terrein van hun portefeuille contact met de verantwoordelijke bewindslieden (bijvoorbeeld Mulder met Van Aartsen, Plooi met Terpstra, Wijsenbeek met Jorritsma, Larive met Zalm en Wiebenga met Dijkstal). Als hun parlementaire werkzaamheden dit toelaten wonen Gijs de Vries of Jan Kees Wiebenga tevens het bewindsliedenoverleg bij.

3.5 Contacten met de Tweede Kamer fractie

Bij toerbeurt wonen de EP-leden vergaderingen bij van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamerfractie. PvdA, CDA en D66 kennen deze praktijk overigens in mindere mate. Daar worden de contacten vooral door stafmedewerkers onderhouden. Portefeuillehouders uit de ELDR fractie en de Tweede Kamerfractie wisselen regelmatig van gedachten (bijvoorbeeld: Mulder/Blauw/Hoogervorst/Keur; Wiebenga/Weisglas/Rijpsma; Wijsenbeek/Blauw/Hofstra; Plooi/Voûte; Larive/Van der Stoep).

Op initiatief van de EP-leden bracht het financieel, economisch en sociaal (F.E.S.)-blok op 25 maart een bezoek aan Brussel.

3.6 Werkbezoeken aan het Europees Parlement

Op uitnodiging van de leden van het Europees Parlement brachten de volgende groepen een werkbezoek aan het Europees Parlement te Brussel of te Straatsburg: VVD afdeling Hendrik-Ido-Ambacht (Brussel, 28 februari), Kamercentrale Dordrecht (Straatsburg, 12 maart), Kamercentrale Rotterdam (Straatsburg, 13 maart), VVD Vrouwen Zoetermeer en omgeving (Brussel, 28 maart), Kamercentrale Limburg (Straatsburg, 17 april), Kamercentrale Den Haag (Brussel, 4 september), Kamercentrale Haarlem (Straatsburg, 19 september), het Hoofdbestuur van de VVD (Straatsburg, 22 oktober), VVD afdeling Het Bildt (Straatsburg, 13 november) en de jongeren van de Liberale Internationale Groep Nederland (Straatsburg, 15 december).

3.7 Mr. H.R. Nordstichting

Op initiatief van de EP-leden is in 1990 een contactgroep van bestuursleden van de Kamercentrales opgericht. Dit 'Eurocontact' kwam onder auspiciën van de mr. H.R. Nordstichting in 1995 vier keer bijeen (2 februari, 31 mei, 6 september en 22 november). De internationaal secretaris wordt bij deze vergadering uitgenodigd, evenals de VVD leden van het Europees Comité van de Regio's en overige VVD Statenleden die 'Europa' in hun portefeuille hebben.

Op 16 juli jl. overleed Hans Nord. Hij stond bij de VVD te boek als 'Mister Europe' en deed zijn titel bij iedere gelegenheid die zich voordeed eer aan door te pleiten voor de noodzaak

tot verdere Europese integratie. Hans Nord stond aan de wieg van de Europese eenwording. Direct na de oorlog was hij medeoprichter van de Europese Beweging in Nederland. Het voorkomen van opnieuw een oorlog tussen Europese volkeren was voor hem de grote drijfveer achter zijn ideaal. Hij was secretaris-generaal van het Europees Parlement (1962 - 1979) waarvan hij later lid werd (1979 - 1989). Op het nationale politieke vlak manifesteerde Nord zich als voorzitter van de VVD partijcommissie Europese Zaken. In de door de VVD leden van het Europees Parlement opgerichte stichting - die de voorlichtingscampagnes van de VVD begeleid - bekleedde hij de functie van voorzitter.

3.8 Themadag Brussel

Op 28 oktober organiseerden de VVD leden van het Europees Parlement een onderwijsdag in Brussel. In totaal namen 88 VBO en MBO leerlingen en 11 docenten aan deze dag deel. Het thema dat centraal stond was de mogelijkheden die Europa biedt aan leerlingen als het gaat om stages, studie en toekomstige arbeidsplaatsen.

3.9 Partijcommissies

De VVD leden van het Europees Parlement waren dit jaar vertegenwoordigd op de vergaderingen van de partijcommissies Europese Zaken, Landbouw en FEZ/MKB. Met de andere partijcommissies bestond overleg naar gelang de behoefte.

3.10 Overige bijeenkomsten

De VVD leden van het Europees Parlement namen deel aan de discussiebijeenkomst van de Prof. mr. B.M. Teldersstichting te Eerbeek (2 en 3 februari) en aan het Congres van de Liberale Internationale te Noordwijk (6, 7 en 8 juni).

3.11 Schriftelijke verslaglegging

Sinds 1990 brengen de VVD leden van het Europees Parlement een jaarverslag uit over hun werkzaamheden - inclusief de vervulde spreekbeurten. Dit jaarverslag wordt toegezonden aan de Kamercentralebesturen via hun vertegenwoordigers in het Eurocontact, het Hoofdbestuur, de afdelingen en overige geïnteresseerden. Daarnaast stellen de VVD leden van het Europees Parlement ieder kwartaal een uitvoerig overzicht op van hun werkzaamheden. Sommige KC's nemen deze verslaglegging op in hun blad.

Sinds vele jaren subsidiëren de VVD leden van het Europees Parlement een 'Europese pagina' in Vrijheid en Democratie, bestemd voor alle leden in de partij.

3.12 Voorlichting

De CDA-, PvdA- en D66-afgevaardigden in het Europees Parlement beschikken elk over een Nederlandse verbindingsfunctionaris/voorlichter. Op 1 januari 1996 hebben de VVD leden van het Europees Parlement een verbindingsfunctionaris/voorlichter - de heer E.G. Slinger - aangesteld. Het gaat om een nieuwe functie die voorziet in een behoefte aan een gestructureerde aanpak van de publiciteit en profilering van de Europese fractie zowel naar de media als naar de partij.

21 Verslag internationaal partijwerk

In 1996 heeft de VVD haar positie binnen internationale liberale organisaties verder uitgebouwd, verdiept en verbreed. Hoogtepunt van het afgelopen jaar was de benoeming van mr. drs. F. Bolkestein tot president van de Liberale Internationale (LI) op het 47^e LI-congres in Noordwijk. Binnen de partij van Europese Liberaal-Democraten (ELDR) wist de VVD zich door een gecoördineerde inhoudelijke inbreng en het voorzitterschap van de ELDR-fractie in het Europees Parlement van drs. G.M. de Vries, duidelijk te profileren. Bovendien vond met de VVD-fracties in de Eerste en Tweede Kamer en het Europees Parlement en met de VVD-bewindslieden structurele afstemming plaats.

Met haar positie en netwerk droeg de VVD bij aan de verdere opbouw van de jonge democratieën in Midden- en Oost-Europa. Uitwisselingen met, en werkbezoeken aan liberale zusterpartijen in deze regio was voor beide zijden productief en hielp de zusterpartijen in Midden- en Oost-Europa bij de op- en uitbouw van hun organisatie, het politieke handwerk en het opzetten van campagnes. De Midden- en Oost-Europa expertise in de VVD werd mede ingezet ten behoeve van projecten in Zuid-Afrika en andere landen buiten Europa.

Het VVD-buitenlandwerk werd mogelijk gemaakt door een hecht team van vrijwilligers en medewerkers. De leden van de Klankbordgroep voor Midden- en Oost-Europa, de landenreferenten voor Polen, de Baltische staten, de Tsjechische en Slowaakse Republieken en de Oekraïne, Hongarije en Slovenië, de medewerkers van het algemeen secretariaat en de deelnemers aan het Buitenlandberaad (voorzitters van de op het buitenland gerichte partijcommissies, LIGN en de directeur van de Teldersstichting) werkten in dit netwerk nauw samen.

De portefeuille internationale zaken is thans onder de noemer internationaal secretariaat als volgt personeel ingevuld:

mr. drs. J.C. van Baalen	internationaal secretaris in het hoofdbestuur
A. Geensen	bestuursassistent internationale zaken algemeen secretariaat, tevens secretaris LIGN
drs. R.G. van de Wetering	medewerker internationale zaken algemeen secretariaat
Th.V.A. Boitelle	referent voor Slovenië
drs. K.J. Hoving	referent voor Polen
M. Kombrink	referent voor de Baltische staten
drs. T. Kuperus	referent voor Duitsland
S.P. Metz	referent algemene zaken, tevens penningmeester LIGN
drs. F.Z. Szabo	referent voor Hongarije
drs. B.E.A. Wellink	referent voor de Tsjechische en Slowaakse Republieken en de Oekraïne

Partijvoorzitter drs. W.K. Hoekzema fungeert in het hoofdbestuur als mede-portefeuillehouder internationale zaken en was als zodanig actief bij het internationale partijwerk betrokken. Voor mr. drs. F. Bolkestein geldt hetzelfde vanuit zijn positie als President van de LI en als voorzitter van de VVD-Tweede-Kamerfractie.

De VVD werd in de LI vertegenwoordigd door mr. drs. F. Bolkestein (president), dr. W.F. van Eekelen (vice-president), mr. drs. J.C. van Baalen en ir. P.R. Rauwerda (beiden lid Executieve, het algemeen bestuur van de LI). Mr. drs. J.C. van Baalen fungeert tevens op persoonlijke titel als toegevoegd lid van het Bureau, het dagelijkse bestuur van de LI (Adviser to the Presidency). Mr. H.P. Talsma en mr. E.H. Toxopeus zijn LI-Patron, vergelijkbaar met het lidmaatschap van verdienste.

De VVD werd in de ELDR vertegenwoordigd door delegatieleider mr. drs. J.C. van Baalen, dr. W.F. van Eekelen, drs. W.K. Hoekzema, drs. M.A.J. Knip en mr. D. Kok (leden ELDR-Raad). A. Geensen en drs. R.G. van de Wetering waren toegevoegde leden van de Raad. Ir. A.J. Korff vertegenwoordigde de VVD in het ELDR-secretaris-generaal-overleg.

Van de meeste internationale activiteiten is verslag, dan wel aankondiging gedaan in Vrijheid en Democratie. Hieronder volgt een beknopte opsomming. Een uitgebreide beschrijving en verantwoording zal worden gepresenteerd in het internationaal jaarverslag van de VVD over 1996 dat mede ten behoeve van LI, ELDR en de buitenlandse partners wordt opgesteld.

1. Liberale Internationale

In het kader van de Liberale Internationale werden de bijeenkomsten van de Executieve en het Uitvoerend Comité in Brussel (15 januari), Edinburgh (15 maart), Straatsburg (19 april), Noordwijk (5 juni) en in Dakar (27 oktober) bijgewoond. Dit laatste bezoek diende mede als ondersteuning van de vorig jaar opgerichte Afrikaanse Groep van de LI, Organisation of African Liberal Parties (OALP). Tevens werd het congres van de Democratische Partij van Senegal (PDS) en de verkiezingscampagne van Maître Wade ondersteund.

Een belangrijke mijlpaal voor de VVD was het 47^e LI-Congres in Huis ter Duin te Noordwijk van 5 tot en met 8 juni 1996. Mr. drs. F. Bolkestein werd op dit door de VVD georganiseerde congres benoemd tot president van de Liberale Internationale. Drs. W.K. Hoekzema reikte de Thorbeckepenning uit aan past-president Sir David Steel. 'Host-party' VVD en het secretariaat van de LI in Londen werkten efficiënt en plezierig samen. De secretaris-generaal J. Maaten en program officer J.C.H. Weijers, beiden VVD-lid, kwam daarbij veel erkenning toe.

Ter voorbereiding van het congres bezocht de internationaal secretaris van 8 tot 14 april Hongkong en Taiwan. Hier zijn de eerste contacten gelegd met Martin Lee, de voorzitter van de Democratische Partij in Hongkong. Lee zet zich in voor de democratie in Hongkong, mede na de overdracht van de Britse kroonkolonie aan China per 1 juli 1997. Mr. drs. F. Bolkestein en mr. drs. J.C. van Baalen zullen eind 1997 het Chinese Hongkong bezoeken om de aandacht voor de politieke en de mensenrechten te continueren. Martin Lee kreeg, ter ondersteuning van zijn strijd voor democratie in Hongkong, op het congres in Noordwijk de Prize for Freedom overhandigd door LI-President Bolkestein.

Op het congres werd het themarapport "Media & Democracy" van mr. drs. F. Bolkestein gepresenteerd. De vrijheid én de verantwoordelijkheden van de media stonden daarin centraal

2. ELDR

De Raad van de ELDR kwam in 1996 bijeen in Brussel (8 maart en 5 november), Helsinki (13 september) en Den Haag (6 december). De secretarissen-generaal kwamen bijeen in Amsterdam (1 en 2 maart) en Zagreb (4 en 5 oktober). De politieke leiders kwamen in Brussel (13 juni) en Den Haag (5 en 6 december) bijeen. De Midden- en Oost-Europa-coördinatie van de bij de ELDR aangesloten partijen kwam in Bratislava (3 en 4 mei) en Boekarest (16 november) bijeen.

Belangrijkste punten van discussie waren in 1996 Europese partijvorming en individueel lidmaatschap van de ELDR. Voor de VVD blijft echter de Europese partijvorming gebaseerd op Europese samenwerking tussen nationale partijen, waarin individueel lidmaatschap van de partijfederatie ELDR moeilijk inpasbaar waren.

Het 18^e ELDR-congres vond plaats te Wenen (10-12 juli). De ELDR-partij vierde haar 20-jarige bestaan. Centrale thema's van het congres waren de bedreigingen en uitdagingen van de informatiemaatschappij en bovengenoemde Europese partijvorming.

Op 21 en 22 oktober bracht een delegatie van hoofdbestuur en algemeen secretariaat een bezoek aan de VVD-fractie in het Europees Parlement en de Nederlandse permanente vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, mr. J.S.L. Gualthérie van Weezel, te Straatsburg. Tijdens het bezoek werd van gedachte gewisseld over de Nederlandse positie in het Europese drugsdebat, de bestrijding van de internationale criminaliteit, de werking van de interne markt en de nauwe samenwerking tussen 'Den Haag', 'Brussel' en 'Straatsburg'.

3. Midden- en Oost-Europa-programma

In nauwe samenwerking met de LI en ELDR organiseerde de VVD haar eigen MOE-programma voor deze regio. Midden- en Oost-Europa hebben binnen de portefeuille Internationale Zaken hoge prioriteit. De contacten die in de afgelopen vier jaar zijn opgebouwd blijken een solide basis voor een nauwe organisatorische en inhoudelijke samenwerking met onze zusterpartijen in de regio. Van 12 tot 19 mei bezocht mr. drs. J.C. van Baalen op uitnodiging van de Roemeense regering Boekarest. Van 10 tot en met 13 september werden in Estland projecten gerealiseerd en van 11 tot en met 18 oktober werden Hongarije, Slowakije en de Oekraïne bezocht.

Roemenië ontwikkelt zich in Oost-Europa tot een economische en politieke motor van formaat. Na de verkiezingen in november 1996 hebben de liberalen weer een machtsbasis in de regering en het parlement, hetgeen tot hernieuwde samenwerking met de VVD leidde.

Estland fungeert voor de VVD als bruggehoofd in de Baltische Staten, waar liberale partijen een goede positie in regering en parlement hebben weten te veroveren. Met de Estse minister van Buitenlandse Zaken, dr. S. Kallas (voorzitter Reformierakond), werd besproken op welke wijze de Benelux-ervaringen voor de Baltische Staten kunnen worden benut, mede in EU- en NAVO-verband.

De minderheden-problematiek kreeg tijdens de reis van LI-President Bolkestein aan Slowakije en Hongarije veel aandacht. Mr. drs. F. Bolkestein sprak onder andere met de Slowaakse President Kovacs, met Slowaakse en Hongaarse ministers en de zusterpartijen van de VVD. In de Oekraïne werden contacten gelegd met de liberale partij. De VVD zal deze partij tijdens de route naar het LI-lidmaatschap begeleiden.

De referent voor Tsjechië, drs. B.E.A. Wellink, bezocht op 7 december het congres van de ODS van premier Klaus. Tsjechië, mogelijk in de naaste toekomst een van de nieuwe EU- en NAVO-leden, is tezamen met Polen, Hongarije en Slovenië, een van de prioriteitslanden van de VVD-MOE-samenwerking.

4. Bilaterale contacten

De samenwerking met de Duitse FDP en de Friedrich Naumann Stiftung (FNSt) was in 1996 zowel frequent, als gevarieerd. Zo werd in juni de 'Berlin Meeting' van de Theodor Heuss Akademie bijgewoond, werden stages voor VVD'ers bij de FDP-fractie in de Bondsdag, de Friedrich Naumann Stiftung en het Partijbureau georganiseerd (januari-februari 1996), werd deelgenomen aan het Europa-debat van de FDP in Sachsen-Anhalt (31 augustus) en werden jongeren-uitwisselingen opgezet. Zowel in de LI, als in de ELDR worden de VVD- en FDP-standpunten inzake politieke kwesties gecoördineerd.

In het kader van de Stichting voor het Nieuwe Zuid-Afrika (NZA) werd van 22 februari tot en met 7 maart een politiek scholingsproject met onze zusterpartij Democratic Party (DP) en het ANC uitgevoerd. LI-President Bolkestein hield in Zuid-Afrika een reeks lezingen.

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het politiek georganiseerd liberalisme in België, werd door de VLD en de PRL op 14 juni in Brussel een symposium georganiseerd, waarop mr. drs. F. Bolkestein een toespraak hield en werd de VLD geassisteerd in het opzetten van een internationaal secretariaat naar VVD-model.

22 Prof.mr. B.M. Teldersstichting

In 1996 was de Teldersstichting betrokken bij de publicatie van een aantal geschriften, bundels en preadviezen, bij de organisatie van enige symposia en een zomerschool over de grondslagen van het liberalisme alsmede bij de productie en uitgave van het tijdschrift *Liberaal Reveil*.

Publicaties

In 1996 publiceerde de Teldersstichting de volgende geschriften:

Geschrift 83 *Proliferatie van mensenrechten*

In december 1993 gaf prof. mr. dr. P.B. Cliteur in *Liberaal Reveil* het startschot voor een discussie over de groei van het aantal gecodificeerde mensenrechten. Op zijn stelling dat het respect voor mensenrechten afneemt naarmate hun aantal toeneemt, kwamen reacties waarin de logica en empirische geldigheid van de argumentatie van Cliteur werden betwist. De discussie, waarin zeer fundamentele kwesties aan de orde kwamen, had een dusdanig niveau dat de Teldersstichting in mei de artikelen uit *Liberaal Reveil* als bundel presenteerde. Het geschrift is geredigeerd door dr. K. Groenveld (directeur van de Teldersstichting) en bevat, naast beschouwingen van Cliteur, artikelen van mr. A. Baas, dr. M.C. Castermans-Holleman, prof. dr. J.A.A. van Doorn, dr. M. Galenkamp en dr. M.T. Kamminga.

Geschrift 84 *Nationaal belang. Over de bruikbaarheid van het begrip voor een liberaal buitenlands beleid*

In de zomer van 1996 verscheen een geschrift van drs. P.G.C. van Schie (wetenschappelijk medewerker van de Teldersstichting) over Nederlands belang en het buitenlands beleid. Behandeld in deze studie wordt de vraag hoe het vage begrip nationaal belang geoperationaliseerd kan worden en wat het in sterkere mate rekening houden met dit belang zou kunnen impliceren voor het buitenlands beleid.

Geschrift 85 *De Europese Unie: een perputuum mobile? Een halve eeuw op weg: bespiegelingen rond de Europese integratie*

In februari 1996 organiseerde de Teldersstichting in samenwerking met het Internationaal Secretariaat van de VVD in Eerbeek een besloten symposium over de toekomst van Nederland binnen de Europese Unie. Een door drs. P.G.C. van Schie geschreven preadvies *Kwellingen in kaart. Enkele urgente vraagpunten rond Nederland en de integratie binnen de Europese Unie* diende als uitgangspunt voor de discussie. Het - aangepaste - preadvies van Van Schie, bewerkte bijdragen van enige sprekers en commentaren van andere deskundigen zijn eind 1996 verschenen als bundel onder de titel *De Europese Unie. Een perpetuum mobile?* De redactie was in handen van Van Schie.

Bijeenkomsten

Symposium *De toekomst van de Europese Unie*

Op 2 en 3 februari vond in Landgoed Het Huis in Eerbeek een besloten, door de Teldersstichting en het Internationaal Secretariaat van de VVD georganiseerde bijeenkomst plaats over de Europese Unie. Gesproken werd over: de EMU en de komst van de 'euro' (met referaten van prof. dr. E.J. Bomhoff en prof. dr. S.K. Kuipers), de financiën van de EU, mede met het oog op uitbreiding (met referaten van drs. J.F. Hoogervorst en drs. A.J. Middelhoek) en de

institutionele structuur en werking van de EU (met referaten van mr. H.R. Nord en dr. J.Q.Th. Rood).

Symposium *Over de kwaliteit van het natuurwetenschappelijk en technisch onderzoek*

Op 18 maart 1996 organiseerden de Teldersstichting en de VVD-commissie Wetenschap en Technologiebeleid in Den Haag een symposium over de kwaliteit van het natuurwetenschappelijk en technisch onderzoek. Centraal stond de positie van dit onderzoek op Nederlandse universiteiten. Sprekers waren onder anderen: dr. J. Nieuwenhuis, prof. dr. ir. B.P.Th. Veltman en prof. dr. J.H. van der Waals.

Seminar *On a liberal civil society*

Een door de Teldersstichting gepland internationaal seminar *On a liberal civil society* op 5 juni in Noordwijk heeft wegens een te gering aantal deelnemers geen doorgang gevonden. Wèl is een voor deze bijeenkomst geschreven preadvies, *Liberals versus communitarians. An outline of a debate*, aan de wetenschappelijke instituten in het buitenland gezonden.

Zomerschool *De filosofische grondslagen van het liberalisme*

Sinds 1992 organiseert de Teldersstichting elk jaar een zomerschool. Op 2 tot en met 5 september 1996 discussieerde wederom een aantal veelbelovende studenten in conferentieoord De Queeste in Leusden over het liberale mens- en maatschappijbeeld, economisch liberalisme en liberale staatstheorie. Inleidingen werden verzorgd door onder anderen mr. drs. F. Bolkestein, dr. M.A.P. Bovens, prof. mr. dr. P.B. Cliteur, dr. A.A.M. Kinneging, prof. dr. C.J. Klop en drs. M.A.M. Wöltgens.

Colloquium *Sociale zekerheid*

De Teldersstichting assisteerde de partijcommissie Sociale Zaken van de VVD bij de organisatie van een besloten colloquium over sociale zekerheid, dat werd gehouden op 23 september 1996. Aan de gedachtenwisseling over de toekomst van het sociale-zekerheidsstelsel namen deel: bewindslieden van de VVD, de voorzitters van de VVD-fracties in de Eerste en Tweede Kamer, leden van de partijcommissie Sociale Zaken, leden van VVD-fracties in Eerste en Tweede Kamer en in het Europees Parlement. Het verslag van de bijeenkomst is aan de deelnemers verzonden.

Liberaal Reveil

In de loop van 1996 zijn omslag en opmaak van *Liberaal Reveil* ingrijpend veranderd. De oude redactie maakte plaats voor een kernredactie van zeven mensen en een uitgebreide algemene redactie. Drs. J.A. Weggemans werd als redactievoorzitter opgevolgd door prof. dr. U. Rosenthal. Eindredacteur bleef dr. G.A. van der List (wetenschappelijk medewerker van de Teldersstichting).

In de zes nummers van *Liberaal Reveil* werd onder meer aandacht besteed aan: de verhouding tussen liberalen en socialisten, Europese samenwerking, problemen der democratie, het consumentisme, euthanasie, milieuhysterie en vrije meningsuiting op Internet. Het themanummer, dat verscheen in augustus, was gewijd aan het beleid van de vijf VVD-ministers.

Lopende projecten

In het verslagjaar waren de volgende projecten in behandeling:

- de EMU;
- democratisering in Zuidelijk Afrika;
- demografische ontwikkelingen;
- de geschiedenis van de relatie tussen liberalen en sociaal-democraten in Nederland;
- mensenrechten;
- liberaal industriebeleid;
- Nederlands belang en buitenlands beleid;
- de toekomst van de Europese Unie;
- ruimtelijke ordening;
- de kwaliteit van het natuurwetenschappelijk en technisch onderzoek;
- inkomensverdeling en economische orde in de waarborgstaat.

Overige activiteiten

Dr. K. Groenveld adviseerde het hoofdbestuur van de VVD inzake de inhoudelijke discussie in de VVD. Hij is lid van de Partijcommissie Sociale Zaken van de VVD, plaatsvervangend kroonlid van de SER en vice-voorzitter van de Stichting voor het Nieuwe Zuid-Afrika.

Drs. P.G.C. van Schie vertegenwoordigde de Teldersstichting in het begeleidingscollege van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Dr. G.A. van der List trad in 1996 op als scribent van de VVD-Commissie 'Liberalisme 21^e eeuw'. Deze Commissie-Opstellen publiceerde op 9 december haar concept-nota *Vrij en verantwoordelijk*.

De directeur en leden van de staf worden geregeld uitgenodigd voor voordrachten, gastcolleges, forumdiscussies, etcetera. Van hun hand verschenen in 1996 artikelen in diverse bladen, zoals *Christen Democratische Verkenningen*, *Civis Mundi*, *Driemaster*, *HP/De Tijd*, *Intermediair*, *Internationale Spectator*, *Justitiële Verkenningen*, *LEF*, *Liberaal Reveil*, *Maatstaf*, *NRC Handelsblad*, *Socialisme & Democratie* en *Trouw*. Dr. G.A. van der List publiceerde één keer in de twee weken een column in *de Volkskrant* en was verantwoordelijk voor de samenstelling van *De draagbare Van Doorn* (Prometheus, Amsterdam).

23 Commissie jongerenbeleid VVD-JOVD

Met ingang van 1 januari 1995 werd de Samenwerkingsovereenkomst (SWO) 1995-2000 tussen de VVD en de JOVD van kracht.

Conform art. 3.2 sub c van die overeenkomst dient de commissie voor 1 maart van ieder jaar verslag uit te brengen aan de hoofdbesturen van de VVD en de JOVD omtrent haar activiteiten en bevindingen.

Samenstelling van de commissie

Met ingang van het verslagjaar was de samenstelling als volgt:

J.W. Remkes	voorzitter
E.R.M. Balemans	JOVD, secretaris
J.J. Otterloo	JOVD
C. Schagen	JOVD
mevrouw J. Hekman	VVD
mevrouw A.C. den Ottenlander	VVD
A. de Vries	VVD

Op de vergadering van 8 oktober 1996 is de secretaris, de heer Balemans terug getreden als lid van de commissie jongerenbeleid VVD - JOVD. De heer Wierenga is door het hoofdbestuur van de JOVD in de commissie benoemd als zijn opvolger. De functie van secretaris is overgenomen door de heer Otterloo. De samenstelling van de commissie per 31 december 1996 was daarmee als volgt:

J.W. Remkes	voorzitter
J.J. Otterloo	JOVD, secretaris
C. Schagen	JOVD
D.J. Wierenga	JOVD
mevrouw J. Hekman	VVD
mevrouw A.C. den Ottenlander	VVD
A. de Vries	VVD

Vergaderingen

Nadat in het eerste zittingsjaar van de commissie een uitgebreide en diepgaande discussie is gevoerd over de rol en de taken van de commissie is in 1996 begonnen met de invulling hiervan.

Daartoe is de commissie tweemaal in vergadering bijeen geweest. Deze bijeenkomsten vonden plaats op 19 maart en 10 oktober in het gebouw van de Tweede Kamer. Tijdens de vergaderingen is met name aandacht besteed aan een zowel door de VVD als door de JOVD gemaakte inventarisatie van de contacten op regionaal en lokaal niveau.

In 1997 zal verdere invulling gegeven worden aan de rol van de commissie jongerenbeleid en zal gezien worden hoe de commissie gericht kan bijdragen aan een beleid dat leidt tot een hogere participatie van jongeren in de liberale politiek. Een goede samenwerking tussen VVD en JOVD is daarbij van belang.

Daarnaast zal de commissie in voorkomende gevallen de hoofdbesturen van VVD en JOVD van advies dienen over de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst 1995-2000.

Meer exemplaren van het jaarverslag over 1996 kunnen worden besteld door overmaking van f 25,- per exemplaar op girorekening 40.18.232 ten name van de VVD informatierekening te Den Haag, onder vermelding van 49^e jaarverslag.

© Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm en/of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het hoofdbestuur van de VVD.

Eindredactie: drs. Lucas H.M. Osterholt

Productiedatum april 1997

BIJLAGEN

BIJLAGE I

I LIJST VAN AFKORTINGEN

ARA	Algemeen Rijks Archief
AV	Algemene Vergadering
BAV	Bijzondere Algemene Vergadering
BV	VVD-Bestuurdersvereniging ¹
CEUR	Commissie Evaluatie en Update Reglementen
DB	Dagelijks Bestuur
DNPP	Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen
EG	Europese Gemeenschap
ELD	Europees Liberaal-Democraten
ELDR	European Liberal, Democratic and Reform Parties
EK	Eerste Kamer
EP	Europees Parlement
FDP	Freie Demokratische Partei (Duitsland)
FEC	Financieel-economische (partij-) Commissie
HB	Hoofdbestuur
HR	Huishoudelijk reglement
IGC	Inter-Gouvernementele Conferentie
JAV	Jaarlijkse Algemene Vergadering
JOVD	Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie
KC	Kamercentrale
LI	Liberale Internationale
LPC	Landelijke Propaganda Commissie
LSP	Liberale Staatspartij "De Vrijheidsbond"
LVSV	Liberaal Vlaams Studenten Verbond
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
OC	Ondercentrale
POK	Periodiek Overleg Hoofdbestuur-Kamercentralevoorzitters
PVO	Politiek Vrouwen Overleg
PVV	Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (Vlaamse Liberale Partij)
PvdV	Partij van de Vrijheid
RU	Rijks Universiteit
RUG	Rijks Universiteit Groningen
RUL	Rijks Universiteit Leiden
SG	Secretaris-Generaal
TK	Tweede Kamer
TM	Talent Management
VDB	Vrijzinning-Democratische Bond
V&S	Vorming & Scholing
VSR	Vereniging van Staten -en Raadsleden (zie ook BV)
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WTB	Wetenschap en Technologie Beleid

¹ Naam per 1 januari 1995 van de voormalige Vereniging van Staten -en Raadsleden van de VVD.

BIJLAGE II

II Besluiten van de 49^e Jaarlijkse Algemene Vergadering (97^e AV)

(Gehouden op 19 & 20 april te Noordwijkerhout)

1. De algemene ledenvergadering nam kennis van het conform artikel 18.3 der statuten uitgebrachte jaarverslag over 1995.
2. Tot leden van de stembureau werden benoemd:
De heer R. Went te Amsterdam (voorzitter)
Mevrouw L. Frese te Bleiswijk
De heer J. Dijk
De heer J.W. Boon te Wezep
3. Tot leden van de Commissie verslaglegging (de notulencommissie) werden benoemd:
De heer F.F. Bronsgeest jr te Swifterbant
Mevrouw M. Bron
Mevrouw L.H. Harmsma-Sloos te Alphen aan den Rijn
4. Tot leden van de commissie van drie leden ter voorlichting van de algemene vergadering bij de handeling van de rekening en verantwoording worden benoemd:
De heer A. van Hulst te Oss
Mevrouw I.E.J. Muys te Voerendaal
Mevrouw mr. M.Th.M. Tangel te 's-Gravenhage;

met als plaatsvervangende leden:

De heer H.W. van Weeren te Voorhout
De heer drs. A.H.M. Vredenbregt te Rotterdam
Mevrouw F. Kruithof-Nipperus te Voorburg

5. De leden van de commissie van drie leden ter voorlichting van de algemene vergadering bij behandeling van de rekening en verantwoording van het hoofdbestuur conform artikel 30.2 van de statuten van de VVD maakten bekend de jaarrekening 1995 te hebben getoetst en goed bevonden. De commissie spreekt haar instemming uit over het gevoerde financiële beleid en vraagt de vergadering aan het hoofdbestuur decharge te verlenen. Aldus wordt besloten.
6. Besloten wordt het beleidsplan en de begroting voor het jaar 1996 te accorderen.

Tot leden en plaatsvervangende leden van de Commissie van Beroep (art. 32 van de statuten) worden herbenoemd:

- W.J.A. van den Berg te Diever
- mevrouw T. Blom de Kock-van Leeuwen te Den Haag
- mr. A. Voûte te Aerdenhout

Met als plaatsvervangende leden:

- mevrouw J.L. Niemandsverdriet -Leenheer te Burgh-Haamstede (herbenoeming)
- mr. drs. H.A. Meulemans uit Lisse (benoeming)
- drs. M.A.J. Knip uit Emmeloord (benoeming)

7. Besloten werd als extra punt op de agenda te zetten de postume benoeming van Gijs van Aardenne als lid, erelid van de VVD. Met deze benoeming gaat de vergadering akkoord.

8. Het voorstel over het instellen van een landelijke commissie om te onderzoeken of voor de verkiezing van waterschapsbesturen landelijke richtlijnen kunnen worden geformuleerd (agendapunt 7, voorstel van de afdeling De Bilt/Bilthoven, briefnr. 818964) wordt op advies van het hoofdbestuur doorverwezen naar de al bestaande ir. Lely Kring.

Het advies van het hoofdbestuur wordt door de vergadering overgenomen.

9. Het voorstel over de gemeentelijke herindeling (agendapunt 8, voorstel van de afdeling Oegstgeest, briefnr. 818977) wordt op advies van het hoofdbestuur betrokken bij de discussie over het beleid van de Tweede Kamer. De vergadering gaat akkoord met dit procedurevoorstel.
10. Het voorstel van de afdeling Dalfsen (agendapunt 9, briefnr. 818952, betreft gemeente en politie) wordt betrokken bij de discussie over het beleid van de Tweede Kamer.
11. Het voorstel om spreekbeurten welke namens de VVD worden georganiseerd te publiceren in Vrijheid en Democratie (agendapunt 10, voorstel van de afdeling Hilversum briefnr. 818962) wordt aangenomen onder de voorwaarde dat de aankondigingen tijdig en volledig worden aangeboden. Bij de redactie van V&D en de publicatie wordt beperkt tot spreekbeurten van landelijke politici.
12. De voorstellen tot behandeling en vaststelling van het beleidsplan en begroting van het hoofdbestuur om tot een meerjarenbegroting te komen (agendapunt 11) en om de instapcontributie af te schaffen en het voorstel tot wijziging van art. 64.5 hr (agendapunt 12) worden door de vergadering overgenomen.
13. Het voorstel tot vaststelling van de procedure inhoudelijke discussie en wijziging van artikel 50 huishoudelijk reglement (agendapunt 13)

Hiervan worden de volgende wijzigingsvoorstellen overgenomen:

- voorstel 12 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft knelpunten themadag);
- voorstel 13 voor wat betreft 3g (OC Midden Limburg, briefnr. 819565, betreft inhoudelijke discussie);
- voorstel 14 (KC Limburg, briefnr. 819580, betreft inhoudelijke discussie),
- voorstel 16 en 17 (KC Amsterdam, briefnr. 819581 en 819581, betreft inhoudelijke discussie).

De volgende voorstellen worden niet overgenomen:

- voorstel 13 voor wat betreft 5c (OC Midden Limburg, briefnr. 819565, betreft themadagen);
- voorstel 15 (KC Limburg, briefnr. 819580, betreft inhoudelijke discussie).

14. Het voorstel tot wijziging van de kandidaatstellingsreglementen van leden van de GR, PS, TK, EK en EP (agendapunt 14).

Voorstel 18 van het hoofdbestuur met betrekking tot een nota van wijziging betreffende wijziging van de kandidaatstellingsreglementen wordt overgenomen. Ten gunste van deze nota van wijziging worden de amendementen 37, 41, 43 en 60 ingetrokken.

De volgende voorstellen worden overgenomen:

- voorstel 19 (kamercentrale Den Helder, briefnr. 819538, betreft algemene toelichting kandidaatstellingsreglementen);

- voorstel 20 (kamercentrale Den Haag, briefnr. 819486, betreft algemene toelichting kandidaatstellingsreglementen) wordt voor wat betreft lid a overgenomen, verder wordt besloten dat het woord allochtonen zal worden meegenomen;
- voorstel 21 (ondercentrale Midden Limburg, briefnr. 819565, betreft algemene toelichting kandidaatstellingsreglementen)
- voorstel 22 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft toelichting blz. 1 kandidaatstellingsreglementen).

Het voorstel 23 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft toelichting blz. 3 kandidaatstellingsreglementen) is vervallen omdat voorstel 22 de meest vergaande strekking had en is aangenomen.

Bij artikel 2.2. wordt toegevoegd dat de kandidaatstellingscommissie wel tenminste uit 3 personen moet bestaan.

Bij punt 2 wordt amendement 30 ingetrokken ten gunste van het wijzigingsvoorstel.

De voorstellen over de reglementen van gemeente gesplitst worden in gemeenteraad; de voorstellen 24 tot en met 61:

- Voorstel 24 (afdeling Leidschendam, briefnr. 819545, betreft artikel 2.2. GR): de intentie van dit voorstel wordt overgenomen
- Voorstel 25 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819554, betreft artikel 2.2. GR) wordt overgenomen
- Voorstel 29 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 2.5 GR) wordt overgenomen.
- Voorstel 30 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819554, betreft artikel 3.2 GR) wordt ingetrokken
- Voorstel 31 (afdeling Leidschendam, briefnr. 819545, betreft artikel 3.4 GR) vervalt ten gunste van voorstel 24
- Voorstel 32 (afdeling Leidschendam, briefnr. 819545, betreft artikel 3.4 GR) en 33 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819554, betreft artikel 4.1 GR) worden overeenkomstig het advies van het hoofdbestuur niet overgenomen;
- Voorstel 34 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819554, betreft artikel 4.4 TK) vervalt ten gunste van 33
- Voorstel 36 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819554, betreft artikel 4.5 GR) vervalt ten gunste van 35 (afdeling Hilversum, briefnr. 819551, betreft artikel 4.4 en 4.5 GR)

- De voorstellen 37 t/m 40 zijn vervallen.

- * Voorstel 37 (kamercentrale Rotterdam, briefnr. 819541, betreft artikel 5.1 GR)
- * Voorstel 38 (afdeling Hilversum, briefnr. 819551, betreft artikel 5.1 GR)
- * Voorstel 39 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819551, betreft artikel 5.1 GR)
- * Voorstel 40 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819551, betreft artikel 6.1 GR)

- De voorstellen 41 t/m 43 worden overgenomen.

- * Voorstel 41 (kamercentrale Rotterdam, briefnr. 819541, betreft artikel 6.3 GR)
- * Voorstel 42 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819551, betreft artikel 6.3 GR)
- * Voorstel 43 (kamercentrale Rotterdam, briefnr. 819541, betreft artikel 6.3 GR)

- Voorstel 44 (kamercentrale Leiden, briefnr. 819519, betreft artikel 6.4 GR) wordt in stemming gebracht en met 227 stemmen tegen 188 verworpen.

- Voorstel 45 (afdeling Leidschendam, briefnr. 819545, betreft artikel 6.4 GR) is ingetrokken ten gunste van 44

- De strekking van voorstel 46 (kamercentrale Leiden, briefnr. 819519, betreft artikel 6.7 GR- 6.3 TK/PS/EP -6.5 EK) wordt overgenomen.

- De voorstellen 47 t/m 49 worden overgenomen
- * Voorstel 47 (afdeling Amstelveen, briefnr. 819551, betreft artikel 6.3 GR)
- * Voorstel 48 (kamercentrale Limburg, briefnr. 819580, betreft artikel 1.1 PS)
- * Voorstel 49 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 1.6 PS)

- De voorstellen 50 t/m 53 worden verworpen
- * Voorstel 50 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 2.2 PS)
- * Voorstel 51 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 3.5 PS)
- * Voorstel 52 (kamercentrale Limburg, briefnr. 819580, betreft artikel 4.9 PS)
- * Voorstel 53 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 2.3 TK, EK, EP)

- De voorstellen 54 en 55 worden overgenomen
- * Voorstel 54 (kamercentrale Leiden, briefnr. 819519, betreft artikel 4.2 TK, EK, EP)
- * Voorstel 55 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 4.2 TK)

- Voorstel 56 (kamercentrale Leiden, briefnr. 819519, betreft artikel 5.1 TK) wordt overgenomen
- Voorstel 57 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 6.2 EK) wordt verworpen
- Voorstel 58 (kamercentrale Leiden, briefnr. 819519, betreft artikel 7.1 en 7.2 TK, PS, EK en EP) wordt door het hoofdbestuur met argumenten ontraden en wordt verworpen,
- Voorstel 59 (afdeling Ede, briefnr. 819553, betreft artikel 7.1 en 7.2 TK, PS, EK en EP) is ingetrokken ten gunste van voorstel 58, dit wordt in stemming gebracht en met 145 stemmen tegen 322 wordt het voorstel verworpen
- Voorstel 60 (kamercentrale Rotterdam, briefnr. 819541, betreft artikel 7.6 en 7.7 TK, EK, PS en EP) wordt ingetrokken
- Voorstel 61 (kamercentrale Rotterdam, briefnr. 819541, betreft artikel 7.10 TK, EK, PS en EP) wordt overgenomen en betrokken bij de discussie over de statuten en het huishoudelijk reglement in de JAV van 1997.

BIJLAGE III

III **PARTIJCOMMISSIE INDELING 1996**

- A1 Binnenlandse Zaken/Politie
- A2 Justitie

- B1 Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking
- B2 Defensie
- B3 Europese Zaken

- C1 Financieel Economische Zaken/MKB
- C2 Belastingen
- C3 Sociale Zaken

- D1 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening
- D2 Milieuhygiëne
- D3 Landbouw en Visserij/Natuurbeheer
- D4 Verkeer- en Waterstaat

- E1 Onderwijs/Cultuurbeleid
- E2 Wetenschap en Technologiebeleid
- E3 Volksgezondheid

- G1 Leefvormen en Homosexualiteit

Jaarverslag 1996

Samenstelling

Er zijn in het verslagjaar geen veranderingen opgetreden in de samenstelling van de commissie.

Vergaderingen

De combinatie van de vele te behandelen onderwerpen op het gebied van het binnenlands bestuur en van de politie in één commissie heeft ertoe geleid dat de commissie in 1996 niet naar behoren heeft kunnen functioneren. In afwachting van een oplossing van dit probleem, waarover met het hoofdbestuur in overleg is getreden, is de commissie in het verslagjaar eenmaal in vergadering bijeen geweest. Naast deze reguliere vergadering, is een gecombineerde vergadering gehouden van de partijcommissie Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening met leden van de partijcommissies Financieel en economische zaken/Midden- en kleinbedrijf en Binnenlandse zaken/Politie, over kansenzones, grote-steden beleid en fiscale faciliteiten.

Onderwerpen

Tot de onderwerpen die de commissie in 1996 heeft behandeld, behoort de kwestie van monisme en dualisme. Daarbij ging het in het bijzonder om de vraag, of er uit liberaal oogpunt aanleiding is om het staatkundig bestel te wijzigen teneinde bij de decentrale overheden meer dualistische elementen in te bouwen.

De commissie stelde zich op het standpunt, dat er geen reden is voor verdere staatsrechtelijke veranderingen ten faveure van het dualistisch model. De eventuele kloof tussen politiek en burger is met dualisme niet op te lossen. Herziening van het stelsel betreft de burger niet meer bij het bestuur.

De op zichzelf wel bestaande behoefte aan de mogelijkheid van tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, zou gemakkelijk kunnen leiden tot de introductie van het volledig dualistische stelsel. Daarom heeft ook die mogelijkheid niet de voorkeur van de commissie.

Het is wel denkbaar dat er iets wordt gedaan aan de attitude van de bestuurders, in de vorm van een meer interactief bestuur.

De commissie heeft zich tevens beziggehouden met de follow-up van het rapport van de Commissie-Van Traa. Daarbij meent de commissie dat niet al het toelaatbare, of niet-toelaatbare, in wetgeving kan worden vastgelegd. Bevoegdheden die ingrijpen in het leven van de burger, mogen overigens niet zonder wettelijke grondslag worden uitgeoefend. Beslissingen zullen niet alleen door de opsporingsinstanties, maar vooral ook door het bevoegd gezag moeten worden gedragen. Er dient sprake te zijn van controle en het afleggen van verantwoording.

Een ander onderwerp dat door de commissie is besproken, is de drugsproblematiek.

Die problematiek is niet slechts met repressiviteit op te lossen. Maar het vrijlaten van softdrugs is, alleen al op grond van internationale verdragen, niet mogelijk. Binnen de partij wordt overigens verdeeld gedacht over de drugsproblematiek.

De commissie is van mening, dat de nota Drugbeleid van het kabinet een werkbaar geheel levert voor de komende jaren. Op dit beleidsterrein zijn enkele opmerkingen van de commissie doorgegeven aan de VVD-fractie in de Tweede Kamer.

Ten aanzien van de maatregelen ten behoeve van de grote steden, de kansenzones, het grote-steden beleid en fiscale faciliteiten, kwam de commissie in een gecombineerde vergadering met de partijcommissies Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en Financieel en economische zaken/Midden- en klein bedrijf tot enkele conclusies. Generieke subsidiemaatregelen zijn niet gewenst, er moet sprake zijn van een vrije afschrijving, de overheid dient voorwaarden te scheppen, het eigen initiatief en de eigen verantwoordelijkheid zijn belangrijk en vrije krachten moeten een kans krijgen.

Van de overige onderwerpen waarmee de commissie zich in 1996 heeft beziggehouden, kunnen worden genoemd: gemeentelijke herindeling, de wetsontwerpen stadsprovincie Rotterdam, de evaluatie van de reorganisatie van de politie, binnenlandse zaken en Europa.

Jaarverslag 1996 van de Partij Commissie Buitenlandse Zaken /Ontwikkelingssamenwerking

In het najaar van 1996 heeft de partij commissie Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking in samenwerking met de partijcommissie Europese Zaken een gezamenlijk vergadering gehouden alwaar de Staatssecretaris van Europese Zaken, de heer mr M. Patijn, een lezing heeft verzorgd over het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie en de recente ontwikkelingen met betrekking tot de IGC.

In april heeft de heer mr W.E. Kulsdom, Directeur Geographical Development van AKZO Nobel, een voordracht verzorgd over " Actual Economic Development in Mainland China". Hiervoor zijn de leden en de adviserende leden van de partijcommissies Europese Zaken en Financieel Economische Zaken uitgenodigd.

In mei 1996 heeft de Israëlische Ambassadeur, de heer Gal, tijdens een vergadering van de partijcommissie zijn visie gegeven over de actueel politieke ontwikkelingen in Israël in het licht van de verkiezingen. Hiervoor waren tevens uitgenodigd de leden en adviserende leden van de partijcommissies Defensie, Europese Zaken en Financieel Economische Zaken.

In het najaar heeft de Commissie Buitenland & Ontwikkelingssamenwerking commentaar geproduceerd op de begroting van het Ministerie van Buitenland Zaken & Ontwikkelingssamenwerking.

De Commissie heeft op regelmatige basis actuele buitenlandse aangelegenheden besproken met de leden van de fracties in de Eerste en Tweede Kamer.

De Commissie heeft voorts deelgenomen aan de activiteiten van de Commissie voor Defensie, Commissie Europese Zaken en de activiteiten georganiseerd door de Internationaal Secretaris.

De Commissie stelt het zeer op prijs dat zij direct wordt betrokken bij de activiteiten van de Internationaal Secretaris van de Partij.

De Commissie Buitenland & Ontwikkelingssamenwerking komt behalve de maanden juli en augustus elke 3e woensdag van de maand bijeen. Tevens organiseert zij extra vergaderingen als daartoe aanleiding bestaat.

De commissie kent de volgende samenstelling:

Voorzitter: mr J.G.N. de Hoop Scheffer

Secretaris: mr R.H. van der Meer

drs. G.W.F. Vigeveno

drs. J.W. van der Meulen

mr G.P.H. Kreijen

drs. A.A. Koppers

mw. drs A.M. Hey

J. Manheim

mw. L.C. van de Perk

mr drs. J.C. van Baalen

dr A.C.A. Dake

drs. H.H.J Labohm

Tweede Kamer:

lr. E.L.P. Hessing

drs F.W. Weisglas

Th. van den Doel

Eerste Kamer

mw F.M. Roscam Abbing-Bos

drs P.J.H.M. Luijten

jhr mr A.A. Loudon

Europees Parlement:

mr J.G.C. Wiebenga

mw. A.L.E.C van der Stoel

J.D. Blaauw

J.W. Verbeek

M.J. Varekamp

dr W.F. van Eekelen

VVD COMMISSIE DEFENSIE

E.R.M. Balemans, Postbus 85013, 3508 AA Utrecht
Tel: 030 - 2510.550 / Fax: 030 - 2510.473

JAARVERSLAG 1996

1. SAMENSTELLING

In 1996 bestond de commissie uit de volgende leden:

drs. M.A.J. Knip (voorzitter), E.R.M. Balemans (secretaris), J.F.W. van Angeren, A.P.P.M. van Baal, mw.drs. J. Buzeman, ir. E.B. van Erp Taalman Kip, drs. A. de Graaff, H.A. Kamman, mr. R.A.F. van de Kamp, R.A.A. Klaver, G. Lakerveld, P.J. Rosenkrantz, drs. R. van de Ruit, prof.mr. J.E. Spruit en O.S.W. Vollema.

Adviserend lid waren: (Tweede Kamer:) J.D. Blaauw, M. van den Doel, mw. S. van Heemskerck Pillis-Duvekot, ir. E.L.P. Hessing, H.A.L. van Hoof, W.P. Keur en drs. F.W. Weisglas, (Eerste Kamer:) drs. D.J.D. Dees, dr. W.F. van Eekelen, J.A. van Graafeiland en A. de Jager, (HB) mr.drs. J.C. van Baalen.

In mei werd de Generaal-majoor Van Baal benoemd tot PCDS waardoor hij helaas genoodzaakt was zijn lidmaatschap van de commissie neer te leggen. In zijn plaats werd benoemd de Kolonel Vollema.

2. VERGADERINGEN

De commissie heeft in het verslagjaar negen maal vergaderd en wel op:

9 januari, 13 februari, 12 maart, 9 april, 14 mei, 11 juni, 10 september, 15 oktober, 3 december. In september is een werkgroep ingesteld met als doel te komen tot een visie op de Nederlandse Defensie voor de toekomst. De werkgroep bestaat uit: drs M.A.J. Knip (voorzitter), E.R.M. Balemans (secretaris), mw.drs. J. Buzeman, drs. A. de Graaff, R.A.A. Klaver, drs. R. van de Ruit en O.S.W. Vollema. In de eerste helft van 1997 zal de werkgroep haar bevindingen in een rapport publiceren. Als afgeleide hiervan zal tevens een bijdrage worden geleverd aan het VVD Verkiezingsprogramma 1998-2002.

3. (GAST)SPREKERS

Inleidingen als (gast)spreker werden tijdens de commissievergaderingen gehouden door:

- Generaal-majoor F.J.M. Vogelpoel, Gouvverneur KMA; Onderwijs KMA & krijgsmacht, gevolgen van de herstructurering (12 mrt),
- A. de Jager, lid Eerste Kamer VVD; Situatie Nederlandse Antillen (9 apr),
- mr. A.J. Te Veldhuis, lid Tweede Kamer VVD; Situatie Nederlandse Antillen (11 jun).

4. OVERIGE BIJEENKOMSTEN

Op 12 april werd door de commissie, na voorbereiding door A.P.P.M. van Baal, een werkbezoek gebracht aan de 13 Mechbrig te Oirschot onder begeleiding van Brigade-

generaal G. de Gilde.

Eveneens **12 april** werd door de commissie in de middag een bezoek gebracht aan VTN Veiligheidstechniek Nederland te Oss, onderbegeleiding van haar directeur A. van Hulst. VTN is vaste leverancier van materieel aan de krijgsmachtdelen.

Op **8 oktober** vond de jaarlijkse vergadering plaats van het hoofdbestuur van de VVD met de voorzitters en secretarissen van de partijcommissies.

5. SPEERPUNTEN IN 1996

Een aantal onderwerpen sprongen qua actualiteit in het verslagjaar naar voren; de situatie in het voormalig Joegoslavië en de nasleep van de val van Srebrenica in juni 1995. Voorts de voortgaande discussie over het adequaat uitvoeren van de PRIORITEITENNOTA in het licht van de herstructurering en de inkrimping van de krijgsmacht. Daaruit voortvloeiend ontstond grote zorg met betrekking tot de onrust onder het personeel van Defensie als gevolg van de grote, en langdurige, onzekerheden waarmee de reorganisatieprocessen gepaard gingen. Verder is de situatie op de Nederlandse Antillen en permanente en grote zorg gebleken.

Daarnaast kwamen de volgende onderwerpen in de commissie aan de orde:

- Personeelsbeleid,
- Rol van internationale organisaties (EG/WEU/CVSE/NAVO/VN),
- Crisisbeheersing (peace keeping & peace enforcing) in VN-missies,
- Joegoslavië (inzet NL militairen),
- Nieuwe veiligheidssituatie in Europa,
- Snelle interventiemacht,
- Positie van de Nederlandse Defensie industrie,
- De situatie van de Nederlandse Antillen,
- Begroting 1997.

6. PARTICIPATIE VAN LEDEN EN ADVISEREND LEDEN

In 1996 werden de vergaderingen van de commissie goed bezocht. De aanwezigheid van de leden vertoont daarmee andermaal een stijgende lijn ten opzichte van het voorgaande jaar (1995: 68,67%). Bij vrijwel alle vergaderingen waren leden van de fracties van de Eerste en Tweede kamer aanwezig.

<u>Maand</u>	<u>Leden (13)</u>	<u>Kamerleden</u>
Januari	11	0
Februari	7	3
Maart	13	4
April	12	3
Mei	11	3
Juni	8	3
September	12	0
Oktober	9	2
December	12	1

In percentages bedraagt de aanwezigheidsfrequentie van de leden over 1996: 72,65%
(117 = 100%, 85 = 72,65%)

7. SLOTOPMERKING

De relatie met het algemeen secretariaat was in het verslagjaar zeer goed te noemen. De samenwerking met, met name, mw. M.A.M. Goergen en drs. L.H.M. Osterholt verliep uitermate plezierig en soepel en heeft ertoe geleid dat de commissie Defensie op adequate wijze werd ondersteund bij haar werkzaamheden.

w.g.

Eric R.M. Balemans
secretaris

januari 1997

Jaarverslag van de Partijcommissie Europese Zaken van de VVD over 1996

De Partijcommissie Europese Zaken is in 1996 acht maal bijeengekomen. Naast de behandeling van de Europese actualiteiten, hebben de IGC (Intergouvernementele Conferentie) en de voorbereidingen voor het Nederlands Voorzitterschap centraal gestaan in de werkzaamheden van de Partijcommissie in 1996.

Op 6 februari heeft de Partijcommissie de voortgang bij de voorbereidingen voor de IGC besproken met staatssecretaris Patijn.

In maart heeft de Partijcommissie vervolgens de regeringsnotitie 'Tussen Madrid en Turiijn: Nederlandse prioriteiten aan de vooravond van de IGC 96' alsmede het Benelux-memorandum voor de IGC besproken.

In mei wordt de discussie i.z. de gezamenlijke notitie van de Partijcommissies Landbouw en Europese Zaken over het gemeenschappelijk landbouwbeleid 'GLB: rem of motor' afgerond. Deze notitie is ter beschikking gesteld van het HB en fracties. Tevens heeft de Partijcommissie in mei een eerste discussie gehad over het externe economische beleid van de Europese Unie.

Begin juli heeft de Partijcommissie de notitie 'Communautarisering derde pijler v.w.b. drugsbeleid' - een vervolgnotitie van de in 1995 uitgebrachte notitie 'Stellingen i.z. Europese samenwerking op het gebied van Justitie en Binnenlandse Zaken' - besproken. Deze notitie is ter beschikking van het HB en fracties gesteld.

In september heeft de Partijcommissie de B.S.E.-problematiek uitvoerig besproken met de heer J. Mulder (lid E.P.) a.d.h.v. een door de heer Mulder geschreven notitie.

In oktober heeft de Partijcommissie de EMU en de problematiek rond de invoering van de Euro besproken a.d.h.v. een besprekpuntennotitie. Deze notitie zal in het komende jaar nader worden uitgewerkt.

Op 27 november hebben de Partijcommissies Buitenlandse Zaken en Europese Zaken een gezamenlijke bijeenkomst met de staatssecretaris de heer Patijn gehad i.z. de IGC en het Nederlandse voorzitterschap in de eerste helft van 1997.

Begin december heeft de Partijcommissie tenslotte een vervolgdiscussie i.z. het externe economisch beleid van de Europese Unie gehouden. a.d.h.v. een concept-notitie.

Voorts heeft de Partijcommissie Europese Zaken zich o.m. gebogen over: besluitvorming binnen de Unie, de effectiviteit van het GBVB, gezamenlijke aanpak van criminaliteit in de EU alsmede voorstellen i.z. werkgelegenheidsbeleid op EU-niveau.

In 1996 is actief deelgenomen aan de werkzaamheden en beraadslagingen van de Partijcommissie door de leden en adviserende leden E.P., E.K. en T.K.

In memoriam.

Op 16 juli 1996 is mr. H.R. Nord overleden. Met het overlijden van de heer Nord heeft de Partijcommissie Europese Zaken een zeer gewaardeerde, inspirerende voorzitter verloren en een Europeaan van het eerste uur.

Mutaties in de Partijcommissie.

In het voorjaar 1996 heeft het Hoofdbestuur de heer C.C.A. Beels benoemd in de Partijcommissie.

In november 1996 heeft het Hoofdbestuur de heer M.A.J. Knip benoemd tot voorzitter.

Samenstelling Partijcommissie Europese Zaken per 31-12-1996:

leden: drs. M.A.J. Knip (voorzitter), mevr. E.J. Brandenburg (secretaris), mevr. mr A.D. Adema, drs. Chr.L. Baljé, drs. C.C.A. Beels, prof. mr M.C.B. Burkens, mevr. drs. M.E. van Emden, drs. R.J. Goedbloed, mr J.M.A. Hosman, mr D.H. Kok, mr P. Roscam Abbing, mr drs. J.C. van Baalen;

adviserende leden: ir. E.L.P. Hessing, mr O.P.G. Vos, drs. F.W. Weisglas, dr. W.F. van Eekelen, J.A. van Graafeiland, M.J. Varekamp, J.W. Verbeek, mevr. mr J.E.S. Larive, ir. J. Mulder, mw. dr. P.C. Plooi-van Gorsel, drs. G.M. de Vries, mr. J.G.C. Wiebenga, drs. F.A. Wijsenbeek.

E.J. Brandenburg
secretaris
januari 1997

J A A R V E R S L A G 1 9 9 6

Commissie Financieel & Economische Zaken/Midden- en Kleinbedrijf

1. Inleiding

De Commissie FEZ/MKB heeft in 1996 achtmaal vergaderd. Eenmaal is overleg gevoerd met minister Zalm. Bij de vergaderingen zijn elke keer een aantal adviserende leden aanwezig geweest. De commissie stelt de ruime aanwezigheid van de adviserende leden zeer op prijs. Door de commissie wordt veel waarde gehecht aan de rapportage inzake het MKB die periodiek door de heer van Erp wordt opgesteld.

Door de leden van de commissie is incidenteel deelgenomen aan een overleg in andere partijcommissies. Ook het omgekeerde heeft plaatsgevonden.

De commissie is in 1996 uitgebreid door de benoeming als lid van de heer W.I.I. van Beek.

2. Uitvoering werkprogramma

In 1996 zijn een groot aantal onderwerpen in de commissie aan de orde gekomen. Naast de onderwerpen zoals vermeld in het Jaarprogramma bood de actualiteit een breed scala van te bespreken zaken. De resultaten van het overleg zijn in de meeste gevallen rechtstreeks aan de betrokken fractieleden ter kennis gebracht. Het overleg met minister Zalm betrof met name de twee eind 1995 door de commissie uitgebrachte notities inzake "Liberale deregulering" en "Privatisering" alsmede het begrotingsbeleid.

Het besprokene ter vergadering is telkens vastgelegd in een verslag.

De belangrijkste in de commissie besproken onderwerpen waren:

- Mededingingsbeleid (wetsontwerp);
- Kamers van Koophandel (wetsontwerp);
- Financieel-economisch beleid (Miljoenennota-MEV);
- Begrotingsbehandeling EZ;
- Kapitaaldienst;
- Flexibiliteit van de arbeid;
- Beschermingsconstructies;
- Corporate Governance;
- Positie ambtenaar/overheidscommissaris;
- Fiscale voorstellen m.b.t. positie directeur-grotaandeelhouder en rente-aftek;
- Energiebeleid;
- Monetaire ontwikkeling Europese Unie (EMU);

- Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie;
- Rekenkamerrapport over steun aan onderneming;

drs H.G. van der Bend
Rijswijk, 6 januari 1997

1 Samenstelling en vergaderingen

De commissie bestaat thans uit 10 gewone leden, 3 leden uit de Tweede Kamer, 2 leden uit de Eerste Kamer en 1 lid uit het Europees parlement. De commissie heeft in 1996 elf maal plenair vergaderd. Daarnaast zijn negen ad hoc commissies werkzaam geweest met de volgende onderwerpen:

1	Wijziging AWR/Boetestelsel	
2	Verschillen in behandeling gehuwden/samenwonenden en ongehuwden (vervolg op notitie uitgebracht in 1995)	Tweede notitie uitgebracht
3	Flexibele pensioenen (Rapport Witteveen)	Rapport uitgebracht
4	Wijziging BRK	Rapport uitgebracht
5	Uitholling grondslag vennootschapsbelasting	Rapport uitgebracht
6	Nieuwe beroepsmogelijkheden	
7	Aanmerkelijk belang	Twee nota's uitgebracht
8	Nieuw Nederlands stelsel van belastingheffing	
9	Verdragsbeleid/grensoverschrijdende activiteiten	

De commissie is zodanig samengesteld dat de belangrijkste deelgebieden van het belastingrecht door vakspecialisten kunnen worden behandeld.

2 Algemeen

Het wetgevend programma van het Ministerie van Financiën is de laatste jaren sterk geïntensiveerd. Dit heeft er toe geleid dat, nog sterker dan in voorgaande jaren, een beroep is gedaan op de commissie om actueel te adviseren. Dit is gebeurd door het uitbrengen van rapporten en nota's door ad hoc commissies (zie paragraaf 1). Daarnaast zijn - veelal op verzoek van kamerleden - adviezen uitgebracht door individuele commissieleden en commentaren geleverd in de plenaire commissievergaderingen. De lijst van behandelde onderwerpen is opgenomen in paragraaf 4.

3 Contacten met andere commissies

Op 24 september 1996 heeft de voorzitter in een voordracht voor de Commissie Financieel Economische Zaken/MKB een toelichting gegeven op de VVD visie op het wetsontwerp wijziging regime aanmerkelijk belang. Op verzoek zijn aan enkele commissies kopieën van nota's en rapporten toegezonden.

4 Onderwerpen

De onderwerpen die in 1996 aan de orde zijn geweest betreffen onder meer:

- Dividendbelasting en aandelenfusie
- Organisatie belastingdienst
- Bedrijfsplan belastingdienst
- Fiscaal boetestelsel
- Verschillen in belastingheffing
gehuwden/ongehuwden/samenwonenden/alleenstaanden
- Alleenstaande als uitgangspunt belastingheffing
- Beperking aftrekbaarheid renteaftrek op consumptief krediet
- Inkomensvernietiging door wachtgelders
- Rapport Witteveen (flexibele pensioenen)
- Wijziging BRK
- Uitholling grondslag vennootschapsbelasting
- Harmonisatie Europese belastingwetgeving
- Wijziging aanmerkelijkebelang regeling
- AWR, nieuwe beroepsmogelijkheden
- Algemene Wet Bestuursrecht
- Vergroening belastingstelsel
- Fiscaal verdragsbeleid
- Waardering pensioenverplichtingen directiepensioenlichamen
- Optieverzoek belaste verhuur
- Wetsvoorstel energiedistributie
- Notitie terugwerkende kracht
- Notitie huurwaardeforfait/maximum
- Wetsvoorstel belastingvereenvoudiging
- Notitie verdragsbeleid
- Boeteinspecteur
- Uniformering fiscaal procesrecht
- Belastingheffing op internettransacties
- Nieuw Nederlands stelsel van belastingheffing
- Vergelijkende berekeningen autokostenfictie
- Ontwikkelingen BTW/financiële instellingen
- Nieuw Nederlands stelsel van belastingheffing
- Verdragsbeleid/grensoverschrijdende activiteiten

December 1996

Drs. H. van der Torn, secretaris

Verslag van de partijcommissie Sociale Zaken over het jaar 1996

Met dit verslag voldoet de partijcommissie Sociale Zaken aan het gestelde in artikel 60.3 van het Huishoudelijk Reglement van de Vereniging VVD.

De partijcommissie Sociale Zaken bestaat sinds juni 1994 uit de volgende personen: Prof. dr C.K.F. Nieuwenburg, voorzitter, mw. mr S.E. Korthuis, secretaris, drs A.F. Bakhoven, M. van Greuningen, dr. K. Groenveld, mw. C.A. Huigen-van Boven, mr A.J. Kokshoorn, mr M.P.C. van der Krogt, mr J.E. Peper, ir T. Thalhammer en drs H. Vrind.

De adviserende leden zijn: H.A.L. van Hoof, mw. A.L.E.C. van der Stoel, mw. M.J. Essers-Huiskamp, mw. mr A.M. van Blerck-Woerdman, mw N.H. van den Broek-Laman Trip, H.F. Heijmans, mr R.A.E. de Haze Winkelman en mw. dr. Plooi-van Gorsel.

In de herfst van 1996 heeft de voorzitter, Prof. dr C.K.F. Nieuwenburg de commissie wegens persoonlijke omstandigheden moeten verlaten. De commissie heeft hiervan met teleurstelling maar ook begrip kennis genomen. Tevens heeft de commissie zijn waardering uitgesproken voor de wijze waarop de heer Nieuwenburg de commissie heeft geleid sinds juni 1994. De heer Peper is door het HB tot voorzitter benoemd.

De partijcommissie Sociale Zaken heeft in 1996 vergaderd op 30 januari, 20 februari, 19 maart, 16 april, 14 mei, 11 juni, 9 juli, 24 september, 22 oktober, 19 november en 17 december 1996. Op 23 september 1996 is een colloquium over de toekomst van de sociale zekerheid georganiseerd.

In de vergaderingen van 30 januari, 20 februari, en 9 juli gesproken over de pensioenproblematiek. De fundamentele wijziging van het stelsel van sociale zekerheid c.q. de strategiediscussie sociale zekerheid is aan de orde geweest in de vergaderingen van 30 januari, 16 april, 14 mei, 11 juni, en 9 juli. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een colloquium op 23 september 1996. Het samenvattend verslag hiervan is als bijlage bij deze rapportage gevoegd. Aan de armoedeproblematiek is aandacht besteed in de vergaderingen van 20 februari, 19 maart, 19 november en 17 december. De WAO/PEMBA is tijdens de vergaderingen van 14 mei en 11 juni aan de orde geweest. Tijdens de vergadering van 19 maart 1996 is uitgebreid van gedachten gewisseld met het VVD-lid van het EP, mw. Dr. Plooi - van Gorsel.

Tijdens alle vergaderingen is ingegaan op de politieke actualiteiten en zijn de aanwezige kamerleden van ad hoc adviezen voorzien of zijn afspraken gemaakt over nadere individuele advisering door commissieleden.

Daarnaast is incidenteel aandacht besteed aan de Arbeidsvoorzieningswet, het Algemeen Verbindend Verklaren van CAO's, de WSW/WIW, SWI-traject, additionele arbeid, de begrotingsbehandeling SZW, de uitvoering van de bijstandswet, de uitvoerbaarheid van regelingen in zijn algemeenheid,

Verschillende leden hebben individuele adviezen uitgebracht aan de verschillende kamerleden.

Ook hebben verschillende leden van de commissie een belangrijke bijdrage geleverd aan het onderdeel AOW, Pensioen, Vut en Fiscaliteit van de discussienota 'Zorgen voor de Toekomst: VVD-visie op Ouderenbeleid', welke nota is besproken op de VVD-themadag van 30 november 1996.

De dames Huigen en Van den Broek zijn benoemd tot lid van de Initiatiefgroep Ouderen.

januari 1997

JAARVERSLAG 1996 VAN DE PARTIJCOMMISSIE VOLKSHUISVESTING EN
RUIMTELIJKE ORDENING (VRO)

1.

Leden van de commissie VRO

voorzitter: drs. H.B. Eenhoorn

secretaris: mevrouw mr. drs. D. de Groot

leden: P.J. van den Broek; mevrouw L.M. Driessen-
Jansen; ir. Th.F.M.S. van Keulen;
J.P. van der Meulen; E. Peerbolte;
ir. H. Pluckel; drs. J.H.A.A. Prins;
drs. N. Rietdijk; drs. B. van der Velden.
Voorts woonde de heer drs. A. J. van der Burg de
vergaderingen bij.

Adviserende leden:

mevrouw mr. A.M. van Blerck-Woerdman; A.A.M.E.
van Erp; ir. P.H. Hofstra; mr. A.J. te Veldhuis;
mevrouw drs. P.J.L. Verbugt (allen lid Tweede
Kamer);
Ing. L.M. de Beer; dr. L. Ginjaar; J.J. van
Heukelum; ir. N.G. Ketting; mevrouw F.M. Roscam
Abbing-Bos; mr. H.P. Talsma; H. Wiegel (allen lid
Eerste Kamer).

2.

Algemeen

In het jaar 1996 kwam de commissie Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening (VRO) tien keer bijeen.

3.

Werkzaamheden commissie VRO: congressen

De commissie VRO organiseerde samen met de commissie Verkeer
en Waterstaat een themacongres over "Ruimtelijke Ordening en
Mobiliteit". Deze bijeenkomst vond plaats op 17 februari
1996. Als sprekers traden op: mevrouw A. Jorritsma-Lebbink,
minister van V en W; de heer mr. P.A. Nouwen, hoofddirecteur
van de ANWB; de heer ir. K.J. Noordzij, algemeen voorzitter
en directeur Transport en Logistiek Nederland; en de heer
J.C. de Lang, lid partijcommissie V en W.
Ten behoeve van het themacongres werd een discussienota
opgesteld, getiteld: "Elementen van het Mobiliteitsvraag-
stuk". De scribenten waren: de heren Van der Burg en Van der
Velden (beiden commissie VRO) en Hoekzema en De Lang (beiden
V en W).

De conclusies van het themacongres zijn aan het hoofdbestuur van de VVD aangeboden.

Voorts organiseerde de commissie VRO een flitscongres over het "Nationaal Ruimtelijk Beleid". De bijeenkomst vond plaats op 16 maart 1996. Als sprekers traden op: de heer ir. H. Pluckel; de heer drs. L.M.L.H.A. Hermans (CdK Friesland); de heer ing. J. Kuiper, voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Bouwondernemers.

Ten behoeve van het flitscongres werd de discussienotitie "Actualisering Nationaal Ruimtelijk Beleid" opgesteld. De scribent was: de heer H. Pluckel.

Ter voorbereiding van het congres werd een brainstormavond gehouden, waarbij aanwezig waren: vertegenwoordigers van de commissies Milieu; FEZ/MKB; V en W; mevrouw W. de Vreij-Vringer (hoofdbestuur); de heer Meijer (wethouder van Den Haag); de heer Kuiper (NVB); de heer Hertog (burgemeester Velsen); de heer Winsemius (Natuurmonumenten).

De conclusies van het flitscongres zijn aan het hoofdbestuur van de VVD aangeboden.

4.

Overige werkzaamheden commissie VRO

De commissie heeft zich met de volgende onderwerpen beziggehouden:

- Begroting VRO 1997;
- BWS-budget;
- Woningbouwproductie;
- Prognosemodel volkshuisvesting;
- Toezicht op woningcorporaties (rapport Algemene Rekenkamer);
- Verhouding huurder-verhuurder (procesvereisten);
- Huisvestingswet;
- Nieuwe Huursubsidiewet;
- Wijziging van de Woningwet inzake vergunningvrije bouwwerken in beschermde stads- en dorpsgezichten;
- Huurwaardeforfait en aftrekbaarheid hypotheekrente;
- Uitvoering van de VINEX;
- Actualisering van het nationaal ruimtelijk beleid;
- Toekomstverkenningen van het ruimtelijk beleid;
- Ruimtelijk planningstelsel;
- Besluitvorming over grote projecten (één-besluit-regeling);
- Deelrapport Ruimtelijke Ordening van het project Bestuurlijke Vernieuwing Friesland (december 1995);
- Wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (verstrekken van subsidies);
- Het Groene Hart;
- Planologische Kernbeslissing HSL-Zuid;
- Streekplan Zuid-Holland Oost;
- Verkiezingsprogramma 1998.

In juni 1996 werd met vertegenwoordigers van de commissies Binnenlandse Zaken en FEZ/MKB gesproken over het grotestedenbeleid, investeringen, kansenzones en fiscale faciliteiten.

In december 1996 werd de bijeenkomst gewijd aan: toekomstverkenningen van de Ruimtelijke Ordening. De heer dr. K. Groenveld, directeur van de Teldersstichting, en de heer drs. A.J. van der Burg hielden een inleiding.

5. Notities

De volgende notities werden opgesteld:

- Fiscus en eigen woning (N. Rietdijk; juni 1996);
- Notitie inzake stimulering Ruimtelijk Economische ontwikkeling in de steden (H. Pluckel, juni 1996);
- Aandachtspunten voor het VVD-verkiezingsprogramma 1998, onderdeel ruimtelijke ordening (H.B. Eenhoorn, H. Pluckel, B. van der Velden en D. de Groot; september 1996).

JAARVERSLAG van de commissie Milieuhygiene 1996

Door de Commissie werd het afgelopen jaar met name aandacht besteed aan de actualisering van het VVD-milieubeleid in het kader van het VVD-verkiezingsprogramma.

Mevrouw de Blécourt-Maas en de heren Ten Wolde en Waterman leverden hiervoor de discussiepunten aan.

Vergaderingen

De Commissie is in 1996 acht maal bijeen geweest.

Met de kamerleden Te Veldhuis, Klein-Molekamp, Ginjaar en Ketting werd van gedachten gewisseld over een groot aantal actuele zaken, waaronder:

- Rapport van de Commissie Klimaatverandering
- Nota produkt en milieu
- Wetsontwerp milieuverslaglegging
- Verpakkingsoverleg
- Afvaloverleg
- Geluidshinder industrie
- CO2 beleid
- Nota-overleg industrie- en drinkwatervoorziening
- TCR
- Radonbeleid
- Bodembescherming
- Rapport afvaloverlegorgaan
- Gevolgen voor milieu van de bevolkingsontwikkeling
- Milieubegroting

Overleg met andere commissies

Met de Commissie Landbouw werd overlegd m.b.t. het bodembeleid.

Met de Commissie Ruimtelijke Ordening werd gediscussieerd over stellingen ter voorbereiding van een 'flitscongres' met als onderwerp "Actualisering van het nationaal ruimtelijk beleid".

Leden van de Commissie:

Drs. G.H.B. Verberg (voorzitter), mw. Mr. M. Daalmeyer (secretaris), mw. Drs. J. de Blécourt-Maas, Dr. R. Braams, Drs. D.J.P. Dijkhuis, Mr. J.J. Groenendaal, Mr. W. Koegler, Drs. F.H. Meppelder, Drs. G.A. de Vrey, R.E. Waterman, Ir. J.G. ten Wolde.

Jaarverslag-overzicht activiteiten van de Partij Commissie Landbouw en Natuurbeheer van de VVD

Zowel de nadere uitwerking van de nota Dynamiek en Vernieuwing, als wel de diverse ontwikkelingen op het agrarisch gebied zijn aanleiding geweest voor de Partij Commissie een actieve rol te spelen als adviseur naar de Eerste en Tweede Kamerleden van de VVD, het Hoofdbestuur van de VVD en overige bestuursleden binnen de VVD zoals Prov. Statenleden. Het feit dat de VVD een eigen Minister heeft op de post LNV is mede inspirerend geweest.

Diverse onderwerpen heeft de Partij Commissie bezig gehouden, waaronder met name: Europees Landbouwbeleid; Mestproblematiek; BSE-affaire; particulier- en agrarisch natuurbeheer; Landbouw onderwijs.

De Partij Commissie is 12x bijeengekomen waarbij in sommige gevallen bij het behandelen van specifieke thema's externe deskundigen werden gevraagd.

Ook de Partij Commissie heeft gekozen voor een bepaalde vorm van "interactief" bestuur. Voor het eerst zijn er dit jaar naast de reguliere vergaderingen ook diverse werkbezoeken gehouden zoals o.a. naar het C.L.M. (Centrum voor Landbouw en Milieu) en veeteeltbedrijven in Terschelling; en een 3 daags werkbezoek aan Engeland. Bij dit laatste werkbezoek is aan de Partij Commissie nog eens duidelijk het belang van particulier en agrarisch natuurbeheer geworden. Een bezoek aan een "mest-verwerkings-electriciteits" centrale gaf aan de Commissie aan welke technologische ontwikkelingen wij in Nederland verder vorm dienen te geven.

Diverse nota's en standpunten over uiteenlopende zaken zijn door de Partij Commissie opgesteld en aangeboden aan zowel de Eerste en Tweede Kamerleden van de VVD; de VVD-minister van LNV en het Hoofdbestuur van de VVD.

Het betrof hier o.a.:

- Nota REM of Motor, aangaande het Nederlandse Landbouwbeleid in relatie met het Europese Landbouwbeleid.
- Nota Plattelands ontwikkeling in relatie met recreatie en toerisme; dit als uitwerking op de nota Dynamiek en Vernieuwing.
- Standpunt van de Partij Commissie over de Flora- en Faunawet.
- Standpunt over particulier natuurbeheer, o.a. i.v.m. uitwerking SGR en het NBP.

De mestproblematiek heeft de partij Commissie intensief bezig gehouden. Met het Hoofdbestuur was de Commissie van mening dat het van groot belang was om voor de diverse VVD-bestuursleden Gemeentelijk - Provinciaal en Landelijk een speciale avond hieraan te wijden. Door een aantal goede voordrachten van de Voorzitter van de VVD; Eerste en Tweede Kamerleden en de VVD minister van Landbouw is er duidelijkheid gebracht aan de VVD achterban over de mest- en milieuproblematiek. Een succesvolle aanpak, die ook het komende jaar door de Partij Commissie zal worden gevolgd.

Door haar meer interactieve wijze van werken is de Partij Commissie ook meer naar buiten en in de publiciteit getreden. Hierbij is het uitgangspunt geweest dat dit alleen mag leiden tot ondersteuning van de VVD-standpunten en in overleg met de Kamerleden en het Hoofdbestuur. De deskundigen binnen de Partij Commissie konden op deze wijze binnen hun vakgebied extra ondersteuning geven aan de Kamerleden. Dit is als zeer nuttig ervaren.

Enkele onderwerpen, zoals mestwetgeving en Europees beleid zijn voor de Commissie aanleiding geweest om overleg te voeren met de andere Partij Commissies binnen de VVD. Een dergelijk overleg heeft bijgedragen tot een nog gefundeerder standpunt over deze thema's, waarbij de nota Rem of Motor. Europees Landbouwbeleid is een co-productie van de Commissie LNV en de Commissie Europese Zaken.

Ook voor het komende jaar wil, en is de Partij Commissie Landbouw en Natuurbeheer in staat een duidelijk inspirerende en adviserende rol te spelen voor alle VVD-bestuurderen, vertegenwoordigers in de Eerste en Tweede Kamer, Prov. Staten, voor wie landbouw en natuurbeheer onlosmakelijk is verbonden met een economisch en leefbaar landelijk gebied.

J.L.M.M. Damen
Secretaris

Jaarverslag 1996 van de Partijcommissie Verkeer & Waterstaat.

ALGEMEEN:

De commissie heeft in het afgelopen jaar 10 keer plenair vergaderd. Daarnaast zijn er vergaderingen geweest in subgroepen om bepaalde onderwerpen voor te bereiden of uit te diepen.

Alle vergaderingen werden bijgewoond door leden van de Eerste en Tweede Kamerfractie en veelal ook door een lid van het Europees Parlement. Ook onze minister van Verkeer en Waterstaat, mevr. Jorritsma is in een aantal keren in onze vergaderingen aanwezig geweest.

De contacten met de Eerste en Tweede Kamerleden en het EU-lid, alsmede met hun fractiemedewerkers waren uitstekend. Ook het contact met het VVD secretariaat was prima.

Op 17 februari 1996 werd er in het Aviodome op Schiphol een themadag gehouden met als onderwerp; "De relatie tussen Ruimtelijke Ordening en Verkeer en Vervoer". Deze themadag werd georganiseerd door de commissie Ruimtelijke Ordening en de commissie Verkeer en Waterstaat.

ONDERWERPEN:

In januari en februari werd de themadag "De relatie tussen Ruimtelijke Ordening en Verkeer en Vervoer" voorbereid. De vergadering van maart werd benut om de uitkomsten van de themadag te evalueren.

In april werd het groenboek van de Europese Commissie, het "Citizens' Network" behandeld en werd het bezoek van de commissie aan de vergadering van de Europese Commissie "Vervoer en Toerisme" van 18 maart 1996, geëvalueerd.

In mei kwam wederom het "Citizens' Network" aan de orde en werd de evaluatie-rapportage van de themadag van 17 februari behandeld. In juni werd de HSL route (Nederland en België) behandeld en tevens het Meerjarenprogramma Verkeersveiligheid (MPV4).

In onze vergadering van september werd een eerste aanzet gegeven voor de inbreng van de commissie voor het VVD verkiezingsprogramma en werd de stand van zaken rondom de Betuweroute en de HSL doorgenomen. In oktober was dhr. Te Velhuis te gast in onze commissie en met hem behandelden wij de "inspraak bij grote projecten".

In november werd de begroting van Verkeer en Waterstaat behandeld alsmede de Planwet Verkeer en Vervoer. In december tenslotte, bracht de commissie een bezoek aan het Korps Landelijke Politiediensten, Divisie Mobiliteit, te Driebergen.

WERKBEZOEK:

In maart 1996 werd een bezoek gebracht aan de Europese Commissie te Brussel en werd een vergadering van de commissie Transport en Toerisme van het Europe Parlement bijgewoond. Tevens werd er gesproken met dhr. Kinnock en verschillende Nederlandse ambtenaren in Europese dienst.

In december 1996 werd een bezoek gebracht aan het Korps Landelijke Politiediensten te Driebergen. Er werd een kijkje genomen in de Politie Meldkamer en er werd gediscussieerd over de toename van de mobiliteit in Nederland, het fileprobleem en de aanpak, de moeilijkheden, en mogelijke oplossingen daarvan.

LEDEN VAN DE COMMISSIE:

drs. P. Zevenbergen (voorzitter), mr. A. Holtland (secretaris), mr. J. Doeksen, drs. J.C. van Duin, mr. G.G. van Hasselt, mr. J.A. Hoekzema, mr. J.B. de Krom, dhr. J.C. de Lang, ir. F.C. Marckmann, drs. H. Plasse, drs. Tj. van Bakkum, dhr. S. van Sluis (beleidsmedewerker 2e Kamerfractie) mw. A. Rodenhuis (pers. medew. F. Wijsenbeek). In 1996 heeft dhr. Doeksen zijn lidmaatschap van de commissie beëindigd, zijn plaats werd ingenomen door dhr. De Kock.

adviserende leden:

dhr. J.D. Blaauw, mw. drs. P.J.L. Verbugt, dhr. H.G.J. Kamp, mr. H.P. Talsma, ir. M.H.C. Lodewijks, drs. F.A. Wijsenbeek.

Januari 1996,
mr. A. Holtland (secr.)

Beknopt jaarverslag 1996 van de partijcommissie Onderwijs - en cultuurbeleid

De commissie heeft het afgelopen jaar zeven keer plenair vergaderd. Daarnaast is er intensief overleg in sub - en werkgroepverband geweest. Zowel leden van de Eerste als de Tweede-kamerfractie hebben steeds de vergaderingen van de commissie bijgewoond. Ook de liberale fractie van het Europees Parlement heeft middels stukken en bilateraal overleg haar belangstelling getoond.

In 1996 zijn vele onderwerpen in de plenaire vergaderingen aan de orde geweest, waaronder:

- Wachtgeldproblematiek;
- VVD Verkiezingsprogramma 98;
- Cultuurnota 1997-2000;
- Advies Commissie Ververs;
- Deregulering/Autonomie;
- Europees Onderwijs- en Cultuurbeleid;
- Samenwerkingsschool;
- Vitale Lerarenopleidingen;
- Kwaliteit van het leraarschap
- Liberalisering Mediawet;
- Informatietechnologie in het onderwijs
- Kennisdebat;
- Begroting '97 OCW, waarbij de zorg en aandacht in het bijzonder uitging naar o.a.
 - de besturingsvraagstukken, oppassen voor verkokering;
 - het innovatief vermogen van de school;
 - de studeerbaarheid;
 - het leraarschap.
- WOV SLOA;
- Lumpsum bekostiging, VO-MBO;
- Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid;
- VBO MAVO-VSO - beleidsontwikkeling;
- De school als lerende organisatie;
- Liberale Onderwijsvisie.

Daarnaast zijn er in subgroepverband ondersteunende notities voor de fracties opgesteld.

De samenstelling van de commissie was in december 1996 als volgt:

Leden	Adviserende leden
<i>voorzitter:</i> mevrouw drs. N.J. Ginjaar-Maas	drs. O. Cherribi
<i>vice-voorzitter:</i> mevrouw C.J. Tydeman	C.G.A. Cornielje
<i>secretaris:</i> ing. C.B.A.A. Coehorst	mw M.J. Essers
<i>adj. secretaris:</i> M. ten Harmsen van der Beek	mw S. van Heemskereck Pillis - Duvekot
dr. M.J.A.M. Aalders	mr. W.H.J. Passtoors
dr. H.W.A.M. Coonen	J. Rijpstra
ir F. van Dalen	mw. drs. J.M. de Vries
dr. G.D. Dales	mw N.H. van den Broek Laman - Trip
H. Dijkstra	dr. L. Ginjaar
drs. J.E. Engherts	A. de Jager
drs. G.H. van den Hoven	drs P.J.H.M. Luijten
J. Kingma	
prof. dr. L.F.W. de Klerk	
drs. A.J.M. van den Maagdenberg	
mw. drs. M. Molenaar MBA	
mr. drs. A. Nicolai	
mr S.J. Steen	

JAARVERSLAG 1996

De Commissie W&T is in 1996 negennmaal bijeen geweest. In bijlage 1 is de presentielijst opgenomen.

De Commissie heeft zich vooral geconcentreerd op de volgende onderwerpen.

* *De kwaliteit van het natuurwetenschappelijk en technisch onderzoek op Nederlandse universiteiten*

In nauwe samenwerking met de Teldersstichting werd hierover op 18 maart 1996 een symposium gehouden met ruim 50 deelnemers uit politiek, overheid, bedrijfsleven, universiteiten en kennisinfrastructuur.

Een concluderend artikel van de hand van de voorzitter van de commissie (drs. J. ten Hoope) verscheen in *Liberaal Reveil*, nummer 3 1996.

* *Toegankelijkheid van bestaande en van nieuwe technologieën voor het Midden- en Klein Bedrijf*

De commissie discussieerde een speciale middag over dit onderwerp met twee ondernemers en twee 'kennis-overdragers'. De conclusies zullen begin 1997 in Provincie & Gemeente verschijnen d.m.v. een artikel van drs. P. Winkel.

* *'Paars' Kennisbeleid*

In een aantal informele bijeenkomsten werd door een delegatie van de commissie overleg gevoerd met vertegenwoordigers van PvdA en D66 over de noodzaak om 'kennis' hoog op de politieke agenda te krijgen. Getracht werd om de contouren te schetsen van het te voeren beleid voor onze kenniseconomie in de periode na 1998.

* *Groenboek over Innovatie (Commissie van de Europese Gemeenschappen)*

Met mw. Plooi overlegde de commissie over dit Groenboek over Innovatie, de voor de Europese samenleving van kapitaal belang zijnde (te ontwikkelen) innovatiecultuur, de hierbij te hanteren spelregels en de door de Europese Commissie voorgestelde aktielijnen.

* *Verkiezingsprogramma 1998 - 2002*

Voor het VVD-verkiezingsprogramma 1998 - 2002 werd een bijdrage geleverd onder de titel 'Het Kennisbeleid & Werkgelegenheid'. Een goed kennis- en technologiebeleid dient de concurrentiekracht en de werkgelegenheid in Nederland te verhogen.

* *Encryptie*

Encryptie-technieken zijn een vorm van beveiliging op het gebied van de informatietechnologie. De commissie besprak met de voorzitter van de Registratiekamer en de secretaris van het Nationaal Chipcard Platform de mogelijke voor- en nadelen, alsmede aspecten ten aanzien van privacy en wetgeving.

* *Wetenschapsbudget en Begrotingen Economische Zaken en OCenW*

Zoals gebruikelijk werden aan de Kamerleden adviezen gegeven door leden van de commissie.

Voorts werd aandacht besteed aan :

- * Herziening adviesstelsel
- * Technologische Topinstituten
- * Energienota
- * Ontwerp-HOOP 1996
- * Elektronische Snelweg
- * LNV-Kennisbeleid

Jaarverslag Partijcommissie Volksgezondheid 1996

De commissie is in 1996 negen maal bijeen gekomen. Het opkomstpercentage was goed. Door langdurige ziekte waren helaas een aantal leden niet in staat een aantal malen de vergadering bij te wonen. Mevrouw Nieweg werd benoemd in de vacature van mevrouw Zoon (verpleegkundige).

De commissie heeft, mede in samenhang met actuele onderwerpen die het afgelopen jaar in het Parlement speelden en nog spelen, aan de volgende onderwerpen aandacht besteed:

- euthanasie
- drugsbeleid
- psychiatrie beleid
- modernisering curatieve zorg
- thuiszorg
- ouderenzorg
- VVD beleid Volksgezondheid i.v.m. verkiezingsprogramma 1998

De volgende adviezen werden door de Commissie aan het Hoofdbestuur uitgebracht:

- euthanasie
- thuiszorg

Gedurende het jaar werden diverse malen gastsprekers tijdens de commissie vergaderingen ontvangen. Zo hielden vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie een toelichting op het door hun vereniging opgestelde voorontwerp van wet. Naar aanleiding hiervan werd in de Commissie uitvoerig gediscussieerd over eventuele wetswijzigingen. Tevens werd een advies aan het hoofdbestuur opgesteld.

In oktober werd een delegatie van het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie ontvangen. Er werd uitvoerig gediscussieerd over de positie van de vrijgevestigde psychiater. De Commissie hoopt in het voorjaar van 1997 hierover advies uit te brengen aan het Hoofdbestuur.

In december werd de voorzitter van de LSV ontvangen en werden actuele zaken betreffende de modernisering van de curatieve zorg besproken. Ook over deze kwestie hoopt de Commissie in het eerste kwartaal van 1997 te kunnen adviseren.

VVD-Adviescommissie Leefvormen en Homo-aangelegenheden
Overzicht van de werkzaamheden van de commissie gedurende het
jaar 1996

Samenstelling van de commissie:

voorzitter: tot 1 april: K.S. Roza
na 1 april: W. Kamp
secretaris: tot 1 mei: H.C. Stuart
na 1 mei: P.F. Kramer
vice-voorzitter: na 1 april: K.S. Roza
leden: L. van der Zwaan
E. van der Biezen
tot 1 juli: H.J. Fellingner
vanaf 1 november: R. de Rooij
A.J. Kokshoorn
W.P. Weijerman
aspirant lid: C. van der Leer

Gemiddelde attendance: 70%

In het voorjaar is de heer H.C. Stuart overleden. Zijn afwezigheid wordt door de commissie nog steeds als gemis ervaren.

Januari: Bespreking notitie aidsbeleid, opgesteld door Kamp
Deze notitie is daarna door Kamp besproken met mevrouw van Berk, woordvoerder "bloed en bloedproducten"

Februari: Bespreking vragen en antwoorden van en aan Tweede Kamer n.a.v. nota Schmitz. Door Kramer is e.e.a. van commentaar voorzien.

Maart: vervallen

April: Bespreking Openstelling Huwelijk. De commissie was verheugd over het feit dat in de Tweede kamer als geheel een forse meerderheid voor openstelling huwelijk was, doch was geschrokken van het grote aantal tegenstemmers in de VVD-fractie. Tevens wil de commissie benadrukken dat e.e.a. niet ten koste mag gaan van het principe van individualisering, m.a.w. de positie van alleenstaanden.

Mei: Bespreking openstelling huwelijk, in aanwezigheid van de heer Cornielje. Naar voren kwam o.m. dat tijdens spreekbeurten e.d. door vertegenwoordigers van de VVD regelmatig het openstellen van het huwelijk wordt geassocieerd met het imago van drugsstaat dat Nederland in het buitenland zou hebben. De commissie wijst absoluut af dat homosexualiteit in verband wordt gebracht met strafbaar gedrag, ook al gebeurt dat indirect.

Bespreking van het feit dat de plannen van staatssecretaris Terpstra met betrekking tot de thuiszorg zeer nadelig zouden uitwerken voor alleenstaanden. Mevr. van Blerk is hiervan op de hoogte gebracht.

Juni: vervallen

Juli: De door van der Biezen opgestelde notitie inzake gemeentepolitiek is besproken. In de concept leidraad voor de pro-

gramma's tbv gemeentelijke verkiezingen moet o.m. aandacht worden geschonken aan de wijze waarop gemeentelijke welzijnsinstellingen omgaan met allochtonen jongeren die homo-vijandig zijn.

Augustus: De inbreng van onze commissie in VVD-verkiezingsprogramma besproken. Dit betreft allereerst het feit dat opkomend fundamentalisme (moslim-allochtonen, EO-jongeren) leidt tot toenemende intolerantie, hetgeen merkbaar is in o.m. onderwijs en defensie. Dit moet bestreden worden. Ten tweede moet er aandacht worden geschonken aan het feit dat maatregelen niet telkens mogen leiden tot een verslechtering van de (financiële) positie van alleenstaanden. Daarbij kan het accent gelegd worden op pensioenen, belastingen en gezondheidszorg (AWBZ, thuiszorg).

September: De uitzetting van Roemeense homo's besproken. Op basis van de verzamelde gegevens zal contact worden opgenomen met de heer Rijpstra.

Oktober: Het feit dat het lijkt dat vanuit de VVD niet of nauwelijks wordt gereageerd op de met name door mevr. de Zwaan namens onze commissie geschreven notities mbt de financieel-economische positie van alleenstaanden, is verontrustend. Een gesprek tussen betrokkenen moet e.e.a. recht kunnen trekken.

November: In aanwezigheid van mevr. M. de Vries is gesproken over adoptie door gelijkslachtelijke paren. Hierbij kwam naar voren dat de mening van mevr. de Vries en de commissie niet overeenkwamen. Legde mevrouw de Vries het accent op de juridische consequenties van de term "afstamming", de commissie had meer aandacht voor het feit dat er steeds meer behoefte bestaat aan de "stiefouderlijke adoptie", hetgeen met name via KI verwekte kinderen van lesbische ouders of uit eerdere relaties meegebrachte kinderen betreft.

December: Op basis van de door de VVD-commissie belastingen geschreven nota inzake verschillen in fiscale behandeling alleenstaanden en (gehuwd) samenwonenden is door mevr. de Zwaan en de heer van der Leer een reactie opgesteld, welke besproken is. Geconcludeerd wordt o.m. dat, in tegenstelling tot hetgeen de commissie belastingen concludeert, alleenstaanden wel nadelen ondervinden van het huidige belastingsysteem. Het opheffen van de achterstand zou in kunnen houden dat bv. de voetoverheveling afgeschaft moet worden, of dat desnoods de alleenstaandentoeslag dient te worden heringevoerd. De reactie zal worden gedistribueerd onder betrokken kamerleden en VVD-commissies.

Attentiepunten 1997:

- a. Tegengaan toenemende discriminatie door fundamentalisten.
- b. Verbetering financiële positie alleenstaanden
- c. Positie Roemeense homo's
- d. Wetgeving registratie leefvormen, incl openstelling huwelijk

Bovenstaande onderwerpen, m.n. punt a en b, zouden ook aandacht moeten krijgen in de verkiezingprogramma's van de VVD

VVD-Adviescommissie Leefvormen en Homo-aangelegenheden
Aanvulling op overzicht van de werkzaamheden van de commissie
gedurende het jaar 1996

Samenstelling van de commissie:

Adviserende leden, die aanwezig geweest zijn bij een of meer
vergaderingen:

Mevrouw Essers

Mevrouw Roskam Abbing-Bos

De heer Luijten

De heer Cornielje

In aanvulling op ons verslag met betrekking tot de maand december wordt aangegeven dat de commissie terdege bewust is van het feit dat het afgelopen jaar getracht is vanuit de Tweede kamerfractie VVD de voetoverheveling af te schaffen, hetgeen helaas in eerste instantie niet succesvol verlopen is. We hopen dat in de nabije toekomst de Tweede kamerfractie t.a.v. dit punt een nieuwe poging doet.

BIJLAGE IV

IV Bijlagen Haya van Somerenstichting

Lokaal georganiseerde cursussen

<i>Cursus</i>	<i>Datum</i>	<i>Plaats</i>	<i>Aantal</i>
KC Den Bosch			
Liberalisme I	16 maart	Veldhoven	22
Liberalisme II	21 & 22 juni	Den Bosch	14
Centrale dag Besturen	21 september	Schijndel	46
Introductie GR	16 november	Den Bosch	14

KC Tilburg

Introductie	10 september	Breda	22
Centrale dag Besturen	21 september	Oosterhout	54
Liberalisme I	24 september	Breda	18
Debating	15 & 19 oktober	Etten-Leur	15
Verhouding Bestuur/fractie	30 november	Made	18

KC Gelderland

Discussietechniek I	19 & 20 januari	Arnhem	12
Presentatietechniek I	26 & 27 januari	Arnhem	11
Liberalisme I	5 februari	Arnhem	21
Mediatraining	17 februari	Apeldoorn	9
Discussietechniek II	15 & 16 maart	Arnhem	13
Presentatietechniek II	22 & 23 maart	Arnhem	8
Centrale dag Besturen	15 juni	Arnhem	90
Discussietechniek I	27 & 28 september	Arnhem	9
Discussietechniek II	25 & 26 oktober	Arnhem	11
Presentatietechniek I	15 & 16 november	Arnhem	8

KC Rotterdam

Introductie	5 februari	Rotterdam	
Liberalisme I	15 april	Rotterdam	16
Liberalisme II	7, 14 & 21 mei	Rotterdam	16
Liberalisme I	24 september	Rotterdam	12
Centrale dag Besturen	12 oktober	Rotterdam	27
Public Relations	22 & 23 november	Rotterdam	11

KC Den Haag

Public Relations	29 & 30 maart	Den Haag	11
Centrale dag Besturen	26 oktober	Den Haag	34

Cursus	Datum	Plaats	Aantal
KC Leiden			
Liberalisme I	26 januari	Leiden	15
Presentatietechniek I	26 & 27 januari	Noordwijkerhout	7
Mediatraining	10 februari	Lekkerkerk	10
Liberalisme II	16 & 17 februari	Leidschendam	17
Mediatraining	23 maart	Gouda	7
Introductie	25 maart	Krimpen a/d IJssel	9
Presentatietechniek I	29 & 30 maart	Voorburg	9
Presentatietechniek II	12 & 13 april	Noordwijkerhout	7
Centrale dag Besturen	27 april	Bodegraven	81
Discussietechniek I	10 & 11 mei	Krimpen a/d IJssel	8
Europa	11 mei	Voorburg	4
Introductie	29 mei	Zoetermeer	23
Liberalisme II	31 mei & 1 juni	Leiden	8
Mediatraining	15 juni	Amersfoort	15
Gemeentefinanciën	6 & 7 september	Delft	20
Discussietechniek I	8 & 9 november	Voorburg	12
Liberalisme I	22 november	Leidschendam	11
Discussietechniek II	22 & 23 november	Leiden	11
Discussietechniek II	29 & 30 november	Nieuwerkerk a/d IJssel	12

KC Dordrecht

Europa	21 & 28 februari	Delft	18
Liberalisme I	10 mei	Dordrecht	11
Centrale dag Besturen	28 september	Dordrecht	82
Liberalisme I	7 november	Oudendoorn	17

KC Amsterdam

Presentatietechniek I	17 & 18 mei	Amsterdam	6
Liberalisme I	1 juni	Amsterdam	9
Presentatietechniek II	30 & 31 augustus	Amsterdam	6
Liberalisme I	26 september	Amsterdam	26
Discussietechniek I	29 & 30 november	Amsterdam	14

Cursus	Datum	Plaats	Aantal
KC Den Helder			
Presentatietechniek I	12 & 13 januari	Haringhuizen	11
Introductie	16 maart	Stompetoren	20
Liberalisme I	16 maart	Stompetoren	25
Introductie	16 maart	Hoorn	10
Liberalisme I	16 maart	Hoorn	12
Introductie	23 maart	Schagen	
Liberalisme I	23 maart	Schagen	15
Introductie	30 maart	Purmerend	5
Liberalisme I	30 maart	Purmerend	9
Presentatietechniek I	12 & 13 april	Medemblik	8
Liberalisme I	16 april	Stompetoren	19
Liberalisme I	23 april	Stompetoren	17
Presentatietechniek I	10 & 11 mei	Bergen	13
Discussietechniek I	7 & 8 juni	Bergen	13
Discussietechniek I	7 & 8 juni	Hoogkarspel	12
Presentatietechniek I	6 & 7 september	Bergen	13
Centrale dag Besturen	14 september	Schagen	149
Liberalisme I	17 september	Stompetoren	18
Discussietechniek I	20 & 21 september	Bergen	10
Presentatietechniek II	27 & 28 september	Bergen	9
Mediatraining	28 september	Hoogkarspel	10
Mediatraining	5 oktober	Bergen	9
Presentatietechniek II	11 & 12 oktober	Enkhuizen	5
Discussietechniek II	11 & 12 oktober	Bergen	10
Presentatietechniek II	18 & 19 oktober	Bergen	7
Public Relations	25 & 26 oktober	Bergen	12
Liberalisme in de praktijk	26 oktober	Bergen	20
Presentatietechniek I	8 & 9 november	Bergen	9
Liberalisme II	8 & 9 november	Limmen	12
Discussietechniek II	15 & 16 november	Bergen	11
Discussietechniek I	22 & 23 november	Bergen	8
Liberalisme in de praktijk	7 december	Purmerend	13
Mediatraining	14 december	Bergen	9

KC Haarlem

Introductie	13 februari	Eemnes	15
Liberalisme I	12 maart	Eemnes	13
Presentatietechniek I	19 & 20 april	Eemnes	11
Centrale dag Besturen	1 juni	Haarlem	60
Introductie	8 oktober	Eemnes	12
Introductie	23 oktober	Haarlem	21

KC Zeeland

Liberalisme I	23 november	Vlissingen	18
---------------	-------------	------------	----

Cursus	Datum	Plaats	Aantal
KC Utrecht			
Mediatraining	13 januari	De Bilt	10
Liberalisme I	23 januari	Utrecht	9
Mediatraining	17 februari	Soest	10
Introductiecursus	15 april	Utrecht	
Introductiecursus	15 april	De Bilt	6
Public Relations	23 & 27 april	De Bilt	10
Centrale dag Besturen	1 juni	Utrecht	82
Presentatietechniek I	14 & 15 juni	Driebergen	8

KC Friesland

Presentatietechniek I	26 & 27 januari	Drachten	8
Discussietechniek II	16 & 17 februari	Drachten	11
Centrale dag Besturen	11 mei	Leeuwarden	48
Verhouding Bestuur/fractie	23 november	Drachten	18

KC Overijssel

Presentatietechniek	18 mei	Enschede	6
Presentatietechniek	22 juni	Statenfractie	16
VVD'ers op campagne	28 september	Dalfsen	11
Centrale dag Besturen	2 november	Raalte	68

KC Groningen

Centrale dag Besturen	27 april	Marum	47
Introductiecursus	2 mei	Groningen	
Discussietechniek I	27 & 28 september	Groningen	12
Verhouding bestuur/fractie	9 november	Warffum	30

KC Drenthe

Centrale dag Besturen	16 maart	Hoogeveen	55
Liberalisme I	18 juni	Westerbork	15
Liberalisme	8 oktober	Westerbork	15

KC Limburg

Centrale dag Besturen	5 oktober	Horn	37
-----------------------	-----------	------	----

KC Flevoland

Presentatietechniek I	13 & 14 december	Zeewolde	12
-----------------------	------------------	----------	----

Totaal aantal lokaal georganiseerde cursussen

Introductie	14	143
Liberalisme I	23	363
Liberalisme in de praktijk	2	33
Liberalisme II	5	67
Discussietechniek I	10	110
Discussietechniek II	7	79
Presentatietechniek I	16	156
Presentatietechniek II	6	42
Debating	1	15
Europa	2	22
Public Relations	4	44
VVD'ers op campagne	1	11
Mediatraining	9	89
Introductie GR	1	14
Gemeentefinanciën	1	20
Centrale dag Besturen	15	960
Verhouding Bestuur/fractie	3	66
TOTAAL	120	2212

Landelijk georganiseerde cursussen

Landelijke dag Vorming & Scholing	9 maart	Ede	162
LCV-weekeinde	7 & 8 juni	Almelo	32
Mediatraining KC-voorzitters	8 & 15 juni	Utrecht	15
Vervolg Mediatraining KC-voorzitters	12 oktober & 2 november	Utrecht/Den Haag	12
Liberalisme II voor TKT-cursisten	28 september	Hilversum	23
Topkadertraining "Liberalisme"	4 & 5 oktober, 8 & 9 november, 13,14 & 15 december	Wolfheze	28

97012872